

RAPLAMAA Sonumid

KOLMAPÄEV, 28. mai 2014

Nr. 22 (2823)

Sõltumatu nädalaleht | www.sonumid.ee | Hind 1.70 €

RAPLAMAA SONUMID
ENNUSTUSVÕISTLUS
Brasil
VÕTA OSA
VÕIDA ROHKESTI
AUHINDU!

Auhinnad on välja pannud:

iDeco
www.innerdeco.ee
+372 53 444 082
Plaatimistööd

Raplamaalased ei usalda erakondi.

Kõige populaarsem saadikukandidaat oli Indrek Tarand, tema poolt anti kokku 1745 häält.
Lk 6 ja 7

RÜG-i õpilased pürgivad mobiilirakendusega Hiina turule. **Lk 5**

AA ehk kõnekas kohtumine keldris

Tahe alustada karsket elu peab olema alkohoolikul endal.
Lk 8 ja 9

Donatas Narmont

on sportimisest õppinud distsipliini ja tahtejõudu.

Lk 12-13

Käsitöölane

Meie kliimas on karusnahk pigem tarbeese kui uhkuseasi.
Lk 15-18

Pelletikaminad tutvumishinnaga

Itaalia pliidad tippkvaliteet

Veesüsteemid 5-aastane garantii

20 aastat kogemust

TORU-JÜRI OÜ

Tallinn, Pärnu mnt 238 Tel: 614 0334 ; 5346 2307

TORU-JÜRI

www.torujyri.ee

Juhtkiri

Tarand tegi jälle tarandit, kaua veel?

Veel paar kuud tagasi oli raske uskuda, et taas üksikkandidaadina kandideerival Indrek Tarandil võiks korda minna teist korda endale Brüsseli-pääse välja lunastada. Aga näe – õnnestus! Ja see peaks kõiki parlamendierakondi väga mõtlikuks tegema.

Võib muidugi rääkida, et Euroopa Parlamendi valimine on Eestis ikka veel uudisasi, mille tähtsusest ja tähendusest enamik kodanikkonnast endiselt aru ei saa ja et tegelikult ei ole meie 36,52-protsendiline valimisosalus üldse mitte häbiväärne – slovake tuli välja ju ainult 13% ja tšehhe vaid 19,5%.

Kindlasti võib veel rõhutada, et õnnetuseks juhtus valimispäeval olema haruldane rannailm, mis rahva valimisaktiivsust omakorda pärssis. Neis põhjendustes võib ju olla pisike iva, kuid need ei ole laiema pildi seletamisel tõsiseltvõetavad. Ja üldse ei seleta see Indrek Tarandi fenomen, seda, et üks mees on võimeline astuma üksinda suurparteide vastu ja neid ka võitma.

Veel kõnekam peaks olema tõsiasi, et 21,5% valimisurnidesse kukutatud häältel läksid üksikkandidaatide saagiks. Nende väheste hulgas, kes valimas käisid, oli arvestatav hulk inimesi otsustanud oma osalusega demonstreerida rahulolematust Eesti tänase poliitilise süsteemiga.

Sellele viitas Postimehes ka Tallinna Ülikooli politoloog Tõnis Saarts, püüdes seletada Tarandi eduka kordusetenduse tagamaid. Tema seletust mööda hääletasid Tarandi (ju ka teiste üksikkandidaatide) poolt need, kes tunnevad vastumeelsust arrogantsete Riigikogus esindatud suurerakondade suhtes. Kuna meie parlamendi kõrge müüri taha jäänud pisiparteid ei ole samuti just usaldustäratavad, siis valitaksegi võimalus visata oma hääle demonstratiivselt lihtsalt ära.

Tarand püüdis neist enamiku kinni tänu sellele, et (nagu seletas Saarts) esindab üksinda seni olematut erakonda, mis on astunud välja *establishment* i vastu, on suurerakondade suhtes kriitiline ja parajalt populistlik. Selline „prügikast“ rahvale meeldib, kusjuures päris endale koju (st meie Riigikogusse) seda keegi ei viiks.

Kõik viitab selgelt sellele, et rahvas ootab uut poliitilist jõudu, keda oleks võimalik uskuda ja usaldada. Enamiku silmis ei päästa vanu parteisid isegi mitte uued rõivad – neil tuleb ikka väga pikalt põlvili ja kummargil käia, enne kui usaldus jälle taastub.

Maakonnaleht 20 aastat tagasi

Ionesco katusea seinte vahel

Nädaline 18. mail 1994: „See oli võrratu – Ionesco Rapla kerkiva „hollivoodi“ seinte vahel. Rõhutan „seinte“, sest nn suurel saalil ei ole veel katust peal. Teatralid võiksid ehk öelda, kas Ionesco tükke on ühel õhtul ühes majas kahes saalis mängitud, Raplas tehti seda: „Mehelemineku eas tütar“ etendati alumises, „Kiilaspäine lauljatar“ ülemises saalis. Oma tegelastele sobilikumat interjööri ei oleks dramaturg arvatavasti osanud ette kujutada. Asi väärus jäädvustamist – hr Kurmet oligi kohal kaamera raga.

Rapla rahvamaja näitetrupi Kummiaken etendust oli vaatama tulnud meie linna kohta päris palju inimesi. Sissepääs oli igauhele taskukohane – kava eest

võis panna karpi raha südame tunnustuse järgi.“

Alu võimla sai 10aastaseks

14. mai lehest oli lugeda: „10 aastat tagasi ei tohtinud spordiehitust teha. Seepärast valmis hoone esmalt laohoonena, mis paari aasta pärast ehitati ümber spordikompleksiks... Spordibaasi olemasolu on kaasa aidanud, et Alu elanike vaba aeg oli huvitavalt sisustatud ja EPTsse tuli uusi töötajaid juurde... 1991. a 20. novembril moodustati Alu spordiklubi, mis eksisteeris iseseisvalt üle aasta. Elasime sponsorlusest, üüridest ning maksudena saadud sissetulekust... Kõige raskem oli 1992. ja 1993. aasta talvehooaeg, kus võimla oli täiesti ilma küttega. Siiski ei katkenud tegevus – sai mängitud korvpalli ja lauatennist.“

Südamelt ära

Hea, et jalgpalli näeb, aga natuke võib vinguda ka

Siim Jõgis

Kahe nädala pärast asub maailm jalgpallilainele. Igal paarisaastal võivad jalgpallifanaatikud juunikuu õhtud ära broneerida, sest mängud toimuvad peaaegu iga päev. Tänavu ootavad ees maailmameistrivõistlused Brasiilias.

Tinglikult võib öelda, et MM-ile kaasa elamine algas Eesti publiku jaoks juba eelmise aasta novembris. Just siis avaldas Eesti Päevaleht uudise, et Rahvusringhäälingu eelarve ei luba suurvõistlust näidata. Selles artiklis nentis ERR-i juhatuse esimees Margus Allikmaa, et maailmameistrivõistluste näitamine on kulukas ettevõtmine ning eelarve ei pea sellele vastu.

Õhus oli võimalus, et mõni erakanalist võtab näitamise enda peale, kuid sinnapaika see mõte jäigi. Võttis ikka tummaks küll. Kas suvel jalgpalli

ei näegi? Seni on ETV kõik turniirid kenasti televaatajani toonud. Miks siis nüüd ei saa? Teema keerutas Eesti meedias parajalt tolmu üles. Interneti foorumites kerkisid uued küsimused ja ettepanekud.

Näiteks küsiti, kas Eestis näeks mängu Soome kanalitelt. Või et tuleks korraldada korjandus. Iga huviline annetaks taskukohase summa, et ERR ikkagi saaks teleõigused kinni maksta.

Ulmelisi ideid pakuti veel. Nii leiti, et mängude näitamine tuleks muuta Eesti rahvale tasuta teatiseks.

Õnneks nii drastilisi lahendusi siiski vaja ei läinud. 26. novembril kustutas suurema „tulekahju“ saates „Vabariigi kodanikud“ toonane ERR-i ju-

Tinglikult võib öelda, et MM-ile kaasa elamine algas Eesti publiku jaoks juba eelmise aasta novembris.

hatuse liige Hanno Tomberg, kes lubas, et vahendite leidmise nimel pingutatakse. Nüüd me teame, et need pingutused kandsid vilja ja ETV näitab maailmameistrivõistluste mängu. Esimene peetakse juba 12. juunil.

Järgmine eesmärk võiks olla edastada mängu Eesti televaatajale HD (High Definition) kvaliteedis. See oleks kindlasti samm õiges suunas. Loomulikult on see kallis. Praegune SD (Standard

Definition) kvaliteet hakkab vaikselt ajale jalgu jääma. Eriti arvestades, et Sony tehnikaga filmitakse kõiki 64 mängu Ultra HD kvaliteedis ehk 4K resolutsiooniga, mis on omakorda samm edasi HD-st. Nii heast kvaliteedist võime meie muidugi vaid unistada ning patt oleks seda tahtagi. Võtame ühe sammu korraga.

Selge see, et praegu enam midagi muuta ei jõua. Samas on spordihuvilistele kindlasti ülekande pildikvaliteet oluline. Seda enam, et ülekannete puhul tasub jälgida teleoperaatori tööd, sest HBS-i (Host Broadcasting Services) andmetel kasutatakse iga mängu filmimiseks 34 kaamerat. See annab kindlasti võimaluse fil-

mida mängusituatsioone uudest rakursside alt. Eelmistel maailmameistrivõistlustel kasutati kahte kaamerat vä-

hem. Üks kaamera on sel aastal ka helikopteri peal, mis tiirutab staadioni kohal.

Sedavõrd globaalsest kultuurisündmusest oleks olnud rumalus eestlasi ilma jätta. Eriti arvestades, et sisuliselt iga teise maa spordisõpradele on need ülekanded kättesaadavad. Hea, et ERR mängude näitamiseks vahendid leidis. Aga mõtleme ka selle peale, kuidas saaks järgmised turniirid tuua televaatajani juba paremas kvaliteedis.

Küsitlus

Kuidas jääte rahule europarlamenti valimiste tulemusega?

Urmas, klienditeenindaja: Olen rahul, et Ansip ja Kallas sisse said. Ise käisin ka valimas. Selle partiiga olen rahul.

Vaiko, õpilane: Ma ei jälginud valimisi. Ei huvita ka.

Killi, kodune: Ise ma ei osalenud valimistel. Jäin sellest täiesti eemale.

Vello, pensionär: Väga hea. Las inimesed proovivad seal. Ega enne ei oska öelda, kas meeldis, kui ta pole käinud.

Ilve, tööline: Seda võis arvata, et osalusprotsent jääb väikseks. Põhimõtteliselt olen rahul, aga üks üllatus tuli küll, keda ma ei osanud arvata.

Meelika, kodune: Olen rahul, et Reformierakond sai kaks kohta. Rahul sellega ka, et Keskerakond jäi Reformierakonnast tahapoole.

Küsis Siim Jõgis
Pildistas Siim Solman

Päevapilt

Foto: Rauno Vahtra

16.-18. mail toimus Kaius Karitsas Kaitseliidu korraldatud riigikaitse laager. Liiga valgete hammaste helk võib ju maastikul reeta.

Lemmiku kaupluse teine tulemine

Reet Saar

Lähiajal avab Märja-
maal ukseid uus äri.
See on endine Kati
pood, mis nüüd kan-
nab nime Lemmiku
kauplus.

Ajalugu kordub: sellenimeline pood oli samas majas juba nõukaajal ja uus omanik Thomas Hainsalu on ajalugu uurides saanud kinnitust, et pood ja pagariäri olid siin kindlasti 1938. aastal, kui mitte juba varem. Viimane asjaolu pole vähetähtis, sest ühe uue-
dusena hakkabki poes tööle pagar, kes ise valmistab taina ja küpsetab kohapeal saiakesi, pirukaid ja kringleid. Tulema-
ta ei jää ka krõbeda koorikuga soojad batoonid.

Mullu 17. mail pani populaarne Kati pood ukseid kinni, kuid aasta hiljem ärkab koht uue nime ja peaaegu sama personaliga taas ellu – peale ühe on tagasi kõik müüjad. Poe sulgemise eel rääkisid nad oma väga ühtsest kollektiivist, nüüd on võimalik sama ühtse-
na jätkata.

"Mulle meeldis Kati poes ostmas käia, siin olid müügil ka minu talu tooted. Tõin

Endine Kati pood, mis nüüd hakkab kandma nime Lemmiku kauplus.

Foto: SIIM SOLMAN

naistele sulgemispäeval tordi ja kui üks müüja pillas sõna, et osta see pood ära, hakkas mõte tiksuma. Asjaajamine pankadega ja ettevalmistused on võtnud plaanitud kauem aega, aga ma olen lasknud kõigil rahulikult kulgeda, nüüd oleme ettevalmistustega lõpusirgel.

Soovime, et siin müüdav kaup oleks ennekõike Eesti või kodulähedastelt tootjatelt,"

tõi Thomas Hainsalu välja oma soovi.

Pakutakse ka mahetooteid ja tarbekeemiatki esindavad võimalikult mahedad kaubamärgid. Kaubagrupid on peaaegu samad nagu varem ja kohalikele tootjatele lisaks võib ka aiapidaja tulla oma kasvatatud pakkuma.

Lemmiku pood saab soojades toonides sisekujunduse. Tuulekojas, kuhu ikka kleebiti

seinale mitmeid reklaame, saab olema eraldi alus rahvamaa kuulutuste jaoks, teine alus on kõigile neile, kes tahavad oma väikesi sõnumeid jätta.

"Kui see on kogukonnapood, olgu siis võimalus ka oma teateid vahetada," lausus omanik. Thomas Hainsalu usub, et väikesel poel on võimalik ellu jääda ja ühegi ketiga liituda ta ei kavatse.

Elektrum püüab kliente, kindlustades nende kodutehnika

Siim Jõgis

Esimese elektritettevõtte Eestis on Elektrum ühitanud kaks teenust – elektri ja kindlustuse.

Elektriturg on tänaseks olnud avatud poolteist aastat. Klientide nimel käib ettevõtetel tihe rebimine. Elektrimüüjad on aru saanud, et inimesed ei kipu süvenema hinna komakohtadesse, vaid otsustavad teenuse kasuks, kui sellel on mingi lisaväärtus. Koostöös IF kindlustusega on Elektrum kindlustanud kõikide oma klientide kodumasinad elektririkke tõttu tekkinud kahjude vastu. Kindlustus kehtib äikese ning voolukõikumiste puhul. Eesti elektriturul uudne lahendus on saanud nimeks „Elektrum kaitseb“.

Elektrumi Eesti juhatuse esimees Raivo Videvik ütles, et ühegi paketi hind kindlustuse tõttu ei kasva. Tema sõnul on see kliendile boonus. Videvik selgitas, et raha selle projekti teostamiseks tuleb turunduseelarvest. „Otsustasime, et teeme sel aastal lihtsalt vähem telereklaami ja pakume selle asemel oma klientidele hoopis konkreetset

lisaväärtust,” ütles ta.

Kampaania sai alguse 15. aprillil ning kestab esialgu 31. detsembrini. Jätkamise üle otsustatakse aasta teises pooles. Videvik rõhutas, et kindlustuse saavad mitte ainult uued, vaid ka kõik olemasolevad kliendid ning kindlustus rakendub kõikide kodumasinade osas, mis on elektririkke tõttu töötamast lakanud.

Juba aprillis said esimesed kliendid sellest kindlustuslepingust kasu. Videvik rääkis, et ühel pereemal läksid mikrolaineahi ja televiisor voolukõikumise tõttu rikki. Tänu lepingule sai ta kahjutasu, vastasel juhul oleks ta pidanud selle kulu ise kandma. Elektrumi avalike suhete spetsialist Priit Pruul rääkis, et sarnane lugu juhtus äikesetormi ajal ka Lääne-Virumaal ühe kliendi televiisoriga. Ka see klient sai kompensatsiooni.

Rapla maakonnas jõuab Elektrumi müüdüd elekterumbkaudu 3000 tarbimiskoh-
ta ning kogu Eestis 45 000 tarbimiskohta. Elektrum hoiab Eesti elektriturul ligi 16-protsendilise turuosaga Eesti Energia järel teist positsiooni.

RAPLAMAASõnumid

loosib kõigi
oma tellijate vahel välja
PILETID KAPA ROCKile!

a-rühm, winny puhh
elephants from neptune
karl-erik taukar
face of god
jana kask ja mai skizo
orelipoiss
blind, spido
slippery slope

Politseiteated

Kaiu vald

23. mail avastati, et Kasvandu teel on sõidukitest ja abihoonest varastatud kütust.

Kohila vald

19. mail kell 20.30 varastati Kohilas Lõuna tänaval kaupluses mobiiltelefon. Kahju on 180 eurot.

23. mail kella 1.45 ja 5.45 vahel varastati Kohilas Tööstuse tänaval korterist sülearvuti. Kahju on 433 eurot.

Märjamaa vald

18. mail avastati, et Kohtru külas on tungitud sõiduautosse ja varastatud erinevaid esemeid. Kahju on 600 eurot.

22. mail avastati, et Luiste külas on tungitud abihoonesse ja varastatud puitu ning erinevaid esemeid. Kahju on selgitamisel.

23. mail avastati, et Paekülas on tungitud hoonesse ja varastatud tööriistu. Kahju on 85 eurot.

Rapla vald

19. mail avastati Raplas Tallinna maanteel pangakonoris võltsimistunnustega 5-eurone rahataht.

21. mail avastati, et Raplas Piiri tänaval on korterist varastatud erinevaid esemeid. Kahju on 70 eurot.

22. mail kella 1 ja 2 vahel varastati Nõmme külas toitlustusasutuse parklas seisnud sõidukist kütust. Kahju on 78 eurot.

22. mail kella 19.15 paiku varastati Raplas Tallinna maanteel kauplusest alkoholi. Kahju on 165 eurot. Politsei on kahtlustatavana kinni pidanud 22-aastase naise.

Politsei- ja piirivalveamet

Päästeteated

Põles kuur

25. mail kell 14.23 said päästjad väljakutse Käru valda Jõeküla külla, kus helistaja teatel põles naabermaja juures midagi ning paistis ka musta suitsu. Päästjad sõitsid kohale ja selgus, et põles talumaja kuur ning hoone oli suures osas kokku varisenud. Päästjad kustutasid tulekahju.

Elektriliinidest süttis kulu

26. mail kell 15.44 teatati päästjatele, et Märjamaa vallas Põlli külas põleb kulu ligikaudu 2000 ruutmeetri ulatuses. Päästjad kustutasid tulekahju, mis arvatavalt sai alguse mahakukkunud elektriliinidest.

Lääne päästekeskus

Tehnik paigaldab uue kandekeskuse juurde estakaadi.

Foto: SIIM SOLMAN

Eesti Posti Rapla kandekeskus kolis Koidu tänavale

Siim Jõgis

Eesti Posti Rapla kandekeskus alustas eilset tööpäeva vanal aadressil Tallinna mnt 17, kuid lõpetas selle juba uues kohas – aadressil Koidu tänav 20.

Kandekeskuse juhataja Merle Paiba sõnul kulges eilne päev kolides. Ta põhjendas kolimist sellega, et uues kohas on paremad tingimused. Esiteks on Koidu tänaval kandekeskuse kasutada rohkem pinda.

Lisaks on seal töötajatele mõeldud olmeruumid nagu duširuum ja köök, mida vanas kohas ei olnud. „Õhku on ka rohkem,” ütles Paiba ning lisas, et kui hommikul oli palju inimesi koos, läks vanas kohas umbseks.

Paiba rõhutas, et kandekeskuse kolimisega ei muutu kliendi jaoks mitte midagi. „Kliendi jaoks ei ole oluline, kust pakk välja läheb,” ütles Paiba. Postkontor ning klientideenindus asuvad endiselt Tallinna maanteel, kus need on kogu aeg olnud.

Eesti Posti kandevõrgu üksuse juht Arthur Raichmann ütles, et kolimine võeti ette selleks, et parandada töötajate

olmetingimusi. „Töötajatel on uues kohas lähedamad võimalused riietumiseks ja paremad pesemisvõimalused. Avarust tuleb juurde sobilikuma ruumide planeeringuga,” nentis Raichmann.

Ka tema ütles, et postkontorit see muudatus ei puuduta. „Et kandekeskus on olemuselt logistiline baas ja klienditeenindust seal klassikalisel mõttes ei toimu, siis ei muutu kliendivaates midagi,” sõnas ta.

Kuigi Eesti Posti juhtkond on varem andnud mõista, et uut asukohta otsitakse ka klienditeenindusele, uut sobivat asukohta siiski veel leitud ei ole.

Dušan Sisici kodulinn endiselt suletud, abi kogumine jätkub

Raplamaa Sõnumid

Teatavasti on Balkanimaid tabanud ootamatu looduskatastroof. Ühes teiste piirkondadega on katastroof tabanud ka Rapla korvpalliklubi mängija Dušan Sisici kodulinna Obrenovacit. Dušani ja tema pereliikmete elud on päästetud, kuid olukord ei ole tema jaoks teips mitte lihtne.

Tänaseks päevaks on Dušanil avanenud võimalus oma kodulinna tutvuste kaudu külastada. 80 000 elanikuga linn on endiselt politsei ja

sõjaväelaste kontrolli all ning täielikult välja surnud. Linnas ei ole elektrit ega vett. Praeguste prognooside kohaselt lubab valitsus inimesi kodudesse järgmise paari nädala jooksul. Vesi on linnas taandunud, kuid osa tänavaid on endiselt täielikult üleujutatud.

Kuigi vett enam Dušani kodus ei ole, on põrandad kaetud sopaga ning kogu maja esimene korrus ja seal olnud asjad on läbivettinud – seinad, uksed, mööbel, kodumasinad, riiulites olnud raamatud ja muud esemed. Rapla korvpal-

likool kutsus üles kõiki häid inimesi, kes hoolivad meie korvpallipere liikmest, oma panust andma, ja avaldab tänu neile, kes on juba oma panuse Dušani abistamiseks andnud. Praeguseks on kogutud juba ligi 1000 eurot. Kutsume veel kord üles inimesi, kes veel ei ole oma panust andnud. Dušan vajab meie abi endiselt, nii suuremad kui ka väikesed panused on oodatud. Kogume annetusi Dušanile kuni 5. juunini. DUSAN SISIC (selline kirjapilt), EE941010011661759229 SEB pank, selgitus: Help.

Tallinna lastehaigla toetusfond tunnustas Raplamaa Sõnumeid tänukirjaga

Raplamaa Sõnumid

20. mail Tallinna Raekoja toimunud Tallinna Lastehaigla toetusfondi tänuüritusel tunnustati 2013. aasta suuremaid toetajaid ning sponsoreid. Tänukirja sai ka Raplamaa Sõnumid Hõbesponsoriks

olemise eest.

Toetusfondi juhataja Inna Kramer selgitas, et valdav osa eelmise aasta toetustest kulus uue laste reanimobiili, selle aparatuuri ning tänavu valmiva EEG labori ostuks.

Mullu sai toetusfond kätte ka lõviosa väliseestlastest pe-

rekonna Randpalude 584 000-eurosest annetusest. Suuremate eraisikust annetajate hulka kuulusid ka väliseestlased Maret ja Tarmo Aun ning suurim juriidilisest isikust toetaja oli AS Selver.

Kiirabi kiire tegutsemine päästis halvimast

Mariliis Vest

Selle aasta esimesel kuul nädalavahetusel toimus Karitsa jahimeeste seltsi platsil riigikaitsealaager, kus Kaisa söögitoa juhataja Kairi Sutri oli toitlustaja rollis. Tal olid abiks abikaasa ja tütar, kes üheskoos päev otsa palava päikese käes töötasid. Järsku kukkus Kairi abikaasa kokku ja oli krampides.

Kohapeal olnud Kaitseliidu meeskond alustas kohe esmaabi andmist ning pikema viivitusega kutsuti kohale ka kiirabi, kellele kaitseväge mehed vastu sõitsid.

Kairi ei leia tänamiseks piisavalt sõnu. „Väga tahan tänada Rapla kiirabi, kes nii kiiresti tuli ja nii professionaalselt käitus. Töötajad olid väga positiivse suhtumisega ja toredad. Täpselt samuti Kaitseliit, kes käitus väga operatiivselt ja professionaalselt. Põhimõtteliselt võib öelda, et väga hea koostöö tulemusena päästeti inimelu.“

Abistajad ei hoolitsenud

ainult kannatanu eest, vaid tuge ja abi pakuti ka šokis tütrele ja emale.

Kairi sõnul pole tema abikaasal kunagi epilepsiahoogusid esinenud, ta pole kunagi isegi haiguslehel olnud. Kokkukukkumine võis olla põhjustatud kuumarabandusest.

„Tol hetkel olin ma nii šokis, aga nüüd tagantjärele mõtlen, et ma lihtsalt pean tunnustama neid inimesi. Ma tahan öelda meie pere poolt suur-suur tänu kõigile, kes tol õhtul abikäe ulatasid.“ Kõige rohkem soovib aga Kairi tänada Meelis Pormanni ja Ando Lavritsat, kes võtsid kohe ohjad enda kätte ja hakkasid tegutsema.

See juhtum tõestas Kairi Sutri sõnul seda, et kiirabi peab olema Raplas kohapeal olemas. „Kui oleks Tallinnast abi tulnud, oleks võib-olla olnud liiga hilja,“ arvas ta.

Kairi Sutri abikaasa viidi PERH-i uue kiirabi autoga Tallinna haiglasse, kus ta sai paranemiseks vajalikku hoold.

Hoolimatu juhi süül hukkus pardipere

Mariliis Vest

Reede hommikul juhtus Raplas Vesiroosi gümnaasiumi juures oleval ülekäigurajal inetu ja ebameeldiv lugu. Nimelt soovis seal teed ületada väike pardipere. Kolm liikluses olnud autot jäid järgemisi seisma ja andsid partidele teed.

Üks autojuht, kes oli valge kaubiku roolis, ei pidanud aga vajalikuks pidurdada ja sõitis partidele otsa.

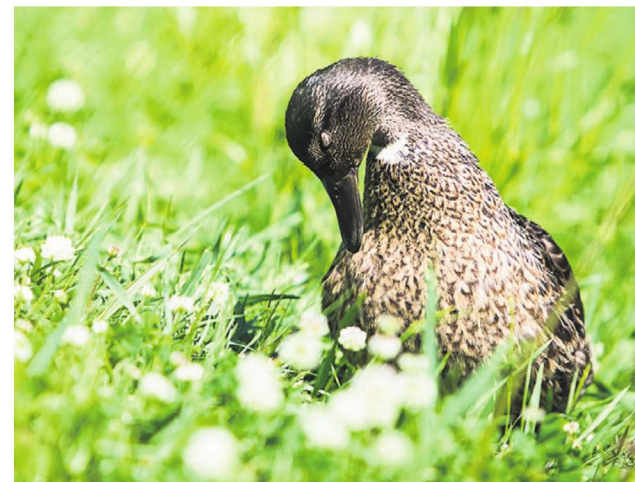
Keskkonnainspektsiooni Raplamaa büroojuhataja Donald Lunevi sõnul on loomade ja lindude tahtlik surmamine seaduse järgi

keelatud, kuid liikluses tekkinud intsidente looduskaitseseadus ega loomakaitse seadus ei reguleeri.

„Mis puudutab praegust juhtumit, siis kirjelduse järgi on tegu pigem taunimisväärse hoolimatusega kui tahtliku teoga,“ ütles Lunevi.

„Liikluses tuleb olla ettevaatlik, sest hoolimatu sõidustiili või liigse kiiruse tõttu võivad peale loomade ja lindude ka inimesed ohtu sattuda.“

Lunevi sõnul puudub keskkonnainspektsioonil praegu menetluse alustamiseks seaduslik alus.

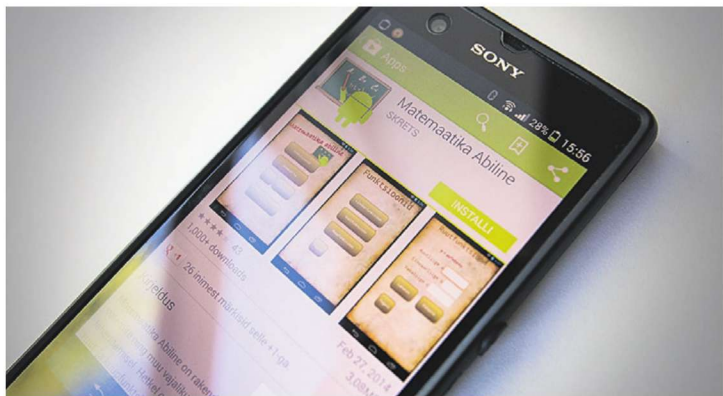
Nukker pardike. Foto on illustratiivne.

Foto: SIIM SOLMAN

RÜGi õpilased pürgivad mobiilirakendusega Hiina turule

Siim Jõgis

Kolm Rapla ühisgümnaasiumi üheteistkümnenda klassi õpilast, Toomas Kürsa, Siim Düüna ja Silver Reinaas on septembrist saadik töötanud mobiilirakenduse kallal, mis aitab matemaatika ülesandeid lahendada.

Rakendusest „Matemaatika abiline” on valmis neli eestikeelset versiooni.

Foto: SIIM SOLMAN

Rakenduse nimi on „Matemaatika abiline”. Praeguseks on sellest valmis neli eestikeelset versiooni. Viies peaks valmima järgmiseks õppeaastaks ning seda hakkavad poisid müüma ka Hiina õpilastele.

„Matemaatika abiline” oskab lahendada täisnurkset kolmnurka, lineaar-, ruut- ja kuupfunktsiooni. Ülesannete vastused saab tasuta, aga kui rakenduse kasutajat huvitab ka lahenduskäik, siis see on tasuline. Lahenduskäike annab rakendus ruutfunktsioonile ja täisnurksele kolmnurgale.

Väga palju see siiski ei maksa ning poisid ei ole sellega palju ka teeninud. Mõne euro, ütlevad nad. See-eest on rakendust alla laaditud 2600 korda. Reinaas ütles, et rahateenimine ei olegi eraldi eesmärk. Vähemalt veel mitte.

Järgmisest õppeaastast loodavad poisid hakata „Matemaatika abilist” müüma Hiina õpilastele ning siis juba raha

eest. Reinaasi sõnul ei ole selles midagi keerulist. Esmalt tuleb rakendus tõlkida hiina keelde ning seejärel üles laadida Hiina veebisaidile. „Ise ka alguses naersime, kui mõtlesime, et läheme Hiina turule, aga nüüd on meil seal kontaktisik olemas,” rääkis Kürsa. Tõlketöö on sealjuures juba alanud. Esmalt tõlkis Kürsa rakenduse inglise keelde, millest nüüdseks on valminud hiinakeelne versioon.

Poisid tunnistavad, et tõlkimine ei ole lihtne ülesanne, sest iga mõiste peab vastama sellele, mida kasutatakse Hiina koolides. Selle jaoks ongi oluline omada kontakti Hiinas.

„Matemaatika abiline” on loodud Entrumi programmi raames ning välisriigis turustamise idee tuli poiste mentorilt Margus Palalt. Tema kaudu jõuti ka Hiina kontaktisikuni. Vahe eestikeelse versiooniga on selles, et hiina keeles seda tasuta kasutada ei saa.

Hinda ei ole idee autorid veel paika pannud, aga tõenäoliselt jääb see alla ühe euro. „Me ei tee seda tuluteenimiseks,” rõhutas Reinaas. Tema sõnul on huvitav jälgida, kuidas läheb mobiilirakendus peale Hiina õpilastele, keda on palju rohkem kui eestlasi.

Mobiilirakenduse sihtgrupp on Kürsa sõnul 8.-12. klass. Silver Reinaas ütles, et vahel kasutab ta seda ka ise tunni ajal, aga mitte sellepärast, et ta muidu ei oska, vaid „Matemaatika abilise” jõuab lahenduse seni kiiremini. Igaüks saab selle Google Play keskkonnast alla laadida. Ka Facebookis on „Matemaatika abilisel” oma lehekül, kuhu poisid uudiseid üles panevad.

„Matemaatika abilise” kandideerivad poisid konkursil „Eesti parim mobiilirakendus 2014” hariduse ja kultuuri valdkonnas. Valdkonnas on neil neliteist konkurenti, võitja selgub 3. juunil.

Valmistatud Raplamaal, müüdnud Okta Centrumis

Reet Saar

Rapla ühele tuntumale hoonele Okta Centrumi majale on püütud elu sisse puhuda juba mõnda aega, aga seni mitte eriti edukalt. Nüüd soovib MTÜ Kaheksakand saada maja 2017. aasta kevadeks rentnikke ja tegevusi täis.

Siia tuleks konverentsikeskus, restoran, kino, hotell. Esimene samm Okta „uuestisünnil” oleks Raplamaal toodetud kaupade poe avamine. Sellist plaani tutvustas 21. mail ööklubise Madhouse kogunenud huvilistele mõtte algataja, MTÜ Kaheksakand juhatuse liige Kristiina Karivere.

Okta hoone alumisel korrusel on kaks suurt ruumi (kokku ca 200 m²), kus hakatakse müüma vaid Raplamaal toodetut. Sepistatud ehteid valmistav Aira Heiste väljendas kahtlust, et kohalik ostja satub sinna harva, kohalik turg küllastub ruttu ja kuidas selline pood püsi- ja jääb. Karivere vastas, et koostööd hakatakse tegema turismibüroodega, et suunata bussid ka selle maja ja poe juurest läbi. Ta oli oma idee elujõulisuse suhtes usku täis ja kinnitas, et me

tegelikult ei teagi, kui palju on meil huvitavaid tootjaid ja kui kohta turundada, tullakse siia.

Seoses poega arutati koosolekul Raplamaa toodete kaubamärgi loomist. Jõuti selleni, et Okta Centrum kui müügikoht on nii erilise kujuga, sestap võiks Raplamaal valmistatud tooteid märgistada kaheksakandilise logoga ja lahendus võiks eristumiseks olla just must-valge. Kujundi sisse tuleva teksti sõnastust veel otsitakse. Arutelul käisid läbi väljendid Raplamaa toode, Valmistatud Raplamaal, Raplamaa oma, Meie Raplamaa.

Ühel meelel olid mõnisteist osalejat selles, et poe sisustus võiks olla 1970.–80. aastate stiilis, mis haakub nii hoone üldise kujundusega kui ka selle perioodiga, mil majas kees elu. Sestap otsitakse ka tolleaegseid riideid, laudu, toole, kappe jt mööbliesemeid. Poeruumid tehakse talgutel ühiselt korda. Eestvedaja sõnul võiksid ühes ruumis olla väiksemad esemed, teises suuremad, kusjuures väga suuri tooteid (palkmajad vms), mis tuppa ei mahu, tutvustatakse reklaamipindadel.

Kuulajad olid nõus mõttega, et kauba hinna määrab tootja ja see summa jääb täielikult talle. Tasuda tuleb igakuist osalustasu ehk nn riulimaks, mille eest kaetakse ruumide rent, müüja palk ja raamatupidamiskulu.

lud. Mida rohkem osalejaid, seda väiksem on makse.

Kariverel oli kindel soov, et poel peaks olema oma (erilise väljanägemisega) kinkekaart, mis võiks olla korduvkasutatav. Üsna pikalt arutleti kujunduse üle ja võimalik, et juba ongi leitud väga omapärane lahendus, aga ärme kiirusta elust ette.

Karivere ütles, et enne esimest kokkusaamist oli poe avamise mõttega haakunud mõnisteist ettevõtjat, pärast koosolekut oli neid juba 27 ja ta usub, et kui plaan saab laiemalt tuntuks, liitub neid veel.

Raplas on juba mõned ärid, kus samuti müüakse kohalikke tooteid. Kas kavandata pood ei muutu neile konkurendiks? „Ei usu, pigem oleme koostööpartnerid. Talupoes müüakse ka teiste Eestimaa tootjate kaupa, meil tuleb ainult Raplamaal toodetu. Käsitöödki pakutakse paljudes poodides,” ütles Kristiina Karivere.

Neil teemadel arutlevad tootjad edasi juba sel kolmapäeval, kui kell 17.30 on kõik oodatud Okta Centrumisse. Siis vaadatakse ühiselt ruumid üle, lepatakse kokku logo ja kinkekaardi lahendus. 29. mail tutvustab Kristiina Karivere ROL-i täiskogul plaane meie omavalitsusjuhtidele, et leida võimalus toetada kaubamärgi väljatöötamist omavalitsuste arengufondist.

Raplamaa Partnerluskogu võttis vastu külalised Rumeeniast

Siim Jõgis

Nädalavahetusel külastas Raplamaa turismiatraktsioone neljaliikmeline rumeenlaste delegatsioon Cluji regioonest. Nad saabusid Eestisse Raplamaa Partnerluskogu kutsel.

Head suhted eestlaste ja rumeenlaste vahel said alguse märtsis Vilniuses toimunud kohtumisel. Algul pidi Eestit külastama kaksteist rumeenlast sealsest Leaderi programmist, aga europarlamenti valimiste tõttu ei saanud mitu Rumeenia vallavanemat Eestisse tulla.

Tegelikult ei tutvunud külalised ainult Rapla maakonna vaatamisväärsustega, vaid

Puraviku sepikojas said külalised Rumeeniast valmistada endale naela ning selle mälestuseks kaasa võtta.

Foto: SIIM SOLMAN

alustasid oma reisi Lätist Jelgavast. Seal saabusid nad

reedel meie maakonda ning külastasid laupäeval Leaderi

programmiga seotud paiku. Näiteks käisid nad Sillaotsa ta-

lumuseumis, Puraviku sepi-kojas, kus said ise omale naela valmistada, ning Toosikannu puhkekeskuses. Pühapäeval sõitsid rumeenlased edasi Tallinnasse ning esmaspäeva hommikul Helsingisse, kust nad tagasi koju pöördusid.

Rumeenia delegatsiooniliige Dragos Bogdan Nechita ütles, et nad külastavad Lätit, Eestit ja Soomet, et luua tutvusi ühis- te koostööprojektide jaoks. Siiski on veel vara öelda, kas koostööd hakatakse tegema just Raplamaa Partnerluskoguga. Nechita rääkis, et nad tahavad Rumeenias panna rõhku kunsti- ning käsitööturismile.

„Me tahame näha, kuidas eestlased sellega hakkama on saanud ning arutada ühist turundusstrateegiat,” lausus Nechita. „Meil on palju eestlastelt õppida,” sõnas ta ning lisas, et eestlased oskavad hinnata oma kultuuripärandit.

Nechita visiooni kohaselt võiks ühendada rattamatkad

turismiatraktsioonide külastamisega ning seda ideed püüab ta Rumeenias juurutada. Samas ei oleks tal midagi selle vastu, kui asendada rattad hobustega. Nechita rääkis, et rumeenlastel on tihedad sõprussidemed Vichy regiooniga Prantsusmaal ning seal just sellist turismi korraldataksegi.

Raplamaa Partnerluskogu juhatase liige Rando Lai ütles, et pikaajalisema koostöö alustamine rumeenlastega ja selle täpne sisu ei ole hetkel veel kindel. „Praegu on meelevaldne öelda, et me nendega kindlasti koostööd tegema hakkame, kuid mõlemapoolne huvi on olemas,” ütles Lai.

Samas pakuti külalistele välja idee, et eestlased võiksid sõita septembris Rumeeniasse õppereisile, kus osaleksid Leaderi projektide elluviijad ja külakogukondade esindajad. Selle mõtte realiseerimiseks olid rumeenlased nõus hakka- ma ettevalmistusi tegema.

Raplamaalased ei usalda erakondi

Inge Põlma ja
Tõnis Tõnisson

Ametlikult on Raplamaal kuulutatud pühapäevaste europarlamenti valimiste võitjaks Reformierakond. Ent kui üksikkandidaadid oleksid moodustanud omaette nimekirja, tulnuks valimiste võitjaks tunnistada hoopis nemad.

Kokku anti Raplamaal üksikkandidaatide poolt 2591 häält, Reformierakonda eelistas 2353 hääletajat, IRL-i 1376 ja sotsiaaldemokraate 1218 valijat. Keskerakond kogus maakonnast vaid 850 häält.

Kõige populaarsem saadikukandidaat oli Indrek Tarand, tema poolt anti kokku 1745 häält. Teiseks jäi Andrus Ansip 1335 häälega ja kolmas oli Marju Lauristin 797 häälega. Kaja Kallas kogus 683, Tunne-Välde Kelam 580 häält. Lisaks neile, ka üleriigiliselt eelistatud nimele, tahtsid

Raplamaa inimesed Brüsselisse sõidutada veel kunagise raadiohääle ja praeguse telefonäo Tanel Talve (452 häält).

Riigikogus esindatud erakondadest oli siinmail kõige suurem läbikukkija Keskerakond – nende esinumbrit Edgar Savisaart toetas Raplamaal vaid 268 valijat, teiseks jäi Jüri Ratas 211 ja kolmas oli Kadri Simson 140 häälega. Keskerakonna Raplamaa piirkonna esimeest Mailis Repsi toetas ainult 24 raplamaalast. Üle-eestiline suurüllataja Yana Toom kogus Rapla maakonnas 75 häält, neist 38 anti Kohila vallas. Nimekirja peale kokku saadi 850 häält.

Samas ei ole Keskerakonna vähene toetus eriti suur üllatus – ka eelmised kohalikud ja Riigikogu valimised näitasid, et erakonna toetajaskond on Raplamaal järjest kiiremini kokku kuivamas.

Küll aga on pikkamööda poolehoidjaid juurde saanud Eesti Konservatiivne Rahvaerakond. Nende esinumbri Martin Helme poolt hääletas 341 valijat ja kogu nimekirjaga koguti 451 toetajat. Eelmistel europarlamenti valimistel 2009. aastal kogus konservatiivide eelkäija Eestimaa Rahvaliid maakonnast 237

häält. Martin Helme, kes toona tegi valimistel kaasa üksiküritajana, sai tol korral Raplamaalt siiski 19 häält rohkem. Jälle pisike märk sellest, et siin erakondadesse eriti ei usuta ja ollakse varmad pigem üksikkandidaatide poolt hääletama.

Nagu juba eespool öeldud, on Raplamaal kõige populaarsema poliitiku staatuses jätkuvalt Indrek Tarand. Ta on tõusnud kõigis siinsetes valdades esinumbriks, jättes Eesti pikima staažiga peaministri Andrus Ansipi kõikjal teiseks. Viis esimest üleriigilises tulemustabelis figureerivat nime (lisaks Tarandile ja Ansipile veel ka Marju Lauristin, Kaja Kallas ja Tunne-Välde Kelam) on oma koha enam-vähem kätte saanud ka igas Raplamaa vallas. Ainult Kaius ja Vigalas pole Kelam väljavalitute hulka mahtunud.

Kuuendat positsiooni ehk Brüsseli nimekirja viimast võimalust on enamikus valdades enda käes hoidnud Tanel Talve, korra (Juurus) on esikuukusse pääsenud ka Edgar Savisaar ning kahel korral Ene Ergma (Kaius ja Kärus) ning Martin Helme (Märjamaal ja Vigalas).

Vastutusrikas hetk Rapla kultuuri-keskuses asunud valimisjaoskonnas - kodaniku hääl langeb kohe valimisurni. Sündmust jälgib valimiskomisjoni liige Alla Horn (paremal).

Fotod: SIIM SOLMAN

Rapla maakonna valijate eelistus:

Juuru vald

1. Indrek Tarand 74
2. Andrus Ansip 60
3. Kaja Kallas 34
4. Marju Lauristin 31
5. Tunne-Välde Kelam 23
6. Edgar Savisaar 13

Järvakandi vald

1. Indrek Tarand 69
2. Andrus Ansip 31
3. Marju Lauristin 29
4. Kaja Kallas 26
5. Tunne-Välde Kelam 24
6. Tanel Talve 17

Kaiu vald

1. Indrek Tarand 83
2. Andrus Ansip 37
3. Kaja Kallas 35
4. Marju Lauristin 25
5. Tanel Talve 19
6. Ene Ergma 14

Kehtna vald

1. Indrek Tarand 231
2. Andrus Ansip 142

3. Marju Lauristin 121

4. Tanel Talve 87
5. Tunne-Välde Kelam 80
6. Kaja Kallas 77

Kohila vald

1. Indrek Tarand 290
2. Andrus Ansip 227
3. Tunne-Välde Kelam 149
4. Kaja Kallas 125
5. Marju Lauristin 121
6. Tanel Talve 73

Kärü vald

1. Indrek Tarand 43
2. Andrus Ansip 34
3. Tunne-Välde Kelam 16
- 4.-5. Kaja Kallas 12
- 4.-5. Ene Ergma 12
6. Marju Lauristin 9

Märjamaa vald

1. Indrek Tarand 327
2. Andrus Ansip 287
3. Marju Lauristin 137
4. Kaja Kallas 125
5. Tunne-Välde Kelam 100

6. Martin Helme 76

Raikküla vald

- 1.-2. Andrus Ansip 77
- 1.-2. Indrek Tarand 77
3. Marju Lauristin 46
4. Kaja Kallas 26
5. Tanel Talve 25
6. Tunne-Välde Kelam 21

Rapla vald:

1. Indrek Tarand 459
2. Andrus Ansip 396
3. Marju Lauristin 247
4. Kaja Kallas 199
5. Tunne-Välde Kelam 150
6. Tanel Talve 104

Vigala vald:

1. Indrek Tarand 92
2. Andrus Ansip 44
3. Tanel Talve 37
4. Marju Lauristin 31
5. Martin Helme 25
6. Kaja Kallas 24

Kohe saab valimisbülletäni kätte aktiivne spordimees Marko Lill.

Ülal ja paremal ajaloo tarbeks jäädvustatud hetki Juuru valimisjaoskonnast. Valimisjaoskonna liikmetel on käed tööd täis.

Fotod: JAAK KADARIK

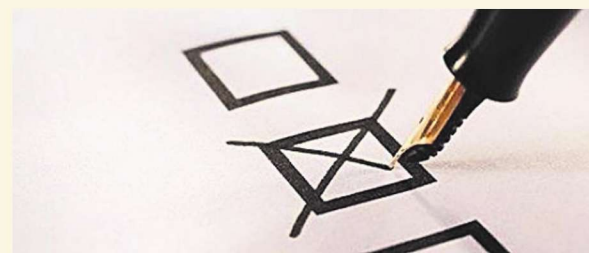
Fotograaf on piilunud hääletuskabiini. Võib arvata, et enamik valima tulnutest on oma otsuse juba varem valmis mõelnud ja siin tuleb see ainult vormistada. Kes aga kahtleb oma valikus viimse hetkeni, saab abi seinal kinnitatud saadikukandidaatide nimekirjast.

Foto: SIIM SOLMAN

Valimisjaoskond Raplas lasteaia Naksitrallid.

Foto: SIIM SOLMAN

Raplaa valijate antud hääled

Indrek Tarand, Ü 1745	Vello Leito, EIP, 14
Andrus Ansip, RE 1335	Arto Aas, RE, 13
Marju Lauristin, SDE 797	Laine Randjärv, RE, 13
Kaja Kallas, RE, 683	Sven Sildnik, EIP, 13
Tunne-Välde Kelam, IRL, 580	Vilja Savisaar-Toomast, RE, 13
Tanel Talve, Ü, 452	Merle Jääger, EIP, 12
Martin Helme, EKRE, 341	Mihhail Lotman, IRL, 12
Ene Ergma, IRL, 269	Eester Tuiksoo, KE, 10
Edgar Savisaar, KE, 268	Imre Mürk, Ü, 9
Urmas Paet, RE, 228	Svetlana Ivnikskaja, Ü, 9
Jüri Ratas, KE, 211	Toomas Alatalu, SDE, 9
Marko Mihkelson, IRL, 210	Andres Lillemäe, EKRE, 8
Silver Meikar, Ü, 165	Mart Nutt, IRL, 8
Eerik-Niiles Kross, IRL, 140	Natalja Kitam, SDE, 8
Kadri Simson, KE, 140	Emil Rutiku, EIP, 7
Ivari Padar, SDE, 116	Olga Sõtnik, Ü, 7
Kristiina Ojuland, Ü, 106	Imbi Paju, EER, 6
Hardo Aasmäe, EIP, 97	Roman Ubakivi, Ü, 6
Mart Helme, EKRE, 86	Tõnis Palts, IRL, 6
Anvar Samost, IRL, 78	Linda Eichler, IRL, 5
Hannes Hanso, SDE, 76	Priit Toobal, KE, 5
Yana Toom, KE, 75	Rait Maruste, RE, 5
Krista Mullenok, Ü, 52	Henn Põlluaas, EKRE, 4
Jevgeni Ossinovski, SDE, 47	Jaak Madison, EKRE, 4
Aivar Riisalu, KE, 45	Maarika Pähklemäe, EKRE, 4
Urve Palo, SDE, 45	Õie-Mari Aasmäe, EIP, 4
Marianne Mikko, SDE, 38	Kai Künnis-Beres, EER, 3
Liina Raud, SDE, 32	Margus Hanson, RE, 3
Mihhail Stalnuhhin, KE, 31	Andres Inn, Ü, 2
Yoko Alender, IRL, 31	Anti Poolamets, EKRE, 2
Eiki Nestor, SDE, 27	Darja Vorontsova, EER, 2
Juku-Kalle Raid, EIP, 26	Randel Länts, SDE, 2
Mailis Reps, KE, 24	Taira Aasa, Ü, 2
Igor Gräzin, RE, 23	Valev Kald, EÜV, 2
Urve Tiidus, RE, 22	Aadu Must, KE, 1
Abdul Hamid Turay, SDE, 21	Dmitri Silber, Ü, 1
Kerstin-Oudekki Loone, KE, 21	Heldur Paulson, EKRE, 1
Rene Kuulmann, Ü, 20	Joeri Wiersma, Ü, 1
Enn Eesmaa, KE, 19	Kaarel Jaak Roosaare, EKRE, 1
Liisa-Ly Pakosta, IRL, 19	Aivar Sõerd, RE, 0
Tarmo Kruusimäe, IRL, 18	Lance Gareth Edward Boxall, Ü, 0
Jürgen Ligi, RE, 15	Leili Uthno, EKRE, 0
Jevgeni Krištšovitš, Ü, 14	Merry Aart, EKRE, 0
Marko Kaasik, EER, 14	Paul Tammert, EKRE, 0

Selgitus: EÜV – Eestimaa Ühendatud Vasakpartei, SDE – Sotsiaaldemokraatlik Erakond, EER – Erakond Eestimaa Rohelised, IRL – Erakond Isamaa ja Res Publica Liit, KE – Eesti Keskerakond, EKRE – Eesti Konservatiivne Rahvaerakond, RE – Eesti Reformierakond, EIP – Eesti Iseseisvuspartei, Ü – üksikandidaat

Fotolavastused: SIIM SOLMAN

ehk kõnekas kohtumine keldris

Reet Saar

Ma ei ole pidanud nägema, mida liigne alkoholi pruukimine inimesega teeb ja kuidas lähedased selle pärast kannatavad. Tihti suudavad just lähedased sõltlase lõpuks AA rühma viia, aga ennekoike peab tahe alustada karsket elu olema alkohoolikul endal.

Täheühend AA on paljudele tuttav, aga oluliselt vähem sõltlasi on anonüümsete alkohoolikutega liitunud. Siinkirjutaja käis AA Wismari rühma lahtisel koosolekul. Kirja sai pandud, mida grupi liikmed seekord rääkisid, et anda aimu, mis koosoleku toimub. Järgneva loo eesmärk on julgustada rühma minema neid, kes on liitumisele mõelnud, kuid seni pole seda sammu astunud. AA rühm on ka Raplas ja koguneb laupäeviti kell 17 aadressil Põllu 6, aga liituda võib mistahes grupiga.

Ei hakka siin kirjutama 1935. aastal Ameerikas tekkinud AA liikumise ajalugu, seda võib igaüks lugeda liikumise kodulehelt www.aaestonia.com. Eesti AA sünnipäev on 12. oktoober 1990, kui peeti Wismari rühma (Tallinn) esimene koosolek. Raplas alustas rühm 10. aprillil 2010.

Kohtumine keldris

On kolmapäeva õhtu. Kell 18 algab Wismari haigla keldriruumides Wismari AA rühma koosolek. Mitu osalejat on kohal tublisti varem ja head tuttavad, nagu nad on, ajavad omavahel maast ja ilmast juttu. Üks mees rääkis, et käib rühmas 19 aastat ja on püsinud sellest ajast peale kainenena.

Enne rühma tulekut on peaaegu kõik neist proovinud igasuguseid viise joomisest võitu saada, aga tulutult. Nad on olnud sama maja haiglakorrusel mitmeid kordi ravil. Mõned kuulsidki AA-st haiglas ja otsustasid vaatama tulla ning suutsid just rühmas alkoholile selja keerata. Mõnigi ütles, et kõik pole ka pärast AA-ga liitumist läinud ladusalt ja vahepeal on „auku“ tagasi kukunud, aga nad on rühma tagasi tulnud ja siin jalgele tõusnud.

Keldriruumi seinal on kõnekas tekst Salingeri raamatust „Kuristik rukkis“, mis pinna jalge alt kaotamise mõttes läheb vägagi täppi: „See kuristik, mille poole sa veered, on erilist laadi kuristik. Inimene, kes sinna kukub, ei tunne põhja. Niisugusesse kuristikku langevad inimesed, kes oma elu teataval perioodil on hakanud otsima midagi sellist, mida nende ümbrus neile pakkuda ei suuda. Või õigemini – kes arvavad, et nende ümbrus ei suuda seda neile pakkuda. Ja nad õieti loobuvad otsimast. Loobuvad enne, kui nad on õieti alustanud.“

Seekord on kokku tulnud seitse inimest, kuus keskealist meest ja noorem naine. Ants, nimetagem teda seekord nii, sest üks AA põhimõtteid on anonüümsus, asub tänast koosolekut juhatama. Küsimused tulevad enne, pärast või vaheajal, kordab ta külast silmas pidades üle nende reeglid. Mulle ulatatakse väike sinine raamatuke, see on AA 12 sammu juhised.

Tänane teema

Ants loeb ette AA 12 sammu ja lepatakse kokku, et seekord vahetatakse mõtteid viimase punkti üle. See on järgmine: „Olles kogenud vaimset ärkamist nende sammude

tulemusena, üritasime seda sõnumit viia alkohoolikuteni ja neid põhimõtteid ellu viia kõigis oma toimingutes.“

Niimoodi kirja pannes tundub see mõte kontekstist väljarebituna. Alkohoolikud teavad, et ühtki sammu ei saa paranemise teel vahele jätta. Need, kes on püüdnud kuskilt üle hüpata, on tavaliselt sattunud raskustesse. AA 12 punkti on kui ratta kodarad. Kui kodaraid välja võtta, siis sõiduomadused halvenevad ja lõpuks vajub ratas kokku, tõm-

Mõned kuulsidki AA-st haiglas ja otsustasid vaatama tulla ning suutsid just rühmas alkoholile selja keerata.

bavad asjaosalised paralleeli.

Esimene samm tähendab tunnistamist, et olime jõuetud alkoholi ees, et meie elu oli muutunud juhitamatuks. Kuulajal tekib esimene ehmatus, kui järgmistes punktides räägitakse kõrgemast jõust ja Jumalast. Ma ei teadnudki, et AA on kui usuorganisatsioon, käib läbi pea. Otsekui mõtteid lugedes selgitas Ants pärast, et samamoodi on teisedki mõelnud, aga iga AA liige võib seda kõrgemat jõudu kujutleda

nii, nagu tema seda mõistab.

Jagamine ehk mõtete vahetamine tähendab ka pihtimist, oma hinge puhastamist, seega saab pärast kergem. Kirjutamata reegel on, et tänaval tuttavat AA liiget kohates teda oma sõpradele sellena ei esitleta ja kõik rühmas kuuldu jääb nende seinte vahele. Seetõttu pole vaja häbeneda, kui kohtad rühmas tuttavat inimest – ka tema on tulnud siia samale probleemile lahendust leidma.

Vello teeb jutuotsa lahti. „AA on vaimne programm. Mul võttis sellest arusaamine aega, et alkohoolikuna ei saa ma enam hakkama. Kui selle tunde läbi

elasin, et mul pole lootust, siis tekkis mul lootus. Täielikult alla andes sain nagu väljastpoolt jõudu juurde. Kainuse suurenedes tajud peenenevad, hakkad tundma sügise lõhnu ja märkama kevade värve.

AA programm on nii teistmoodi ja vägev. Kui oled ise need 12 sammu läbi käinud, tekib tahtmine teisi aidata. Käisin mitu aastat Tallinna vanglas ja osalesin sealsete AA rühmade töös. Vaimsus, uskumine, Jumal ja teiste

aitamine on üks ja sama. Varem ma nii ei arvanud, aga mu mõtlemine on muutunud. Vanglas käimine oli mu elus õnnelik aeg. Ilma rahata saad kainuse - anna seda sõnumit edasi. On hea, kui seeläbi saab mõni inimene päästetud.“

Leho: „Olen olnud kaine iseenda pärast ja suutnud kainenena püsida. Varem sai maailmaga kaasa ulutud ja tehtud seda, mida teised minult ootasid, aga nüüd olen ma rohkem mina ise. See ei tähenda ülbust, vaid võtke või jätke mind just sellisena, nagu ma olen. Mina ei ole sõnumiviija nagu Vello. Võib-olla pole ma ehk sinnamaani veel arenenud. Enam ma selle pärast ei põe, aga olen alati valmis teisi aitama, kui abi küsitakse. Vaimne ärkamine tähendab minu jaoks seda, et püüan olla, nagu mul on mugav ja tunned ära, milleks sa suuteline oled.“

Vahur: „See programm on egoistlik. Kuulsin AA-st Wismaris olles ja tuln rühma. Tõendit siit ei anta, et sulle on ampull pandud, garantiid kainenena püsimiseks samuti ei anta. Mina ei tea, mis on vaimne ärkamine. Mul pole soovi joomist lõpetada, mul on soov mitte alustada.“

Riina: „Kummaline, et kui tahad joomist maha jätta, tuleb peituda keldrisse. AA pole jook-sikute klubi, olen siit nelja aasta jooksul leidnud häid sõpru. Siin pole kellelgi maski ees. Täna, et sattusin rühma nii õigel ajal. Mul pole enam vajadust võtta pits konjakit nagu siis, kui midagi oli hästi või siis, kui oli halvasti. Ma olen uhke, et olen AA liige.“

Arvo: „Juba esimesel koosolekul tundsin, et olen õiges kohas ja minus tekkis muutus. Haigus on meil üks ja meie grupp on ühiskonna väike mudel. Teist saab aidata ka sellega, kui ta ära kuulata.“

Ants: „Uuesti hakkasin siin käima viis aastat tagasi. Pärast seda hakkas endal kergem – vastused on ju minu sees. Võitlesin 26 aastat alkoholiga, aga tulemus tuli siis, kui loobusin võitlemast; kui tunnistad oma haigust, sest kõik algab aususest. Mulle meeldib sõnumit teistele viia, aga on väga erinev, kuidas see kellelegi mõjub.“

Kaasarääkimine pole kohustuslik, grupis võib ka vaikides olla. Kas on põhjuseks võõra kohalolek või pole täna rohkem aega või soovi olla, kuid üks mees lahkub, enne kui jutujärg temani jõuab. Ka see on täiesti loomulik.

Koosolek lõpeb meelerahu palvega. Tegelikult teavad ja kasutavad seda väga paljud: „Issand, anna mulle meelegi leppida asjadega, mida ma muuta ei saa, julgust muuta asju, mida ma muuta saan, ja tarkust nende kahe vahel vahet teha.“

Tunnistan, et kõnelejaid kuulates ei saanud aru, kuidas need mõttevahetused saavad kedagi aidata. Ometi kinnitasid kõik, et rühma tugi on suur. Võib-olla oluks pilt selgem, kui seekord oluks kohal mõni uustulnuk.

Inforikas koduleht

AA kodulehel on palju infot, küsimusi ja vastuseid. Seal on ka päeva mõtisklus ja päeva palve, pidevalt vahetuvad mõtteterad. Vaimset tuge saab sellestki. Siin on teinegi kõnekas mõte, mis sobib selle loo lõpetuseks: „AA ei luba, et lahendab Sinu eluprobleemid. Kuid me võime näidata, kuidas meie õpime ilma joomata „päev korraga“ elama. Me hoiame sellest „esimesest joogist“ eemale. Kui pole esimest, ei saa olla ka kümnendat. Ja kui me alkoholist vabanesimo, avastasime, et tuleme oma eluga märksa kergemini toime.“

Täna tegeleb AA Eestis kuueteistkümnnes linnas ja kõige vanemad liikmed on püsinud kainenena esimesest tegutsemis-aastast alates. Selle aja jooksul on AA-ga liitunud sadu inimesi, kes on toibunud alkoholismist ja saavutanud püsiva kainuse.

Kes on pärast rühma tulemist püsinud aasta kainenena, sellele kingitakse võtmerõngas, milles kolmnurga keskmes on tähed AA ja külgedel liikumise tunnused ühtsus, teenimine, tervenemine.

Mis on AA?

Anonüümsed Alkohoolikud on sõprus-kond, mis ühendab mehi ja naisi, kes jagavad omavahel kogemusi, jõudu ja lootust, et saada oma ühisest probleemist jagu ja aidata ka teisi alkoholismist terveneda. Liikmeks olemise ainus tingimus on soov joomine lõpetada. AA liikmelisusega ei kaasne mingeid tasusid ega makse; me oleme tänu enda annetustele majanduslikult iseseisev ühendus.

AA ei ole seotud ühegi usundi, usulahu, poliitilise ühenduse, organisatsiooni ega institutsiooniga, ei soovi üheski vastasseisus osaleda ning jääb kõikidel juhtudel erapooletuks.

Meie põhieesmärk on kaineks jääda ja aidata teistel alkohoolikutel kainuseni jõuda.

Allikas: AA koduleht

AA 12 sammu

1. SAMM: Tunnistasime, et olime alkoholi ees jõuetud – et me ei tulnud oma eluga toime.

2. SAMM: Hakkasime uskuma, et ainult meist suurem jõud võib meile tagasi anda terve vaimu.

3. SAMM: Otsustasime anda oma tahte ja elu Jumala hoolde, nii nagu me Teda mõistame.

4. SAMM: Viisime läbi põhjaliku ja kartmatu moraalse eneseuuringu.

5. SAMM: Tunnistasime Jumalale, iseendale ja mõnele teisele inimesele oma väärate tegude tõelist olemust.

6. SAMM: Olime täiesti valmis selleks, et Jumal kõrvaldaks kõik meie iseloomu-vead.

7. SAMM: Palusime Teda alandlikult, et ta kõrvaldaks meie puudused.

8. SAMM: Koostasime nimekirja kõikidest inimestest, kellele olime kahju teinud, ja hakkasime soovima seda heastada.

9. SAMM: Hüvitasime vähimagi võimaluse korral neile inimestele tehtud kahju – välja arvatud juhul, kui oleksime teinud sellega halba neile või kellelegi teisele.

10. SAMM: Jätkasime eneseuuringut ja kui olime milleski eksinud, tunnistasime seda kohe.

11. SAMM: Püüdsime palve ja mõtiskluse abil täiustada oma teadlikku sidet Jumalaga, nii nagu me Teda mõistame, paludes vaid oskust mõista Tema tahet ja jõudu seda järgida.

12. SAMM: Olles kogenud nende sammude tulemusena vaimset ärkamist, püüdsime viia seda sõnumit alkohoolikuteni ja järgida neid põhimõtteid kõikides oma tegemistes.

Esimene samm on iseendale tunnistada, et ollakse alkoholi ees jõuetud.

Foto on illustratiivne

Müügikonsultant (Rapla)

Kui tunned, et Sind teeb õnnelikuks tahe nõustada EMT ja Elioni kliente nende soovidest lähtuvalt ning tahad tunda tööpäeva jooksul ja lõpuks, et oled teinud oma teenindusega maailma paremaks, siis ootame just Sind!

Sinu igapäevaste tööülesannete hulka kuuluvad:

- klientide asjatundlik nõustamine mobiil-, fiks- ja andmeside valdkonnas;
- EMT ja Elioni teenuste, mobiiltelefonide, lisatarvikute ja IT seadmete aktiivne müük;
- kliendi vajadustele vastavate lahenduste pakkumine.

Töö sobib just Sulle, kui omad:

- soovi olla tähtsaim lüli ettevõtte ja kliendi vahel;
- kohusetundlikkust;
- valmisolekut aktiivseks müügitööks;
- väga head eesti keele oskust ning suhtlustasandil vene keele oskust;
- vähemalt keskharidust.

Liitudes meie meeskonnaga, ootab Sind ees:

- põhjalik väljaõpe ja täiendkoolitused;
- pidev eneseareng ning vaheldusrikas ja huvitav töö rahvusvahelises telekommunikatsiooniteenuseid pakkuvas ettevõttes;
- Sinu jaoks lisaväärtust loovad soodustused.

Kandideeri kindlasti, kui Sul on huvi tehnoloogia ja telekommunikatsiooni valdkonna vastu. Sa ei karda pingelisi ja huvitavaid olukordi ja tunned, et Sind köidab suhtlemine inimestega, olles loov ja avatud!

Lisainfo:

- töökoha asukoht: EMT ja Elioni ühisesindus - Rappeli Keskus
- tööleping on tähtajaline
- tööle asumise aeg: kokkuleppel

Lisainformatsiooni saamiseks tööülesannete ja töökorralduse osas võta ühendust Rapla-Paide esinduse juhiga: Martin Võti, tel 511 2006.

Konkursil osalemiseks palun saada CV ja motivatsiooni-kiri hiljemalt 1. juuniks e-mailile Eneken.Jalast@emt.ee

OSTAB

- metsakinnistuid
- hüpoteegiga ja läbiraiutud kinnistuid

Tel 511 0415, 517 9866, 489 4055. www.landeker.ee

OÜ KÜLMALINE

SÕIDUAUTODE
kliimaseadmete kontroll
31. mai (M) ELU MESSIL
TASUTA
ASUME KARMANI PARKLAS

www.kulmaline.ee
Tel 533 01 720

Veelinnud võtsid kunstlikud märgalad kiiresti omaks

Vivika Veski

Ume jõe suudmealale Põhja-Rootsis rajati raudteeprojekti tõttu juurde 500 hektarit linnuala.

Niiskel heinamaal toitub haneparv, vahepeal rohtu nokkides, seejärel pead tõstes ja ümbrust silmitsedes. Ühtäkki täidab vaikuse vuhin – heinamaa servas olevale raudteetammile ilmub rong. Vuhin valjeneb mühinaks ja kaob seejärel taas koos rongiga kaugusse.

On üks esimesi suvesooje päevi Ume jõe suudmealal Põhja-Rootsis. Temperatuur on tõusnud üle 20 kraadi. On 19. mai, puud on hiirekõrvus ja Eestist tulijale tundub, nagu oleks ajas paar nädalat tagasi rännanud.

Suurem osa linde on juba edasi rännanud põhjapoolsetesse pesitsuspaikadesse. Päike lõõskab pilvitus taevas, veidi eemal künnab traktor põldu, saatjaks kajakaparf. Tüüpiline kevadidüll põllumajandusmaastikul.

Ometi viibime paigas, millesarnaseid leidub Euroopas ülivähe – kunstlikult loodud linnualal.

Tegu on nn kompensatsioonialaga, mis on rajatud hüvituseks kahjuliku mõju eest, mille infrastruktuuriobjekti rajamine loodusele tekitab.

„See on ainuke ja esimene selline kompensatsiooniala Rootsis,” räägib Antoine Bos looduskaitse ja planeerimise konsultatsioonifirmast Enetjärn Natur AB. „Mujal pole sellepärast, et neid rajada on tõesti väga kallis.”

Umeås tegi selle võimalikuks looduskaitsete konflikt

raudteeplaneerijatega, mis jõudis nii Rootsi keskkonnakohtusse kui ka Euroopa Komisjoni.

Natura-alast läbi

Kuigi 1999. aastal ehitama hakatud ja 2010. aastal valminud Botnia raudtee kulgeb enamjaolt kiirtee läheduses, tekitamata sellisena erinevalt Eestisse plaanitavast Rail Balticust eraldi barjääriefekti, peeti ka selle puhul tõsiseid vaidlusi parima asukoha leidmiseks. Selgus, et põhjapoolsesse otspunkti Umeås ei ole raudteed võimalik viia, läbimata Natura 2000 võrgustikku kuuluvat linnuala, ja raudtee planeerijail õnnestus see ära tõestada ka Euroopa Komisjonile.

Euroopa Liidu loodusdirektiivi järgi tuleb sellisel juhul võtta kasutusele piisavad hüvitusmeetmed ja nõnda tuligi luua uued linnualad ja teha seda nii, et tulemus oleks parem kui enne. Kokku rajati veelindudele 500 hektarit kompensatsiooniala.

Nende alade planeerimise ja rajamisega tegelnud Enetjärn Natur AB juht Anders Enetjärn ja tema kolleeg Niklas Lindberg Alseryd tõdevad, et juba enne uute märgalade valmimist aastail 2009–2010 oli märgata, et linnud hakkavad sinna kogunema.

Kunstlikud üleujutused

Põlde ja heinamaid ääristavad kraavid, mõnes paigas kerkivad maa sees torud. Dreenitud põldudes pole midagi iseäralikku, küll aga ei kasutata torusüsteeme tavaliselt üleujutuste tekitamiseks. Umeå deltas aga just seda tehakse. Paariks nädalaks linnurände tipphooajal pum-

Rong Botnia raudteel Ume jõe suudmealal.

batakse põldudele vesi, nii et neist saavad suurepärased peatuspaigad luikedele, hanedele, partidele ja teistele veelindudele.

Kokku külastab ala regulaarselt vähemalt 41 Natura linnudirektiivi esimeses lisas nimetatud liiki. Näiteks peatuvad seal laululuiged, sookured, piilpardid, jääkosklad, rabahaned ja paljud teised.

Vesi pumbatakse põldudele enne põllutööde algust aprilli lõpus, mai alguses, kui ilm läheb soojaks ja linnud asuvad lõuna poolt teele. Alad jäetakse vee alla umbes kaheks nädalaks. Sel ajal on Umeå delta lindudest tulvil, on see ju lindude Botnia rändetee üks

peamisi peatuspaiku.

Seejärel rändab suurem osa linde edasi põhja, vesi lastakse jälle alla ja talunikud saavad oma põllud tagasi, et asuda neid tavapärasel moel harima, kasvatades mõnel aastal näiteks otra ja teisel heina. Osa vilja jätavad talunikud koristamata, lindudele lisasöödaks.

Antoine Bos näitab, kus kulges põllul hiljuti veepiir, mis lookles nagu rannajoon, sest maa pole kunagi nii tasane, kui see pealtnäha paistab. Mõnevõrra meenutab maastik Matsalut, mis on ju samuti tähtis veelinnuala.

„Ka sügisel on linde palju, aga mitte nii palju,” räägib

Antoine Bos. Sügisel kogunevad põldudele need linnud, kes pesitsevad lähedal ja peatuvad seal enne lõunasse liikumist.

Putukarohked peatuspaigad

Lisaks üleujutusala deltal Umeå deltas uusi märgalasid, mis jäävad vee alla peaaegu kogu aastaks. Mais asuvad seal kenad sooja veega madalad „järvekused”, just sellised, nagu lindudele meeldib, maitsevatest putukatest tulvil.

Antoine käib neil aladel märtsist mai alguseni ülepäeviti linde loendamas ja aprillis, kui rabahaned on saabunud ja viibivad oma

öistes puhkepaikades, siis ka igal öösel. Selleks tuleb kohale jõuda enne päikesetõusu.

Uute linnualade loomiseks võeti piirkonnas maha üksjagu metsa, kohati koos juurtega, sest neid alasid hooldatakse karjatamisega ning kariloomadele ei meeldi kändude ja puujuurte otsas ronida. Karjatatakse eeskätt veiseid, kuid ka hobuseid, mõnel pool lambaid. Ka veelindudele ei meeldi puud, mille all või otsas kiskjad võivad neid varitseda.

Tutkad ja kalakotkas

Hüvitusmeetmed Umeås osutusid üle ootuste tõhusaks. Pärast uute alade käikumine-

Tutkad Ume jõe suudmealal Botnia raudtee ääres.

Talunik Anders Bäckström Stöcke külast teeb koostööd linnukaitsjatega.

Enetjärn Natur AB juht Anders Enetjärn Bergöni mäel Ume jõe suudmealal.

Dreenisüsteemi ja pumpade abil ujutatakse põllud kevadel üle rändel olevate lindude peatuspaigaks.

Vaade raudteele viaduktilt bussiaknast.

Taluheinamaal on raudtee tõstetud postidele.

kut on piirkonnas märgatud isegi mõnd liiki, keda seal varem pole kohatud ja kes on üldse Põhja-Rootsis haruldane, näiteks veisehaigrut, tuliparti, tundrarüüti ja valgetiib-viir-rest.

Jälle möödub rong. Raudteetammist umbes 50 meetri kaugusel toituv kanada laglede ja hallhanede parv ei pööra sellele suuremat tähelepanu. Vaid mõned närvilisemad tõusevad õhku ja maanduvad siis taas.

Arvati palju hullemat, tõdeb Antoine. Tegelikult kardavad linnud inimest rohkem kui rongi.

Mõnesaja meetri kaugusel põlluvaheteest, rohu sees veepiiril askeldab punt hanedest väiksemaid linde. Antoine seab üles linnuvaatluspikksilma, mille abil on võimalik kindlaks teha, et tegu on tutkastega - lindudega, kes oma asurkonna arvukuse kahanemise tõttu on kantud Euroopa Liidu linnudirektiivi I lisasse.

Eestis kuulub tutkas ka I kaitsekategooria liikide hulka. 2010. aastal arvati tutka asurkonna suuruseks Eesti 10–30 pesitsevat emaslindu. Liigi taandumise peamiseks põhjuseks peetakse sobivalt majandatavate rohumaade kadumist.

Ka Rootsis on nende arvukus vähenenud, kuid seni moodustavad nad siiski rahuldava asurkonna, kokku umbes 25 000 pesitseva paariga.

Aga enamik neist elab Rootsi mägiapiirkonnas, rannikuluhtadele ja märgaladele on neid nüüdseks väga vähe alles jäänud, tõdeb Niklas

Lindberg Alseryd. Ta on üks meie ohustatuid kurvitsaliste liike. Enamik tutkaid, kes Umeå suudmealal peatuvad, on läbirännul ja suunduvad põhjapoolsetesse pesitsuspaikadesse. Umeå alale jääb pesitsema umbes kümme-kakskümmend paari.

Teisel pool raudteed, kuhu metsa on alles jäetud, istub puu otsas kalakotkas. Ornitolooigid kartsid, et röövlind hülgab raudtee-ehituse ajal läheduses asuva pesa, kuid seda ei juhtunud, kuigi kaua aega tehti ehituse käigus päris suurt lärmi.

Haruldased lehtmetsad

Bergön tähendab rootsi keeles mäesaart ja seal asub Umeå suudmeala kõrgeim punkt. Antoine räägib, et tuhat aastat tagasi oli seal vaid väike saar, kuid maa kerkib Umeå. Mäe otsast ja eriti selle tipus asuvast linnuvaatlustornist avaneb vaade kogu alale. Märgalad, luhad, veidi metsa ja Botnia raudtee. Raudteearrsel luhal otsivad toitu mõnikümmend sookurget.

Teisel pool jõeharu asuvad suvilad, mida inimesed on hakanud järjest endale aastaringseks elamiseks ümber ehitama. Majad jäävad looduskaitsealast välja, kohe selle piirile.

Ume jõe saarele viib kõikuv rippisild, kuhu tohib astuda kõige enam viiekesi. Saar kannab nime Stora Tuvan, mis rootsi keeles tähendab suurt puhmast. Saart katab segamets.

Umeå asub nii kaugel põh-

jas, et lehtmetsad on seal üsna haruldased. Stora Tuvaniil leidub palju kaskesid. Lehtpuude hulgas lubatakse seal kasvada ka kuuskedel, sest metsal tahetakse lasta looduslikult uueneda.

Sel on ka hariduslik eesmärk, saarele viiakse õpilasi ja teisi huvilisi, külastajate jaoks on rajatud raudtee ja puhkekoht saare tipus.

Mõnes muus kohas Umeås see-eest kaitstakse lehtmetsa okaspuude pealetungi eest. Sealjuures võetakse näiteks kuuskedelt tüve pealt koor maha, et puu aegamisi sureks ja moodustaks sellisena uue elupaiga teistele liikidele.

lidne põllumunduspiirkond

Kuigi Umeå asub Põhjas, tegeldakse seal põllumajandusega, nii maaharimise kui ka karjakasvatusega ja seda juba ammu ajast. Sealsed odraseemnete leiud näiteks pärinevad juba pronksiajast.

Stöcke külla Anders Bäckströmi kodu juurde jõudes ei jää kahtlustki, et tegemist on põllumajanduspiirkonnaga. Õhku täidab rammus sõnnikulõhn, heinamaal seisavad silopallide virnad, samas laiub küntud põld. Ja sealt samast, mõnekümne meetri kauguselt läheb mööda Botnia raudtee.

Heinamaa kõrvale jõudes jätkab seni tammil kulgenud raudtee betoonpostidel, tehes seda nii pikalt, et sealt alt võiks soovi korral läbi sõita kasvõi mitme kombainiga kõrvuti. Või ajada läbi mitmesajapealise karja. Ka mujal sealkandis jääb silma tihedalt üle- ja altpääse.

Anders Bäckström kasvatab

nii piima- kui ka lihaveiseid. Piimaveisekasvatuse on sealkandis tegelikult üsna haruldaseks jäänud. Anders on seni jätkanud, kuigi tunnistab, et talunikel pole Põhjas kerge, sest toetused vähenevad.

Ühe võimaluse annabki talunikele koostöö looduskaitsetega, loomade karjatamine linnualadel. See on üks moodus, kuidas hoitakse linnualasid rohtu kasvamast.

Looduslikul karjamaal võtavad lihavedid küll aeglase-malt juurde kui spetsiaaltoitu süües, kuid see-eest annavad maheliha, mille eest maks-takse tavalisest veidi rohkem. Lisaks saavad talunikud maa-hooldustoetust.

Anders tegeles karjatamisega looduslal juba enne Botnia raudtee tulekut, talle soovitas seda linnuvaatlusorganisat-

sioon. Umeå looduskaitseala haldamist ja hooldamist korraldab Västerbotteni maa-valitsus ja sealne sihtasutus, mis ühendab maavalitsust, talunikke ja linnukaitsjaid.

Talu märgalaservas

Umeå piirkonnas on traditsioonilisse põllumajandusse sekkunud nii raudtee-ehituse kui ka linnualade projektiga. Vastuseis kompensatsiooniala loomisele oli talunike seas hoopis tugevam kui raudteele. Samas osa talunikke hoopis pooldas seda. Anders Bäckströmi sõnul oli suhtumine täiesti seinast seinale ning põhjapoolsematel aladel oldi uuele looduslale rohkem vastu kui tema kandis. Miks just nii, seda ei oska keegi öelda.

Samas on suurem osa talunikke vaatamata muudatustele

talupidamist jätkanud.

Andersi kodu juures on linnuvaatlusplatvorm, kust avaneb vaade avarale vesisele alale, millest teisele poole jäävad endised suvilad, nüüdsed elumajad. Sealsed elanikud on linnualade projektiga rahul. Ütlevad muheldes, et ise nad sellist vaadet endale luua poleks suutnud.

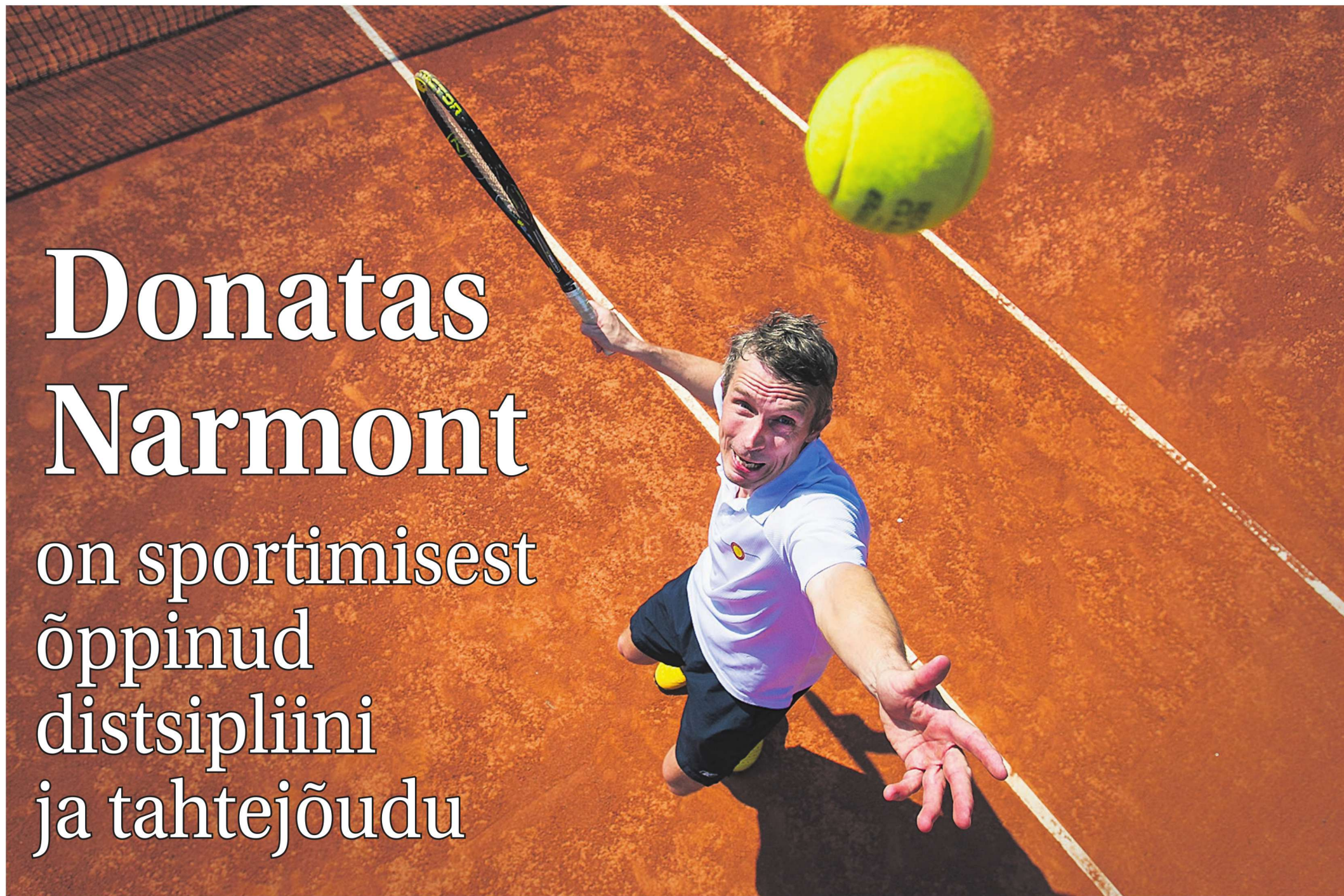
Samas jäid jahimehed metsa mahavõtmise tõttu senistest jahialadest ilma, kuid neile hüvitati see.

Linnuvaatlustorne ja platvorme on piirkonnas palju. Need on rajatud sama märgalaprosjekti käigus ning linnuhuvilised külastavad neid hooliga. Linde tullakse vaatlema Umeåst ja kaugemaltki.

Taluõuest märgalaservas sõidab jälle mööda rong, selle hääle varjab müratökkesein.

Ume jõgi.

Donatas Narmont

on sportimisest õppinud distsipliini ja tahtejõudu

Siim Jõgis

Pühapäeval on Rapla linna suurim spordiüritus Selveri jooks. Selle ürituse idee ja korralduse taga on Donatas Narmont (48). Lisaks ürituste korraldamisele annab ta välja kahte ajakirja, tegeleb ise spordiga ning juhib tennisekooli.

Donatas Narmont sündis 22. aprillil 1966 Kaunases. See selgitab tema tavapäratut nime. Narmonti vanemad kohtusid Kaunase ülikoolis õppides. Isa on tal leedulane ning ema eestlane. Kohe pärast poja sündi kolisid vanemad Eestisse, ent nende abielu ei kestnud kaua ning isa ei ole Donatas oma teadliku elu jooksul näinud.

Donatase eesnimi pärineb tuntud Leedu näitlejalt Donatas Banioniselt ning leedupärase perekonnanime Narmontas all elab tema isa tänini Leedus. Seal elavad ka tema vennad, kelle olemasolust ei olnud Donatas varem teadlik. Nüüd on plaanis neile suve jooksul külla sõita ning kohtuda ka isaga. Vennad leidsid Donatase tänu tennisel. „Nende sugulane leidis mind Eesti tenniseliidu kodulehekülje kaudu,” rääkis Narmont.

Narmonti vanemad kolisid pärast ülikooli lõpetamist ning poja sündi Tallinnasse. Narmonti emapoolsed

vanavanemad on pärit Võrumaalt, kuid elasid tol ajal Raplas. „Kuna ema oli noor ja tahtis iseseisvalt elada, tõi ta mind vanavanemate juurde,” rääkis Narmont, kes oli tol ajal kolmeaastane. Koos vanavanematega elas ta Jõe tänaval korteris.

Vanaisa ostis krundi Jõe tänava lõppu, kus praegu asub Narmonti kodu ning tennisväljakud. Maja sai valmis 1973. aastal ning samal aastal asus Narmont õppima Rapla keskkoolis. Põhiosa ajast veetiski Narmont Raplas. „Kui tuli koolimineku aeg, siis ma ei tahtnud Tallinnasse minna, sest mu sõbrad olid siin ja ma olin vanaema-vanaisaga harjunud.”

Ainult viied

Koolis sai noormees erakordselt hästi hakkama. Selle kinnituseks ripub praegu Rapla ühisgümnaasiumi seinal stend, mis ütleb, et Donatas Narmont lõpetas 1984. aastal keskkooli kuldmedaliga. Ta õppis

ainult viitele. Sekka ei tohtinud tulla ainsatki nelja. „Viiendas-kuuendas klassis hakkasin mõtlema, mis mu eesmärk koolis on,” rääkis Narmont. Kuldmedaliga lõpetamine ei tundunud veel reaalne eesmärk. Ometi sai ta sellega hakkama.

Kuna Narmont on sündinud 22. aprillil, viskasid klassikaaslased igal aastal nalja, et tema sünnipäeva puhul pandi lipud lehvima. Tegelikult tähistati muidugi Lenini sünniaastapäeva. Koolis tabas Narmont ära, et tal on väga hea mälu. Eriti visuaalne mälu. Sellest on talle tänaseni abi, sest näiteks telefoninumbreid jäävad hõlpsalt meelde. „Kui keegi helistab ja ekraanile tuleb number, siis automaatselt seostan selle mõne inimesega,” ütles Narmont. Ka loogika ja ratsionaalne mõtlemine olid tal tugevad. Ta käis olümpiaadidel nii füüsilikas, keemias kui ka ajaloos.

Tihe päevakava

Korvpallitreennis hakkas Narmont käima teises klassis. Ta pani tähele, et iga kord, kui toimus teatevõistlus, võitis tema meeskond. Tavapäraselt jooksis ta viimases vahetuses. Siis hakkas ta käima jooksuvõistlustel. Neljateistaastaselt tegi ta endale plaani ning hakkas iseseisvalt jooksutrenne tegema. Samal ajal võttis ta eesmärgiks võistelda ühel päeval olümpiamängudel.

Et selle saavutuseni pürgida, oli Narmontil väga konkreetne päevakava ja tugev enesedistsipliin. Ta ärkas igal hommikul kella kuuest ning läks Rapla tänavatele jooksma. Igal hommikul kuus, seitse või kaheksa kilomeetrit. Kella kaheksast algasid tunnid. Pärast koolipäeva läks ta kohe koju ning tegi kodused tööd ära. Sellele järgnes veel üks jooksutreening ning siis korvpallitrenn, kuigi mitte just iga päev.

Sellest kõigest jäi talle ikkagi väheks. Nii koostas ta veel endale jõusaali treeningkava ning käis pärast muid treeninguid kooli jõusaalis hantleid tõstmas. „Olavi Keskküla oli siis õpetaja ning andis mulle võimla võtme, et ma ukse pärast trenni lukku keeraks,” meenutas Narmont. Koju jõudis ta 10-11 öhtul ning läks kohe magama. Terve tema toonane elu tiirles selle ümber, et koolis hästi õppida ning teha võimalikult hästi sporti.

Kui Narmont oli pool aastat jooksutrenni teinud, läks ta juba Eesti koondisega Nõukogude Liidu ametiühingute krossijooksu meistrivõistlustele. Seal sai ta kümnenda koha. Sellest omakorda pool aastat hiljem saavutas noormees samal võistlusel juba kolmanda koha. Talvistel üleliidulistel noorte sisemeistrivõistlustel sai ta teise koha. Vaatamata noorele eale avanes Narmontil 1982. ja 1983.

aastal võimalus osaleda lõunalaagrites, kus treenisid legendaarsed Eesti jooksjad nagu Enn Sellik ja Toomas Turb.

Igal laupäeval 32 km

Spordikooli lõpetas Narmont kahel erialal – korvpallis ja kergejõustikus. Toonane kergejõustikutreener oli Toivo Ilves. Narmont meenutas, et Ilvesel oli Zaporozhets, millega nad sõitsid kõik Rapla maakonna teed läbi. Nõnda said nad teada, kui pikad distantsid Narmont joostes läbib. Igal laupäeval jooksis Narmont esmalt Raplast Hagudisse, sealt edasi Kodilasse ning Alusse ja tagasi Raplasse. See ring oli 32 kilomeetrit pikk! Sügisest kevadeni, ükskõik mis ilmaga jooksis Narmont selle ringi läbi igal laupäeval.

Oli ka teistsuguseid treeninguid. Näiteks käis ta koos spordikooli grupiga Türil ujumas. Buss hakkas Türi poole minema pool tundi varem ning bussijuht korjas ta tee pealt üles. „Mina hakkasin kaks tundi varem jooksma,” ütles Narmont ning lisas, et tema arvestuste kohaselt sai nõnda joosta 30 kuni 35 kilomeetrit. „Ükskord jõudsin peaaegu Türi välja,” meenutas Narmont. Buss hilines ka ning selle ajaga sai maratonidistantsi täis joosta.

Ametlikke maratone on ta samuti jooksnud, aga mitte veel siis. Rekord on Venemaal joostud 2:26. Ega Eestis palju mehi praegu ole, kes selle üle jookseksid.

Vaatamata unistusele Narmont siiski olümpiamängudele ei jõudnud. Praegu arvab ta, et tõenäoliselt jäi see ületreenituse taha. „Vanuses 15-18 sai ilmselgelt liiga palju trenni tehtud. Kurnas organismi ära,” rääkis Narmont. Ajakiri Kehakultuur avaldas tol ajal tippatleetide treeningmahtusid ning kui võrrelda jooksja Jim Ryuni treeningmahtusid Narmonti omadega, siis tegi eestlane rohkem trenni.

„Üks asi on treeningmaht, aga ilmselt olid ka treeningud liiga intensiivsed,” rääkis Narmont. Praegu usub ta ise, et oleks võinud olla palju edukam sportlane, kui oleks osanud end veidi tagasi hoida. Siiski tuli Narmont 1989. aastal jooksmises ka Eesti täiskasvanute meistriks. Selge on see, et looduse poolt on Narmontile palju kaasa antud ning andekuse taha ei oleks ükski saavutus jäänud.

Nahaalne ja taktitundeline

Spordist saadud kogemus ei ole Donatas Narmontil mööda külgi maha jooksnud. Oskus elus läbi lüüa, distsipliin, tahtejõud – seda kõike saab omandada spordi kaudu ning kasutada hilisemas elus. Narmontilt on küsitud, mis aitab tal elus läbi lüüa. „Ühel hetkel saab otsustavaks inimese intelligentsus, kui kaugele ta jõuda võib. Minu silmis on intelligentus nahaalsuse ja taktitunde vahekord,” ütles Narmont, ehk edu tagab nende kahe vahel balansseerimine. Kui oled väga pehme ja nõrk, sõidetakse sinust üle, aga ülbe ei ole ka hea olla. „Ma loodan, et ma olen selle piiri ära tajunud. See on aidanud mul elus üht-teist saavutada,” ütles Narmont.

Keskkooli lõpetas ta 1984. aastal ning läks kohe Tartu Ülikooli ajakirjandust õppima. Tänu kuldmedalile tuli tal sisseastumiskatsetel kirjutada ainult kirjand. Konkurents oli päris tihe. Muuseas, Juhani Parts on öelnud Urmas Oti telesaates, et ta soovis samuti 1984. aastal minna õppima ajakirjandust, aga Donatas Narmont võttis ta koha ära.

Ajakirjanduse juurde jõudis Narmont juba keskkoolis. Tiiu Luht, toonane Ühistöö ajakirjanik, palus Narmontil hakata kirjutama lugusid nendest võistlustest, kus ta käis. Ka siin väljendub mehe püüdlus perfektsionismi järelle. Iga artikkel, mis ilmus Ühistöös Donatas Narmonti nime all, on tal tänaseni kaustas alles. Samuti fotod aastate kaupa. Korraarmastus on teda alati saatnud, poiste mänguväljakult, kus tema autod pidid alati korrektselt ravis olema, kuni tänaste tegemisteni välja.

Sporditäh

Aga miks just ajakirjandus, miks mitte kehakultuur? Narmont ütleb, et ta tahtis hoida tasakaalus füüsilist ning vaimset pingutust. Treeninguid tegi ta nagunii edasi, aga heas vormis pidi olema ka vaimsest. „Seal, kus liikusid sportlased, oli üks maailm, aga loengusaalis hoopis teine,” meenutas ta. Valides ajakirjanduse, sundis ta end pingutama mõlemas valdkonnas – sportides ning akadeemilist haridust omandades.

Õppejõududeks olid Marju Lauristin, Peeter Vihalemm, Sulev Uus ja paljud teised. Samal kursusel õppisid veel Ainar Ruusäär, Epp Alatalu, Tiit Pruuli, Jüri Luik, Priit Pullerits, Inga Raitar ja Kati Murutar.

Ülikooliajal võeti Narmont Nõukogude armeesse aega teenima. Tänu spordiroodule sai ta olla Eestis. Sõjaväes oli ta kaks aastat, aga selle ajaga jõudis ülikoolis ära teha ühe kursuse. Nominatlaeg oli ülikoolis viis aastat ning sõjaväes pidi Narmont olema kaks aastat, nii et kokku oleks tal pidanud ülikooli lõpetamise peale kuluma seitse aastat. Aga kuna ta sai ajateenistusega samal ajal ka õppida, kulus tal tegelikult diplomi saamiseks kuus aastat, ehk Narmont lõpetas ülikooli 1990. aastal.

Eesti spordiajakirjanduse tippu tõusis ta 1992. aastal, kui koostöös Indrek Schwedega hakati välja andma ajakirja Sporditäh. Vahetult pärast ülikooli lõpetamist asus Narmont küll tööle ETV-sse, kus luges spordi uudiseid ning toimetas lastesaadet, aga sinna ta pikalt ei jäänud. Sporditähest sai see-eest esimene kvaliteetne Eesti spordiajakiri. Esimene

Sporditäh number valmis seejuures veel rublaajal, tuli välja krooniajal ning valmis Soome markade eest, mille oli noortele ajakirjanikele stardikapitaliks andnud ettevõtja Enn Rohula.

Sporditäh omanik oli Narmont kuni 2006. aastani. Siis müüs ta selle Oliver Kruudale, ent jäi toimetusse tööle. Hiljem tekkisid lahkarvamused, Narmont lahkus ajakirjast ning lõpuks see ka lõpetas ilmumise. Tagantjärele arvab ta, et ajakiri ilmuks veel tänaselgi päeval, kui uued omanikud eesotsas Oliver Kruudaga oleksid jätnud Narmonti sinna tööle. „Ma ütlesin, et kui te tahate, et asi toimiks, siis las ma vastutan,” ütles Narmont, aga omanikel oli teine visioon.

Schwede läks juba varem ajakirjast ära ja tema asemele tuli praegu Postimehes töötav Risto Berendson.

Tennis

Ajakirju annab Narmont välja ka täna. See ongi tema põhitöö. Regulaarselt ilmuvad BestPressi alt Jooksja ja Tennis. Esimene neist on ilmunud juba viis ning teine seitse aastat. „Minu projektid on sellised, et kui need saavad alguse, siis kestavad ka edasi,” ütles Narmont.

Palju vaba aega võtab tal ära tennis. Tema vedada on nii Rapla tennisekool kui ka tenniseklubi. Hinnanguliselt on Raplas 80 tennise harrastajat. 40 õpilast on koolis, tenniseklubis on 24 liiget ning lisaks on veel inimesi, kes rendivad endale väljaku ning tulevad mängima. Narmonti maja juures Jõe tänaval on väga korralikud väljakud, kus treenivad tennisekooli õpilased, korraldatakse mängu ning peetakse maakonna meistrivõistlusi. Samas nõuavad liivaväljakud palju hoolt. Kuivade ilmadega tuleb neid kasta, kuid vihmaste ilmade korral kuivavad need ise.

Seoses Selveri jooksu korraldamisega on praegu Narmontil väga kiired ajad. Isegi intervjuu jaoks sobiva

tunnikese leidmine ei läinud kõige hõlpsamalt. See on selge, et ta on täielikult pühendunud spordile. Natuke ka ajakirjandusele. Põnev on mõelda, kuhu see kooslus võib välja viia. ETV-s töötades tegi Narmont ka portreesaateid. Näiteks Allar Levandi ja Erika Salumäega lausa kahel korral. „Olen mõelnud, et neid

võiks veel teha, kui aega oleks,” ütles Narmont.

Kui veel miski Donatas Narmontile praegu lisaks tööde-tegemistele rõõmu valmistab, siis on see kindlasti laste kasvamine ja nende arengu jälgimine. Kõige vanem poeg Henry on juba täiskasvanud ning elab ja töötab Soomes, Audentese koolis kuuendat klassi lõpetav tütar Helena kuulub Eesti noorte tennise paremiku (ja õpib isaga sarnaselt ainult viitele). Väiksemad poisid Hugo ja Roger hakkavad alles aasta-kahe pärast koolipinki nühkima, praegu meeldib neile spordialadest kõige rohkem jalgpall.

„Ja rõõmu teeb kindlasti see, et ilus spordisuvi Raplas ootab ees, mida on just hea Rapla Selveri suurjooksuga alustada,” ütles ta. Tulge kõik jooksmas, kutsus Donatas Narmont.

OÜ KÜLMALINE

SÕIDUAUTODE
kliimaseadmete kontroll
31. mai (M) ELU MESSIL
TASUTA
ASUME KARMANI PARKLAS

www.kulmaline.ee
Tel 533 01 720

Sportlastega oli Sporditähetoimetusel alati hea läbisaamine. Siin tõstavad tuntud Eesti sportlased ajakirja kümnnenda sünnipäeva puhul õhku nii Donatas Narmonti kui ka Indrek Schwede.

Esimest korda mängis Narmont tennist Lembitu Kuuse suvekodus Võsul. Nüüd on ta sellesse alasse jäagitult armunud.

Fotod: SIIM SOLMAN

Miks hoolida arengumaades toimuvast?

Katrin Pärnmäe,
Arengukoostöö Ümarlaua
kommunikatsioonijuht

Kui ma vahetasin enda töökoha paljulubavas IT-sektoris arengukoostöö teemade vastu MTÜ-s, oli mitme tuttava reaktsioon päris huvitav.

Kes küsis üllatunud näoga põhjuste kohta, kes oli ausam ja kommenteeris varjamatu irooniaga, et eks igaks peab oma elus neegrilaste päästmise etapi läbima.

Võib öelda, et just see reaktsioon oligi põhjus, miks otsustasin tegeleda teadlikkuse tõstmisega arengumaade probleemide suhtes. Kahjuks ei näe paljud, et arenguriikide inimeste käekäik ja keskmine Eesti elanik on omavahel täiesti otseselt seotud. Kas tahame seda või mitte, me sõltume üksteisest.

Ma joon hommikul kohvi, mille on valmistanud Lõuna-Aafrika talunikud. Kui panen selga riided, siis on need ilmselt toodetud Bangladeshis. Meie kodumasinad tulevad Hiinast, vaibad Indiast, kakao Elevandi-luurannikult, tee Indiast, nutitelefonide tooraine Kongost ja pipar Kambodžast. Seda loetelu võiks jätkata lõputult. Me tarbime nende inimeste tööjõudu ja kuna sageli ei ole nendes maades tööohutusega asjad korras, siis kaudselt kulutame ka nende tervist. Samuti jääb kogu tootmisel tekkinud keskkonnareostus vaestesse riikidesse, samal ajal kui Eesti uhkustab kõige puhtama õhuga terves maailmas.

Enamasti vastatakse esimese hooga, et tavainimene ei saa ju midagi teha. Tegelikult saab ikka küll. Esimene ja kõige keskkonnasõbralikum võimalus on enda tarbimist tagasi tõmmata. See on suur eneseületus, kuid pikas perspektiivis on terved inimesed ja puhtam keskkond olulisem kui hunnikus plastmänguasju või kapitais riideid, mille igal hooajal välja vahetame. Kuid jättes äärmused välja, on meil siiski toitu, esmatarbekaupu ja mõistlikus koguses riideid vaja.

Järgmine võimalus on eelistada kodumaiseid tooteid. Kuna transport tekitab

suure osa keskkonna reostusest, siis "Eelista eestimaist" on hea silme ees hoida, kuid alati ei ole see lihtsalt võimalik. Valus tõde - me ei saa enam läbi arengumaades toodetud asjadeta.

Kas me saame midagi muuta?

Mida siis teha, kui me ei saa loobuda arengumaade kaupadest? Ausalt öeldes ei oleks see ka lahendus, sest arengumaade inimestel on samuti ju töökohti vaja. Küll aga saame enda raha anda nendele tootjatele, kes näitavad üles austust arengumaade inimeste vastu, ei kasuta lapstööjõudu, panustavad töötervishoidu ja maksavad kohalikus mõttes inimväärset palka.

Kogu selle temaatika uurimine võtab energiat ja aega, kuid me ei pea kogu maailma ühekorraga ära päästma. Näiteks, kui lähen riideid ostma, siis uurin enne internetist, milline riidebränd on oma kodulehel välja toonud õiglase palkade teema või toonud ausalt välja enda tarneahela. Järgmisel korral uurin järgmise tootja kohta ja nii neid teadmisi koguneb. Kui aga ostaksin näiteks suurkorporatsiooni Nestle tooteid, siis toetaksin firmat, kes jätkab kasumi nimel vihmametsade hävitamist või kasutab ära kohalike elanike väheste vee, nii et põllumeeste saagid ikalduvad ja peresid on üha raskem toita.

Kriisid ei tunne riigipiire

Arengumaadest rääkides öeldakse sageli, et Jumal saadab looduskatastroofid riikidesse, mis on juba niigi viletsad. See tähendab, et vahel on vaja saata abi inimeste leitmiseks, kodude üles ehitamiseks või näljahädast üle saamiseks. Kui tunned, et tahaksid arengumaadest rohkem teada, siis oled oodatud 31. mail Vabaduse väljakule, kus toimub üheksas Maailmapäev.

Koos bändide ja meluga on platsil kolmkümmend vabaühendust, kes kõik töötavad koos arengumaadega. Eesti ei ole küll suur ja meie MTÜ-d ei korralda miljarditesse küündivaid abiprogramme. Selle asemel töötame väikestes kogukondades, kus eesmärgid on selged ja töö tulemused näha.

Tule ja ammuta inspiratsiooni, kuidas ise panustada inimväärse elu heaks terves ilmas!

Palkade tõstmiseks vähendatakse hõivet

Ruta Arumäe,
SEB majandusanalüütik

Keskmine palk kasvas I kvartalis 7,3 protsenti, mis on vaid veidi aeglasem kui eelmises kvartalis (7,6 protsenti).

Jätkuvalt kiire palgakasv oli ootuspärane: numbriliselt oli

meie ootus esimeseks kvartali 6 protsenti. Seega, märgatavat palgakasvu aeglustumist pole toimunud ja oodatavalt on see ka järgmistes kvartalites üsna vähemärgatav.

Palgakasv on muutunud sektoriti ühtlasemaks. Erinevalt eelmisest kvartalist pole enam sektoreid, kus palk langeks, ega ka väga kiirelt palku suurendanud sektoreid. Palgakasv on koondunud rohkem keskmise palga ümbrusesse. Kiireima palgakasvuga on sarnaselt eelmise kvartali-ga veondus ja laondus ning põllumajandussektor, kuigi lisandväärtuse kasvu osas neil sektoril kuigi hästi ei ole läinud.

Kuna inflatsioon on langenud nullilähedaseks, kasvas reaalpalk kiireimas tempos

pärast kriisi, tervelt 7,1%. See on juba selles suurusjärgus nagu majanduse stabiilselt kiire kasvu aegadel. Praegu on aga majanduses paraku ebastabiilne majanduslanguse periood, mistõttu keskmise palga kasv peaks ikkagi mõne kvartali pärast veidi väiksemaks vajuma.

Tarbijate ostujõud paranes küll päris märgatavalt. Samas, selleks, et palku jätkuvalt kiirelt tõsta, vähenes samal ajal osas sektorites tööhõive. Nii et sellest palgatõusust sai osa vähem inimesi kui varem. Sisetarbimisele on mõju samuti kahetine – pärituul palkade poolelt ja vastutuul hõive poolelt. Seetõttu kasvaski sisetarbimine esimeses kvartalis umbes samas tempos kui varem. Järgmistes kvar-

talites jääb sisetarbimisele pärituult veidi vähemaks ja vastutuul tugevneb veidi. Kokkuvõttes eratarbimise kasv oodatavalt aeglustub, kuigi vähesel määral.

Keskmise palga kasv tähendab riigi rahandusele jätkuvalt head maksulaekumist, seni kuni palgad kasvavad ja tarbimine suureneb.

Kiire palgakasv võib küll kahjustada osa madalama lisandväärtusega sektorite konkurentsivõimet, kuid üldises plaanis on teatav korrigeerumine konkurentsivõime taastamiseks alanud. Ekspordihinnad on jätkuvalt languses. Ekspordi konkurentsivõimet parandatakse praegu pigem hõive vähendamise ja efektiivsuse suurendamise kaudu.

16-aastaselt valima juba 2017. aastal!

Karl Kirt,
Noored Sotsiaaldemokraadid,
president

Mul on väga hea meel, et Riigikogus hakkab järjest enam tekkima arusaam, et 16-aastaselt valima minek ei ole teab mis hirmuäratav koletis, mida igal võimalusel peaks vältima.

Veelgi enam on mul hea meel, et järjest rohkem leidub Riigikogu liikmeid, kes julgevad välja öelda, et tänapäeva 16-aastane on valmis valima ja otsustama oma kodukoha tuleviku üle.

Isiklikult olen juba pikka

aega toetanud, et valimisiga peaks langema kohalike omavalitsuste volikogude valimistel 16. eluaastani. Ideed toetavad ka Noored Sotsiaaldemokraadid ja Sotsiaaldemokraatlik Erakond. Leian, et mida väiksem on omavalitsus, seda rohkem teab ja tunnetab noor inimene seda, mis toimub tema kodukohas ja mida oleks vaja teisiti teha.

Kohaliku tasandi valimistel saavad alati suurt tähelepanu nii haridus kui ka ettevõtluse ja elukeskkonnaga seonduvad küsimused. Siinkohal on ka noortel inimestel oma seisukoht välja öelda ja just seetõttu ei peaks pelgama, et noor inimene ei tee mõtestatud valikut.

Valimise langetamise vastastelt kuuleb tihtilugu kriitikat selles osas, et noored on rumalad, lihtsasti mõjutatavad ning ei suuda õigeid valikuid teha. Mina nii ei arva. Oma kodukohas olen suhelnud väga erinevate noortega, kes üldjuhul teavad, mis nende linnas või vallas toimub, ja noortel on ideid, kuidas muuta oma kodukohas elu paremaks. Noored on tihti palju kriitili-

semad, mida valijalt võikski oodata.

Noorte teadlikkuse tõstmiseks annavad järjest enam noortele suunatud projektid, kus noorel inimesel on võimalus avaldada oma arvamust ja saada juurde teadmisi nii demokraatiast kui ka valimisest. Näitena saab tuua noorte seas üha populaarsemaid Eesti Noorteühenduste Liidu korraldatud projektid nagu varivalimised 2011 ja 2013 ning nüüdne projekt League of Young Voters, mis keskendub Euroopa Parlamendi valimistele.

Lisaks on koolide õppekava muutunud selliseks, kus noortel on võimalik koolitunnis senisest enam kaasa rääkida ja osaleda erinevates projektides. Noortel on mitmes omavalitsuses olemas oma esinduskogud, millega peavad omavalitsusjuhid täna väga tõsiselt arvestama. Olgu selleks kohaliku kooli õpilasesindus või noortevolikogu.

Noored on tihti teadlikumad valijad kui keskmine täiskasvanud valija. Ja mõjutamise kohalt ei usu ma, et noor inimene on rohkem mõjutatav

kui nii mõnigi täiskasvanud inimene.

Üle ega ümber ei saa ka asjaolust, et noorte osakaal enamikes omavalitsustes on tugevas langustrendis. Et tasakaalustada debatti ja tuua sellega noorte teemad rohkem päevakorda, on vajalik noorte valijate osakaalu tõus valijate hulgas. Valimise langetamine on selleks parim lahendus.

Kriitiline olen aga kandideerimisõiguse andmise puhul. Alla 18-aastastel on suhteliselt palju piiranguid, mis võivad takistada osalemist kohaliku omavalitsuse volikogu töös. Kuigi usun, et nii mõnigi 16-aastane saaks ideaalselt hakkama kohaliku valla või linna volikogus.

Noored Sotsiaaldemokraadid on aastaid toetanud valimise langetamist just kohalikel valimistel, kuid selleks on vaja muuta põhiseadust. Seda saab teha, kui muudatuse kiidab heaks kaks Riigikogu koosseisu. Seega võiks alustada põhiseaduse muutmise juba lähimate päevade jooksul, et kolme aasta pärast oleksid valimiskastide juures ka 16- ja 17-aastased.

Rapla Raamat

Käsitöötarvikud -25 % Kõik raamatud -10%
Kõik eksklusiivsed kirjutusvahendid -35%

rotring

WATERMAN

PARKER

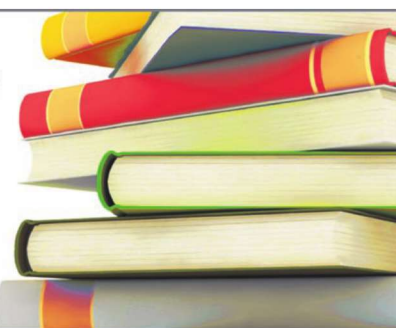
STAEDTLER
FIMO

HEYDA

DALER-ROWNEY

E-P 10:00-20:00
Rappeli Keskus Tallinna mnt. 4
Tel. 603 0174

Kuni 21. juuni

Karusnahk – vastuoluline elupäästja

Foto: <http://foxlondonstore.co.uk>

Haldi Ellam

Karusnahast kehakatted on kahtlemata ühed vanimad inimemest kantud rõivaesemed. Usutakse, et pärast Aafrikast lahkumist aitasid just karusnahast rõivad inimlastel (*homo sapiens*'il ja neander-taallastel) külmemas kliimas ellu ja põhjapoolsematele aladele püsima jääda.

Ka praegu on karusnahast kasukad külmema kliimaga kohtades hinnatud nii nagu tuhandeid aastaid tagasi. Soojad nahast kasukad on kuulunud traditsioonilise talvise rõivastuse hulka Skandinaavias, Venemaal, Jaapanis ja Kanadas. Ka eestlaste jaoks on karvane kasukas krõbeda külma ajal olnud alati hinnatud.

Praegusel ajal jagunevad kasukakandjad kaheks: need, kes kannavad kasukaid sooja saamiseks, ja need, kes moe pärast. Omavahel põrkuvad praktilisus, ainus võimalus karmis kliimas end soojas hoida, ning luksuslik mood, ressursidega pillavalt ümberkäimine ja emotsionaalsed väärtused. Loomakaitsjad võitlevad aktiivselt ja agressiivselt karusloomakasvatuste ja loomade ekspluateerimise vastu. Samas on karusloomakasvatuse ja nahkade töötlemise ning kasukatööstusega seotud tuhanded inimesed ja sellest tööstusharust sõltuvad töökohad.

Eetilisel õigemaks peetakse jahitud metsloomade nahku, kuna need loomad on vabas looduses saanud kasvada. (See ei kehti ohustatud liikide kohta.) Seetõttu on metsloomanaha hind farmiloomade nahaga võrreldes tõusuteel, eriti Skandinaavias. Siiski ei pruugi metslooma nahk olla nii veatu kui farmilooma oma, selles võivad olla jäljed vigastustest ja haigustest. Ka on metsloomade kütamise viiside

loomasõbralikkus küsitav.

Mitmes maailma piirkonnas, nagu Gröönimaa, Põhja-Norra ja Kanada, on loomade kütmine ja nende saaduste müük ainus valdkond, millega inimesed tegeleda saavad. Arktilises kliimas ja kaljude vahel viinamarju ega tomateid ei kasvata.

Samas jääb metsloomadele sobilikke elupaiku aina vähemaks ning loomade kütimisega ei kaasne sageli ka soovitud tulemused – lõksudesse jääb hulgaliselt loomi, keda ei olnud plaanis kütida, ja ohustatud loomi, ning sageli surevad loomad lõksudes nälga või janu kätte. Lõksude kontrollimise peale kulub samas palju kütust.

Nahkade päritolu

Traditsiooniliselt kasutatakse karusnahkadena rebase, küüliku, naaritsa, kähriku, nirgi, saarma, soobli, hülge, kassi, koera, koioti, tšintšilja ja opossumi nahkasid. Samuti müüakse Wikipedia andmeil Euroopas ja Aasias vahel koera- ja kassinahku nende päritolu varjates. Näiteks on koeranahku müüdnud „Mongoolia hundi“ nime all ning pesukaru nahana müügil olnud nahk osutus pärast DNA testi läbiviimist kähriku nahaks. Seega on esinenud olukordi, kus legaalseid nahkade asemel on müügil olnud loomanahad, mida tegelikult ei tohiks karusnahana müüa või karusnaha saamise eesmärgil kütida.

Nahkade parkimisel kasutatakse kemikaale: erinevaid soolasid, happeid, soodat, saepuru, maisitärklist, lano-liini, rasva eemaldajaid ja pleegitajaid, samuti värve ja toonijaid. Naha parkimisel kasutatud kemikaalid ohustavad parkalite tervist, samuti loodust.

Palja naha saamiseks eemaldatakse nahalt karvad (17.-19. sajandil kasutati selleks elavhõbedat, mis muutis karvad porgandikollaseks – *carroting*. Karvadest toodeti meeste pruune viltkübaraid - loe 2013 detsembri viltimise Käsitöölasest). Elusloomade jaoks on kõige turvalisem pügamine, sest vill kasvab tagasi.

Foto: Wikipedia.com

Läbi sajandite on naised armastanud end ehtida karusnahkadega. 6. sajandil toodi naiste rõivamoodi karusnahast valmistatud muhv. 17.-18. sajandil kandsid seda ka mehed. 20. sajandiks oli see jäänud vaid naiste rõivastusesemeks. Tänapäeval ei ole muhv enam eriti populaarne.

Karusnahavastased aktsioonid said alguse 1980-90ndatel aastatel ning nendes osalesid mitmed tuntud inimesed. Loomakaitsjate peamiseks argumentiks on loomade julm kohtlemine ja karusnahksete toodete muutumine ebapraktiliseks ja pillavaks luksuskaubaks. Samuti soovetakse karusloomafarmide keelustamist, viimasel ajal aina kõnekamalt ka Eestis. Globaalsel tasandil on kajastamist leidnud julmad meetmed Hiina karusloomakasvatustes (nt loomade elusalt nahastamine).

Karusnaha alternatiiviks on sünteetiline kunstkarusnahk, mis on enamasti tehtud nafta baasil biolagunematutest materjalidest nagu nailon ja polüester. Kuna nende materjalide ümbertöötlemine on

kulukas, seda eriti ei tehta ning kokkuvõttes on kunstkarusnahast toodete tootmine samuti keskkonnavahetu.

Ka puuvillakasvatust, mille tulemusena saab praegu poodidest odavalt kõiksuguseid puuvillaseid rõivaid osta, peetakse keskkonnale ülimalt ohtlikuks ning paljude juba aset leidnud keskkonnakatastroofide põhjustajaks (nt Araali mere kuivamine).

Karusnahast Eestis

Karusnahk on eestlaste nagu ka teiste põhjamaa rahvaste jaoks olnud kasutusel praktilistel põhjustel. Lisaks kandmisele oli karusnahk ka oluline artikkel, millega kaubelda.

Köösnerid ehk kasukameistrid on Eestis kogu aeg au sees olnud. Keskaajal muutus köös-

neritöö linnades sakslastest tsunftikäsitööliste eelisõiguseks ning linnaköösnerid võisid töötada väärtuslikumate karusnahkadega nagu naarits ja rebane.

Esimesed kirjalikud andmed Tallinnas tegutsenud köösneri Conraduse kohta pärinevad aastast 1310.

Köösneriameti töövõtted olid tsunftis pikka aega suuremale teadjaskonnale ligipääsmatud. Lambanahksete kasukate tegemine jäi aga eestlastest köösnerite põhialaks, kellest üksikutel õnnestus linnas salaja nahatöö teadmisi omandada. Alama maarahva kasutuses olnud lambanahksed rõivad mõisnikele üldjuhul ei sobinud kanda.

Algul kanti loomanahku nii, et nahk kattis seljaosa ja oli jalgadega eestpoolt kinni seotud. Algsed kasukad kujutasid endast kahte õlgadelt ja külgedelt kokku õmmeldud loomanahast rüüd, mille ülemises osas oli auk pea jaoks. Sellele järgnes umbkuue tüüpi rõivaese – üks suurem nahk oli jagatud selja- ja esiosaks, sisse lõigatud pea jaoks auk ja külgedelt kinni õmmeldud. Hiljem hakati tegema hõlmadega ja küljesiiludega kasukaid, millest arenesid välja tänapäeval tuntud kasukad (linnalõikega).

Eesti talupoegade kasukad olid peamiselt lambanahast ja sedagi said endale lubada vaid rikkamad pered. Kasukas oli ka vajalik tööriist. Enamasti oli olemas kasukas töö jaoks ja kasukas kirikus käimiseks, meestel ka sõidu jaoks, et reel sõites külm ei hakkaks. Kirikus käimise kasukas oli kaunistatud. Lisaks peeti oluliseks, et kasukas võimalikult valge paistaks. Selleks tõmmati kasukas väljastpoolt kriidiga üle. Kasukale kulus suurusest olenevalt 5-10 lambanahka.

Naiste kasukale kulus 7 nahka, meeste omale enamasti üks rohkem, sõidukasukateks veelgi rohkem. Kasuka kaunistamisel kasutatud punast ja musta nahka osteti. Kasuka seljaosale valiti paksemad ja tugevamad nahad, varrukatele pehmemad ja kui muud valikut polnud, siis ka viletsama

Karusnaha Käsitöölane

Maikuu Käsitöölase keskmes on karusnahk, mis on aastatuhandeid meie kliimas inimesi soojas hoidnud, ja kasukameistri ehk köösneri iidne elukutse.

Esimeses loos saate lugeda köösneri elukutse ajaloost, põhiloo keskmes on kaks Milvit Raplast – köösner Milvi Kruustalu ja rätsep Milvi Lokk, kes on 20 aastat koos töötanud ja teinud koostööd ühises ateljees Raplas Tallinna maanteel.

Praktiliseks õpetuseks on seekord karusnahast mütsituti tegemine.

Head lugemist!

Haldi Ellam,
Käsitöölase toimetaja

villaga nahad.

Kasukaid õmblesid peamiselt köösnerid või rätsepad. Peamiselt õmmeldi need käsitsi, hiljem 20. sajandi alguses üksikud, kergemad kohad masinaga. Õmmeldi kolmetahulise nõela ja korutatud ja vahatatud tugeva linase lõngaga. Õmbluste vahele õmmeldi tihti üks nahariba, et õmblus tugevam ja ilusam oleks.

Kasuka kinnitusvahenditena kasutati kasukanahast või luust pöörasid, nahast nõope, ostetud vasknõope ja metallist haake.

Kasutatud allikad:

Fur clothing http://en.wikipedia.org/wiki/Fur_clothing#cite_note-Dawn-3
<http://ilona-tallinn-fur.blogspot.com/2014/02/milliseid-karusnahku-kanti-tallinnas.html>

Tarmo Kattago, Karusnahavaldkonnast tänapäeval: tootja vaatenurk, november 2009.

http://www.eestiloodus.ee/artikkel3007_2993.html

Bioneer: Karusnahk ei ole ökoloogiline <http://banaanisaar.ee/bioneer-karusnahk-ei-ole-okoloogiline/>

Ajaloo <http://www.furs.ee/ajaloo>

Ilmari Manninen “Eesti rahavariete ajalugu”, Eesti Rahva Muuseum, Tartu, 2009.

Made Uus “Traditsiooniliste valmistamisvõtetega lambanahksed kasukad”, Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia

Meie kliimas on karusnahk pigem tarbeese kui uhkuseasi

Haldi Ellam

Raplas Tallinna maanteel asub õmb-lusateljee, kus kaks elurõõmsat Milvit – Milvi Kruustalu ja Milvi Loka, teevad seda, mis neile meeldib – käsi-tööd.

Milvi Kruustalu teeb koosne-ritööd ja Milvi Loka on rätsep. Koos töötades nad täiendavad teineteist, sest koosneri töö juures on rätsepa konstrueeri-mis- ja juurdeldõikusoskusi vaja ja ega rätsepal ka karusnahaga ümberkäimise oskuse mööda külge maha ei jookse.

Esmalt teeb Milvi Loka selgeks, mis vahe on õmblejal ja rätsepal. „Õmbleja teeb kleite, seelikuid, pluuse, rätsepa aga teeb voodriga üleriideid – mantleid, kostüüme ja mees-tele ülikondi, olenevalt sellest, kas omandatud on naiste või meeste rätsepa elukutse.“

Milvi Loka on nüüdseks õmblemisega tegelenud 51 aastat. Kolm aastat õppis ta koolis õmblemist ning läks pärast seda tööle Rapla moe-ateljeesse. Nõukogude Liidu lagunemisel seisis paljudel ateljee rätsepatel ees valik, kas minna masstootmise peale või valida individuaal-

suund. Milvi Loka tundis üsna peatselt, et masstöö (ka individuaalnäidiste tegemine) talle ei sobi ning otsustas individuaalõmbluse kasuks. Siis leidis ta teise Milvi...

Milvi Kruustalu koosneri-karjäär sai alguse juhustlikult – telekas oli kuulutus, et reba-sekasvatusega tegelev Raku sovhoos otsib kasukategijaid itaallaste väljaõppega. Naine töötas seal kasukategijana neli aastat (1990-1994). Selle aja sees leidsid aset Nõukogude Liidu lagunemine, Eesti taasiseseis-vumine, rubla allakäik, Eesti krooni kasutuselevõtt.

„Siis tulin Rakust ära ja alustasin omal käel,“ rääkis Milvi Kruustalu. „Ei teagi, kust see julgus tuli!“

Alguses töötas ta Raplas Välja tänaval, kingsepatöö-koja kõrval, siis tuli teine Milvi kõrvale ja nad asusid majja Tallinna maanteel, kus praeguse ajani tegutsevad, mõlemad füüsilisest isikust ettevõtjatena.

Naiste sõnul neil tööpuudust ei ole olnud, pigem on olnud rahulikumad ajad, näiteks pärast jõule, ja kiiremad ajad enne jõule.

Rätsep Milvi sõnul on nõu-kogudeaegne ja tänapäevane kvaliteedierinevus tunda nii rõivaste kui ka masinate juures.

Naised kasutavad mõlemad vanu õmblusmasinaid. Rätsep

Rätsep Milvi Loka õmblusmasina taga, mis on teda 1960ndatest aastatest saadik saatnud. Masin õmbleb tema sõnul nii siidi kui ka nahka. Vaja on vaid nõelu ja niite vahetada.

Milvi õmblusmasin on temaga olnud rätsepakarjääri algusest saadik – 1966. aastast. Naise sõnul saab selle masinaga õm-melda nii siidi kui ka nahka. Vahetada tuleb vaid nõelu ja niite. Tänapäeva masinad enam nii universaalselt ei õmble.

Ka vanad triikraud ja muud tarvikud on neil hinnas. Vanad triikraud on palju ras-kemad kui tänapäevased ning pressimiseks on neid parem kasutada. Rätsep Milvil on ette näidata ka teisi pressimisel ja õmblemisel kasutatavaid tar-vikuid, milliseid tänapäeval enam saada pole.

Ka koosner Milvil on ette

näidata vana koosnerimasin, mis nahatükid kokku õmbleb (sarnaneb heegeldamisega). Nüüdisaegseid masinaid on neil kaks, mõlemad on ääristusmasinad. Naiste sõ-nul tuuakse neile palju asju parandamiseks, kuid täna-päevaseid asju ei olegi enam nii lihtne parandada. Näiteks on veekindlatel jopedel tihti õmblused kinni sulatatud, mistõttu ei saa neid enam lahti võtta. Ka on mitmed riided õmmeldud nii, et neid ei saa enam parandamiseks lahti võtta. Veneaegsete riietega enamasti veel annab midagi ette võtta.

Looduslik aastatsükkel

„Looduslikult elab karus-naha omanik – olgu selleks rebane, ilves, tuhkur, jännes, kobras vm, metsas. Karusna-ha karvastamistsükkel meie kliimas kestab kolm kuud,“ rääkis Milvi Kruustalu. Lisaks on iga loom erinev. Ka reba-sel võib olla mitukümmend erinevat tooni. Oma roll on ka ilmastikul – eesti rebase karv pole sama mis prantsuse rebase karv.

Eestimaises kliimas kasva-tavad loomad sügisel endale talvekasuka selga. Koheva talvise kasuka pärast tasubki loomale jahti pidada ainult jaanuarist veebruarini, külmema talve korral märtsini. Kevadel hakkab loom taas karva ajama ja poegima, suvel kasvatab poegi ja sügisel hakkab jälle talvekarva kasvatama.

Kruustalu sõnul tuleb karusloomakasvatustest ilusam nahk, kuna loomi toidetakse seal paremini.

„Kasvatusest tuleb ilusam

nahk, sest sealsed loomad on paremini toidetud, mets-loom peab ise toitu otsima; kasvanduse loomad on ravi-tud, metsloom elab nii, nagu loodus võimaldab,“ rääkis ta. „Kodujänes on palju ilusama karvaga kui metsjänes.“

Samuti toob ta näiteks, et jahipidamisel nagunii tapetak-se loomi ning pärast antakse nende nahad koortele, sest naha parkimine on kallis. Tegelikult tuleks aga kõik ära kasutada, mitte niisama raisata. „Näiteks lambast saa-dakse villa, liha, nahka, luid. Kõik kasutatakse ära, milleks siis maha mätta või koerale söögiks visata?“

Kallis karusnahk

Viimasel ajal on korralda-tud palju karusnahavastaseid aktsioone. Milvi Kruustalu sõnul on meie kliimas karus-nahk olnud pigem tarbe- kui luksuse, sest ilma karvaste kehakateteta poleks inimesed siinses kliimas ellu jäänud.

„Palmi all kasukaga olemine on luksus ja ületarbimine, kuid meie kliimas tarbeese,“ leiab Milvi Kruustalu. „Olu-line on aru saada, kust läheb piir eputamise ja mõistlikkuse vahel. Kus on see mõistlik, kus enda prestiiži näitamine. Tarbe vajalikkus on olulisem kui uhkus.“

On inimesi, kes kannavad kasukat prestiiži pärast, ja inimesi, kes eelistavad kasu-kat talve kõige külmemate ilmadega kanda. Kasukas on ju soe ja tuulekindel.

Nõukogude ajal muutusid laiemalt kättesaadavaks mustad või tumedapoolsed krussis karvadega Kes-k-Aasia päritolu karakullamba nahast kasukad. Populaarsed on ka jänese-, naaritsa-, rebase-, käh-rikunahast jms kasukad.

Milvi on teinud ka hundina-hast kasuka, kuid eestimaine hundinahk on üldiselt liiga paks ja raske kasuka tegemi-seks.

Viimasel ajal on inimesed

Milvi Kruustalu näitab kasuka lõike riideproovi, mis peab olema ülimalt täpne.

Näide rebasenaha erinevatest varjunditest.

Milvi Kruustalu ja karakullambanahast kasukas.

avastanud n-ö taaskasutuslikud humanitaarabi kasukad, mis tuuakse Milvi juurde ning vahel teeb Milvi kahest vanast kasukast ühe uue. Palju on ka kasukate parandust, uusi kasukaid tellitakse harvem.

Milvi juures käib ka loomapidajaid, kes toovad oma loomade nahku kasuka tegemiseks. Ühe kasuka saamiseks kulub mitu jänese nahka, olenevalt jäneste suuruselt. Jänesed võivad olla väga erinevas suuruses.

Tavalisest lambanahast Milvi kasukaid ei tee, kuna lambanahk on paks ning tema nahaõmblusmasin ei suuda seda õmmelda. Iga töö jaoks on erinevad masinad.

Milvi Kruustalu teeb individuaaltööna uusi kasukaid, kui

inimene võtab oma naha kassa, ning parandab vanemaid või kasutatud kasukaid. Mütse ta ei tee, sest iga müts nõuab erinevat vormi ning neid pole enam kuskilt saada.

Karusnaha töötlemise spetsiifikast rääkides näitab koosner Milvi kährikunahku, millest üks on loomulik, teisele on aga kümneid nahast tükke vahele õmmeldud.

Tükkide vaheleõmblemine muudab kasuka kergemaks ning karusnaha õhemaks. Kui kasukates kasutatav karusnahk oleks ilma vaheribadeta, näeksid kasukad liiga jässakad välja. Ka võimaldab see tehnika karusnahka n-ö suurendada (venitada) ja materjaliga kokkuhoidlikumalt ümber käia.

Köösner Milvi annab mõned näpunäited, kuidas kasukat hooldada.

- * Kasukat ei tohi pesumasinasse panna – kuigi kõlab iseenesest mõistetavalt, on seda siiski ette tulnud.
- * Kasukas tahab pimedat, jahedat ja kuiva kohta.
- * Kasukat ohustavad koid ja muud putukad.
- * Märjaks saades ei tohi kasukat liiga kuuma kohta kuivama panna, st pliidi või ahju kõrvale; kuivamine peaks toimuma aeglaselt.
- * Märjaks saades tuleks kasukat raputada nii palju, et suurem osa vedelikust tuleb maha (karv on libe) ja panna riidepuu peale kuivama.
- * Kasukat ei tohi kappi teiste riiete vahele panna, sest esiteks ei näe, kas putukad on kasukat kahjustanud, ning teiseks kaotab kasukas sedasi kokkulutsutult oma koheva vormi.
- * Kasukat ei tohi lõhnastada.
- * Kasukat tuleks kanda õhukese salliga, et meik kasukat ei rikuks. Kahjuks ei tule meik karva pealt maha ka keemilises puhastuses mitte.
- * Pikakarvalise kasuka karva tasub vahel kammida, et tropid välja saaks.
- * Autoga sõites ei istuta kasuka sabale, muidu venib kasuka tagaosa välja.
- * Kasuka iga ei ole igavene! Nahk ei ole igavene, vaid vananeb ja mureneb, lõpuks laguneb.
- * Siiski, hea park, hea nahk, hea töö võivad kasuka elueaks tagada ka 80 aastat.
- * Kobisev või krõbisev kasukas on oma aja ära elanud!

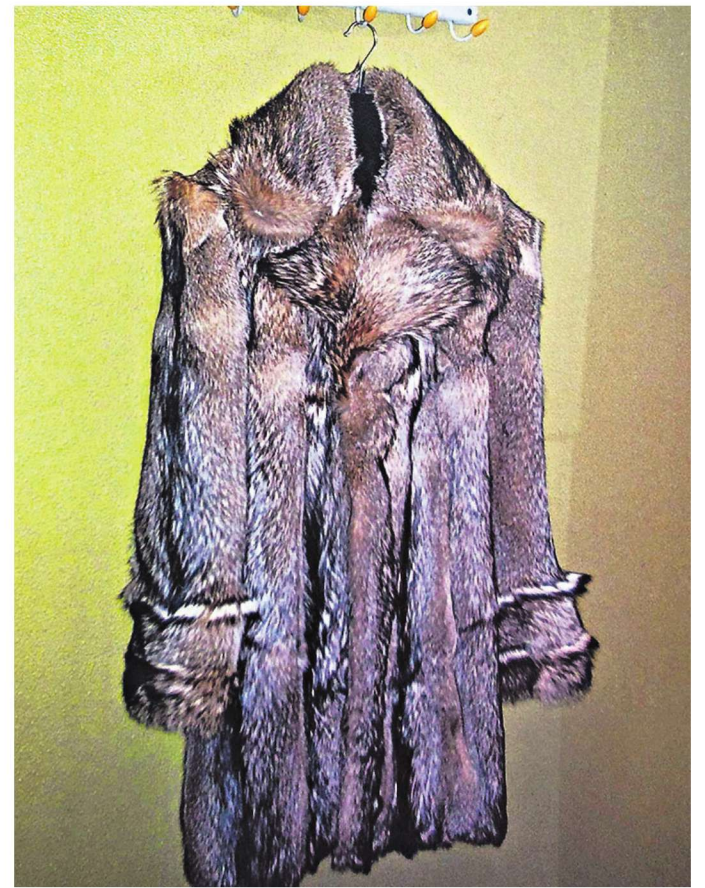
Naha vananemisest saab aru pigem alusnaha kui karvade järgi. Kui alusnahk on õmbluste kõrvalt rebenenud, on ta eluiga läbi. Nahal võivad olla ka putukakahjustused. Nahk, millelt tulevad karvad maha, on vaelel ajal nahastatud (näiteks ajal, mil loom ajabki karvu) või keemiliselt valesti pargitud, nii et karvanäsad ei seisa enam naha sees. Enamasti kahjustavad nahka ka inimesed ise, sest keha enda soojus ja auramine rikuvad samuti nahka.

Naha töötlemisest

Naha töötlemiseks kasutatakse nahanuga, tahulist naela, venituslauda, vett ja nahaniiti.

Esmalt nahk venitatakse – tehakse alusnahk harjaga niiskeks ning lüüakse lauale naeltega kinni. Venitatakse, kuni nahk on kuivanud. Nahka ei lõigata kunagi kääridega, vaid žileet-terava nahanoaga.

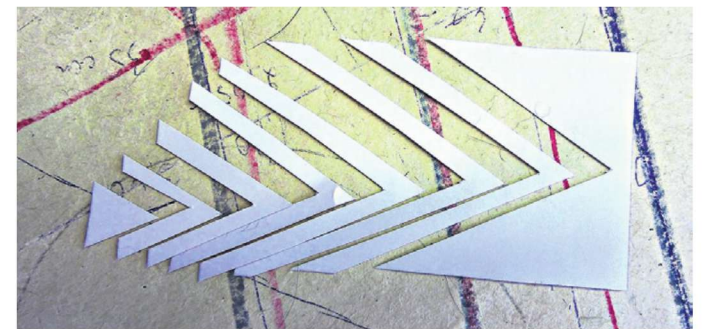
Kasuka õmblemisel tehakse suurem osa tööst prooviriide abil. Vastavalt inimese mõõtudele tehakse lõige, lõigatakse see prooviriidest välja, proovitakse selga ja parandused tehakse ka prooviriide peale. Karusnahk õmmeldakse kokku alles siis, kui kõik parandused on tehtud, sest pärast seda enam parandusi pole võimalik teha. Nahal pole õmblusvaru! Lõiked peavad väga täpsed olema.

Hundinahast kasukas.

Vana koosnerimasinaga õmblemine. Nahatükid "heegeldatakse" üksteise külge.

Näide karusnaha lõikamisest. Tühjade kohtade vahele õmmeldakse koosnerimasinaga naharibasid.

Milvi Kruustalu õmbles kunagi kasukaid ka Raplamaa missidele.

Foto: erakodu

Näide koosneritööst: Et karusnahk liiga jässakas ei paistaks ja liiga raske poleks, õmmeldakse karusnaha vahele hulgaliselt siledaid naha ribasid. See teeb kasuka õhulisemaks ja kergemaks ning võimaldab materjali "venitada" ehk kokku hoida. Protsess on väga täpne ja ajakulukas!

Fotod: HALDI ELLAM

Naha parkimisest

Haldi Ellam

Nahkade töötlemis- ja parkimisoskus on Eesti aladel püsinud sama kaua, kui on siin elatud.

Vanimaks ja enamlevinud karvata naha parkimise viisiks on taimparkimine, milleks kasutati tamme, kuuse, paju, kase jm puude koori. Taimparkimine sai ilmselt alguse 3-4 tuhat aastat tagasi Hiinas ja Egiptuses ning arenes kõrgele tasemele. Tolleaegseid nahkaid on siiani säilinud. Keskajal leidis nahaparkimises aset

tagasimine, mis kestis 19. sajandi keskpaigani, mil nahatööstusoskus sai uuesti uue elu sisse.

Taimede koore leotusvees leidub aineid, mis muudavad naha omadusi nii, et nahk püsib pehme ega kuiva kõvaks. Taimparkimisprotsess kestis kaua, vahel lausa kaks aastat. Algupäraselt laoti nahad puukoortega vaheldumisi laudadega vooderdatud auku ja valati vesi peale ning leotati, et parkaine puukoorest naha sisse imbuks.

Kui parkaine ligunes koo-

rest välja, kuid parkimine polnud veel lõpuni jõudnud, vahetati koori. Parkimine kestis nii kaua, kuni nahad olid täiesti läbiparkunud ehk kui naha läbilõikes ei olnud enam näha heledat riba. Sedasi pargitud nahk oli tugev ja vastupidav, protsess samas aeganõudev ning kulukas. Hiljem võeti puukoorte asemel kasutusele parkekstrakte, mis võimaldasid kiiremat parkimist, kuid vähendasid naha eluiga.

Taimedega pargitud nahad on enamasti pruunikat või pu-

nakat värvi ja soojakartlikud.

Lisaks kasutati ka naha hapendamist – tehti taigen, mis koosnes jahust, soolast ja veest ning kaljapärast. Nahkade lihapiol määrati taigena üle, kaks nahka pandi kokku ja pandi kaheks päevaks hapnema. Seejärel taigen eemaldati ja pandi nahad pajukoore ekstrakti (nt 800 g koori ühe naha kohta) sisse ligunema. Parkimine kestis mitu päeva, vahepeal lisati parkainet juurde. Nahk oli pargitud siis, kui oli ka ristlõike järgi pruuniks muutunud.

Teised vanimad parkimisviisid on rasvparkimine, st nahka leotati suure rasvasisaldusega vees, ja suitsuparkimine, mida oli suitsutaredes lihtne teostada.

Karvast nahka pargiti peamiselt mineraalooladega. Esmalt nahk nüliti, siis pandi kuiva soolaga u nädalaks seisma. Seejärel loputati sool välja. Parkimiseks kasutati maarjajääd, keedusoola ja sipelga- või äädikhapet. Pärast nahka kuivatati, aeg-ajalt suu-remaks venitades.

Pärast mineraalse kroom-

pargi (kroomraua maagist toodetud sooladega) leutamist 1900. aastal tõrjuti kodused nahaparkimismeetodid kõrvale. Naha värvus on kroompargil sinirohekas.

Olemas on veel teisigi parkimismeetodeid: põhilised on rasvpark (nahk kergelt kollane), vähemlevinud keemiline park (formaliin ja väävel) ja sünteetiline park (kivisööetõrv - nahk valge).

Allikas:

<http://www.lambawark.ee>

Haldi Ellam

Vaja läheb:

karusnahka (hästi sobib näiteks koheva karvaga jänese- naha kurgualune tükk)
nahanuga või teravat vaibanuga
ümmargust šablooni (diameeter 10 cm)
nahanõela (tahulise esiosaga)
nahaniiti
vett ja harjast
nahariba (5 mm lai, 20 cm pikk)
mahulist vatiini või muud sisutäidet
kammi

1. Naha venitamine - pane nahk naeltega laua külge kinni venima ja oota, kuni ära kuivab.
2. Vali välja tuti jaoks sobiv koht ja joonista pliitsiga ring nahale.
3. Lõika ring ettevaatlikult välja, nii et karvadest läbi ei löikaks.
4. Niisuta harja ja veega ning venita keskelt koonusjaks.
5. Võta nõel ja nahaniit, tee sõlm ja õmble äärest 5 mm kauguselt ringiratast.
6. Õmble keskele nahariba, millega saab hiljem tuti kinnitada.
7. Tõmba ringi ettevaatlikult koomale, et nahk katki ei läheks, ning pane keskele sisutäide. Tõmba ring selle ümber palliks. Jälgi, et karvad vahele ei jääks, muidu niit ei jookse.
8. Õmble auk kinni ja kinnita niit palli sisse ja lõika ära.
9. Kammi tutt kohevaks, kasuta tuti mütsi, salli või ridiküli juures!

Jänese nahast lõigatakse šablooni abil välja ring. Tutiks sobib hästi jänese rinnapoolne osa.

Nahanuga on üliterav!

Naha niisutamine.

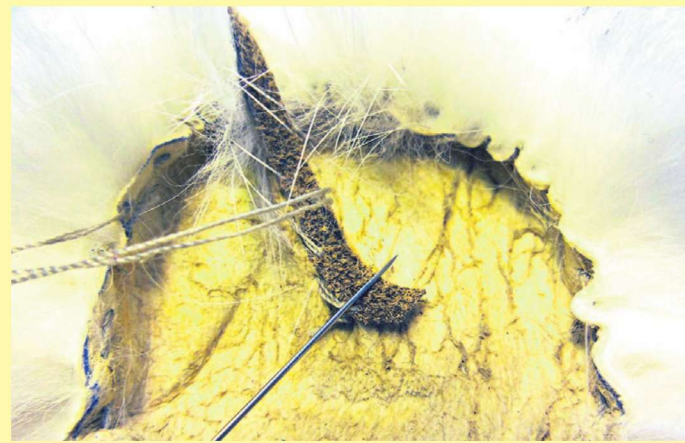
...ja tõmba niiti koomale.

Täida sisuga ja tõmba niiti koomale.

Õmble naha äärest 5 mm kauguselt.

Õmble nahariba tuti keskele.

Kaks tutti on valmis: vasakpoolne kammitud, parempoolne veel mitte.

Õpetus

Karusnahast mütsituti tegemine

Spido liiga rajuks ei lähe

**KAPA^{IK}
ROCK**
7. JUUNI 2014 KOHILA

Mariliis Vest

7. juunil esineb Kaparockil tuntud rock-muusikute kõrval ka üks Raplamaa bänd, meile kõigile teada ja tuntud Spido, kes juba üle 30 aasta on inimeste meeli lahutanud. Nädal enne suvist suursündmust Kohilas toimub Rapla kesklinnas ka järjekordne Spido sõprade kevadpäev.

Uurisime, kui palju Spido ise oma sõprade tegemistega kursis on ning nende enda tegemiste kohta laiemalt.

Raplamaa Sõnumite küsimustele vastab Spido laulja ja kitarrist Teet Tall.

Spido on juba üle 30 aasta inimeste meeli lahutanud. Fotomeenutus Lelle Alternatiivilt.

Fotod: SIIM SOLMAN

Alustame meenutusega. Kus ja kuidas kokku saite?

Isegi kuupäeva tean, 19.01.1981 tegime esimese proovi Rapla keskkoolis, praeguses ühisgümnaasiumis. Keegi meist pilli mängida ei osanud, no niivõrd-kuivõrd, aga hakkasime siiski täiesti nullist peale. Leppisime lihtsalt kokku, kes mis pilli mängima hakkab.

Tulid esimesed koolipeod. Hea oli mängida koolibändina omavanustele. Siis tulid juba peod kultuurimajas ja Valtus. Pärast sõjaväge hakkasime põhimõtteliselt sama kollektiiviga otsast peale, ainult klahvpillimängija tuli juurde. Nii et alustasime kolmekesi, pärast sõjaväge tegime päris pikalt neljakesi ja neljakesi olemegi jäänud viimased 20 aastat vist juba.

Kas kõik kolm, kellega alustasite, on praeguses kollektiivis?

Ei, bassimees on vahetunud.

Kas te Kaparockil olete varem ka esinenud?

Jaa, oleme küll. Ma ei mäleta aastat, see oli ammu, 10 aastat tagasi. On see võimalik? Siis olid teised korraldajad igatahes.

Kuidas te tunnete ennast Winny Puhhi ja Jana Kase kõrval? Kõik sellised karmi-ma rocki esindajad.

Ma ei ole selle peale üldse mõelnud, me teeme oma rida. Kui meid kutsuti, siis ilmselt kutsuja teab, mida me teeme, või siis on tal meid vaja.

Mis sa arvad, kui palju te

Kohilas üldse tuntud olete?

Ma ei teagi täpselt, oleme seal pisteliselt esinemas käinud küll, aga Kohila on olnud läbi aastate ise muusikaliselt väga kõva. Eks nad nime ikka teavad, maakonna bänd ju.

Kus te põhiliselt esinete? Kas sünnipäevadel või...?

Jah, need ka, aga no eks ongi sellised festivalikesed. Sõltub hooajast, suviti on hästi palju suvepäevasid ja selliseid õues mängimisi, talvel ja sügisel on ööklubid ja kõrtsud.

Käime kogu Eestis, viimasel ajal on eriti Saaremaal olnud esinemisi. Viimastel aastatel on see haare nagu laiemaks läinud.

Kuidas välismaaga on, olete käinud esinemas?

Käisime Ameerikas 2010. aastal (vist). Esinesime põhimõtteliselt eestlastele. Läksid sinna Eesti Majja sisse nagu Rapla pubisse: kõik eestlased ja Saku Originaal laual. Aga noh, kui välja astusid, oli ikka New York. Lätis oleme ka käinud.

Ära ei tüüta see pidev esinemine?

Eks ta ikka tüütab mõnikord ja väsitab. Eriti, kui esinemisi on kolm päeva järjest. Eks see on muutunud rutiiniks ja kui on olnud sellised nädalavahetused, kus on vähem esinemisi, siis nagu ei oskagi midagi teha selle vaba ajaga.

Kas olete kogu aeg samas stiilis muusikat teinud?

Põhimõtteliselt küll, kuigi kooliajal oli see rohkem selli-

ne punkmuusika, aga no see oli siis väga moes ka. Ja lihtne oli punki teha. Nüüd on välja kujunenud selline rock'n'roll ja pooleldi kantri, me ei ole liiga rajuks läinud. Oleme ikka üritanud lugudesse mõtet ka sisse panna.

Kui palju te üldse bändiga aega veedate?

Ega meil ei ole niimoodi, et kolmapäeval kell 6 on proov. Teeme vastavalt vajadusele.

See on siis pigem hobi või ikkagi põhitöö?

Ajaliselt võtab see tegelikult päris palju ära. See on nii ja naa, ilmselt kui seda ei teeks, siis vaba aega oleks tõesti rohkem.

Palju teil plaate on ilmunud?

Kolm on väljas, neljandat teeme.

Ise kirjutate laulusõnad? Enamiku olen mina teinud jah.

Kas teil on sponsoreid?

Ei ole, plaadid oleme kõik ise teinud, oma raha eest. Me oleme isegi siin Rapla kultuurimajas lindistanud ja Valtus. Eks ta natukene kehvakene on, aga nüüd Susi stuudio ehitus käib, siis läheb ehk lihtsamaks. Saab ise ka täitsa teha, ei ole mõtet tänapäeval minna kuskile ränka raha maksma.

Millal uus plaat välja tuleb?

Ei oska öelda, see oleneb kõik sellest, kui kiiresti saame lindistatud.

Spido laulja ja kitarrist Teet Tall.

Aga kuidas teie plaadid müünud on?

Selles mõttes on hästi läinud, et oleme allapandud raha tagasi saanud ja isegi natuke peale.

Kui palju teil Spido Sõprade Bändiga pistmist on?

Üksteise tegemistel hoiame silma peal, aga kuna nad on juba sellised väga iseseisvad ja tegusad, siis viimasel ajal mitte eriti palju. Aga käime ikka nende esinemisi vaatamas, kui endal on vaba. See Spido sõprade päev on meie

trummimehe organiseeritud ja seal on päeval antud võimalus noortele bändidele esineda, õhtul mängime meie ja veel mõned bändid.

On teil hea meel, et selline bänd on olemas, või peate oma konkurendiks?

See on fenomen omaette, et niimoodi tehti.

Algul mõtlesin, et nad niisama teevad mingit pulli, aga neil on nii hästi läinud ja nad on väga töökad ja neil on oma originaallood, nii et väga lahe.

Kas olete ka koos esinenud?

Jaa oleme ikka, vahepeal teemegi kontserdi kahepeale.

Kes teie põhifännid on?

Ma ei tea, kas meil üldse fänne kui selliseid on, pigem poolehoidjaid, aga kuna me alustasime nii kaua aega tagasi, siis ilmselt vanem generatsioon. Aga on ka nooremaid. Aeg läheb edasi, lastele läheme väga peale, nii et ei saa kurta.

Kui sul sellised peresised üritused on, kas siis ikka inimesed ütlevad, et nii, Teet, nüüd kitarr kätte ja laulma?

Ei ole, seda inimesed juba teavad, et ega ma eriti ei taha. Ma ei kuula autos ka enam muusikat, kui, siis väga harva. Kuidagi ei taha.

Kas olete laialimineku peale ka mõelnud?

Ei ole. Igasuguseid takistusi tekib, aga nii hull pole olnud, et üldse ei tee ja jätame pooleli. Eks seni, kuni tööd on, kui kutsutakse, siis teeme. Kui enam ei kutsuta, ega siis pole mõtet vägisi teha.

Mis sa arvad, kui kaua te jaksate veel?

Kas 10 aasta pärast näeb teid veel?

Kes seda teab. Kui kõik läheb hästi, siis miks mitte. Ma ei näe põhjust, miks ei võiks. Võib-olla siis valid rohkem, kus ja mida mängida, aga põhimõtteliselt oleme nüüd üle 30 aasta eksisteerinud ja me oleme kogu aeg ratastel olnud.

Ronald Harwoodi

KVARTETT

Helgi Sallo, Katrin Karisma, Tõnu Aav, Hans Müllberg

Lavastaja: Ago-Endrik Kerge
Kunstnik: Riina Vanhan
Muusika: Jaak Jürisson

Pühendatud Tõnu Aava ja Ago-Endrik Kerge 75. juubelile

30.05 Rapla Kultuurikeskus (tel 489 4124)
26.09 Tallinn Salme Kultuurikeskus
11.11 Järvakandi Kultuurihall (tel 489 4719)

Soodushind: pensionärid, tudengid, õpilased! Piletid: Piletimaailm, Piletilevi, Selver, Rimi, Statoil ja kohapeal.

Juuru käsitöötuba sai viieaastaseks

Piret Linnamägi

Sel kuul täitis Juuru käsitöötoal viies tegevusaasta ning sel puhul avati nobenäp-pude tehtud tööde näitus - silmailu oli palju ja ürituse pidulikkusele lisasid värvi nii tegijad ise kui ka külalised.

Igas ühenduses, mis järjepidevalt tegutseb, peab olema eesotsas inimene, kes vankrit veab. Juuru käsitöötoas pidevalt koos käiva üheteistkümne käsitööhuvilise naise eestvedaja on Asta Ahlberg.

“Me alustasime oma huvitavate tegevustega 2009. aasta oktoobris ning tugeva tõuke ringitegevuse alustamiseks andis tollane Juuru gümnaasiumi direktor Hannes Vald, kes on meid alati hea sõnaga toetanud. Ta andis meile võimaluse kooskõitsemiseks koolimaja kodunduse klassis ja see on meie pesapaik siiani. Tore, et on koht, kus me kaks korda kuus kolmapäeviti koos käia saame,” rääkis käsitöötoa esinaine Asta Ahlberg.

Käsitöötuba korraldab näitusi igal kevadel ja seetõttu polnud naiste sõnul seekordne näitus eriline, olgugi et täis sai viies tegutsemisaasta. Asta Ahlbergi sõnul on tema “suured tüdrukud” lausa fantastilised, et suudavad suurel hulgal töid valmis meisterda-

Ehedad ja ilusad vööd.

Foto: PIRET LINNAMÄGI

da. Igal aastal on püütud näitus kujundada eriilmeliseks. Naised oskavad teha vanast uue ja nüüdisaegse, moodsa riideseme.

Sel aastal olid näitusel tuunitud kampsunid, lapitööd, rahvuslike elementidena säärepaelad, vaipseelikud, sõbad Eesti eri piirkondadest. Käsitöönaiste elurada on seotud erinevate paikadega ja seetõttu oli väljapanekute hulgas nii Põlva kui ka Haliste piirkonna temaatilisi käsitööesemeid.

Viienda tegutsemisaasta puhul pidasid käsitöölisi hea sõna ja lilleõiega meele Juuru

vallavanem Margus Jaanson, kultuurinõunik Aili Normak, endine ning praegune kooli direktor Hannes Vald ja Pille Malva. Palju häid sõnu ütlesid toredad inimesed oma kogukonnast.

Käsitööringi naised on osa võtnud maakonna käsitööpäevadest Raplas, Inglistel, Märjamaal. Sel kevadel olid “Meistrite kodad 2014” Juurus ja nende külalisteks käsitööringide juhendajad Kabalast, Hagerist, Raikkülast, rahvakunsti klubist Tallinnast. Asta Ahlbergi sõnul korraldab käsitööseeltsingu Süstik esinaine Ivi Sark väga huvitavaid

ettevõtmisi, millesse ka nemad on kaasa haaratud.

Kui Asta Ahlbergilt küsida, millist käsitööd ta kõige rohkem ise teha armastab, sõnab endine pedagoog tagasihoidlikult: “Ma olen esimest aastat pensionil ja mulle meeldib teha kõiki käsitööliike. Võib-olla aastatepikkune harjumus koolist - igal aastal erinev käsitöö, on selleks siis silmuskudumine, heegeldamine, tikkimine, õmblemine, kodundus, ja see tuli panna esemisse. See pani parasjagu mõtlema, mida teha, et huvitavad tööd välja tuleksid ja õpilased välja kannaksid.”

RAPLAMA
AREN- JA ETTEVÕTLUSKESKUS

Maakondlikud
Arenduskeskused

Raplamaa Arendus- ja Ettevõtluskeskus (RAEK) teenindab arendusküsimustes Rapla maakonna äriühinguid, omavalitsusi ja mitmetulundusühinguid. Algatame ning viime ellu maakonnale olulisi projekte. Meie tegevust finantseerivad lepingute alusel Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus ja Raplamaa Omavalitsuste Liit. RAEK on osa üle-eestilisest maakondlike arenduskeskuste (MAK) võrgustikust, kuhu kuulub enam kui 100 kompetentset konsultanti.

Võtame tööle algatusvõimelise PROJEKTINÕUSTAJA

Ootame oma kollektiivi aktiivset, koostööaldist ja sõbralikku inimest, kes on hea suhtleja ja võimeline nii iseseisvalt kui ka meeskonnas töötama.

Peamised tööülesanded:

- nõustamine projektide ja mitmetulundusühenduste valdkonnas
- koolituste, infopäevade algatamine ja korraldamine
- arengukavade alane nõustamine
- maakondlike arendusprojektide algatamine ja elluviimine

Eeldame Sinult:

- projektide juhtimise ning kavandamise kogemust
- nõustamiskogemust
- väga head suhtlemis- ja esinemisoskust
- kõrgharidust (omandatud või omandamisel)
- väga head eesti keele oskust ja inglise keele oskust suhtlustasandil
- üldteadmisi EL toetusmeetmetest ja projektide rahastamisvõimalustest

Pakume Sulle:

- vaheldusrikast ja arendavat tööd
- võimalust panustada maakonna arendustöösse
- kaasaegseid töötingimusi meeldivas kollektiivis
- töö tulemustest sõltuvat palka
- erinevaid tööalaseid koolitusvõimalusi

Kasuks tuleb:

- arengukavade koostamise kogemus
- täiendava võõrkeele valdamine
- autojuhilubade ja isikliku auto kasutamise võimalus
- võimalus viibida tööühendustel

Avaldus koos palgasooviga, motivatsioonikiri, CV ja haridust tõendava dokumendi koopia saata janek@raek.ee. Dokumentide esitamise tähtpäev on 18. juuni. Täiendav informatsioon Janek Kadarik tel 506 3705 ja www.raek.ee

Rapla haigla sai raamatukarusselli

Mariliis Vest

Üle-eestilise projektiga saavad 33 Eestimaa haiglat oma lasteosakondadesse uued vahvad raamatukarussellid. Rapla haigla oli kahekümne neljas, kes uhke karusselli teispäeval vastu võttis.

Projekti algataja on Eesti Lastekirjanduse Keskus koos sihtasutusega Aitan Lapsi. Raamatukarusselli on disaininud Eesti Kunstiakadeemia sisearhitektuuri osakonna

Foto: SIIM SÖLMAN

Manööverdatava raamaturiuli disainer Kätlin Pesur (vasakul) tutvustab toote erinevaid kasutusnäanse.

tudeng Kätlin Pesuri. Valmis sai see tehtud ideega, et lapsed ei pea ise voodist välja

tulema ega riulist upitama, et raamatud nendeni jõuaks. SA Aitan Lapsi toetas projekti

pandipakendite annetustest kogutud rahaga, mille eest osteti raamatukarussellidesse raamatud ja mängud.

Lastekirjanduse keskuse direktori Triin Soone sõnul tuli idee sellest, kui ta jälgis, kas Tallinna haiglates on raamatud lastele paranemisel toeks. “See projekt on tõesti väga tore ning

raamatud aitavad emotsionaalselt kaasa lapse paranemisele,” leidis Triin Soone.

Olgugi et raamatud on eelkõige mõeldud kuni 12-aastastele lastele, võivad ka vanemad inimesed leida sealt endale lugemismaterjali, millega lapsepõlve meenutada. Lisaks raamatutele ja mängudele võib raamatukarussellist leida ka ajakirju Täheke ja Hea Laps.

Robert Kasemägi sai nimelise pingi

Reet Saar

21. mail sai Märjamaa valla aukodanik, muusik ja muusikaõpetaja Robert Kasemägi 95-aastaseks. Pisut enne õnnitlustseremooniat hakkas vihma sadama, aga sellest ei lastud end häirida, sest nimeline pink ootas avamist.

Muusikakooli direktor Maiu Linnamägi sõidutas päevakangelase treppi, kes oma soliidset iga arvestades üsna krapsakalt trepist üles astus. Seal tervitas ta kõiki ootajaid kätpidi ja igaühele oli lausuda mõni hea sõna. Märjamaa ettevõtjad Raul Roosileht ja Andrus Soomre olid valmistanud ilusa laiadest tammeplankudest pingi, mis oli kaunistatud lopsaka rosetiga. Pink pühiti kuivaks ja Robert Kasemägi võttis istet, süli lilli täis.

Edasi mindi kooli saali, kus tervitussõnu lausused Rapla maavanem Tiit Leier ja Märjamaa vallavanem Villu Karu. „Oled olnud kooli juures nii mõtte kui ka teoga: olid kooli loomise mõtte andja ja kauaaegne õpetaja. Sinu õpilased on sinult kindlasti palju õppinud,“ lausus vallavanem. Sooja pleedi kinkis Märjamaa rahvamaja, sest Robert on alati olnud koos rahvaga.

Päevakangelane oli rõõmus nagu alati ja väga jutukas. Robert meenutas, kuidas ta sõja ajal Venemaalt Eestisse tuli ja Venemaa lume enne Eestisse astumist jalgadelt pühkis. Huumorikalt rääkis ta, et otsis vanaduspõlveks

95-aastaseks saanud Märjamaa valla aukodanik Robert Kasemägi ei lasknud end nimelise pingi avamisel vihmast segada ja ütles, et kogu elu on teda saatnud rõõmus meel.

Foto: SIIM SOLMAN

maal elamiskohta ja leidis Märjamaal sobiva krundi. Alevivalitsusele saadetud kirjas küsis ta, kas võtaksite siia elama ühe mehe, kes muud tööd ei tee, kui mängib pilli. Vastus tuli umbes samas stiilis: et tulgu aga, siin pole sellist varem olnud.

Robert räägib inimestest vaid head ja tänulikult meenutas ta kõiki abilisid, kes aitasid majja voolu ja krundile kaevu saada.

„Mul on elus vedanud. Mul on alati olnud hea tuju, positiivsus aitas ka vähist võitu saada. Selle mälestusmärgi üle kooli juures on mul väga hea meel. Teise (mälestuskivi) soetasin endale ka, aga elu läheb veel edasi. Ta on nii kaua läinud, et on vist minuga harjunud,“ lõpetas Robert Kasemägi huumorikalt.

24. mail tähistati maestro sünnipäeva puhkpillimuusika kontserdiga Märjamaa rahvamajas, kus mängisid kohalik väike orkester, maakonna noorte puhkpilliorkester ja kunagised õpilased Otsa-koolist – laval oli 11 metsasarve.

Robert Kasemägi on sündinud Venemaal Peterburi lähistel. Muusikahuvi on tal olnud lapsest peale. Kaheksa-aastaselt meisterdas ta endale vankrimäärde kastist ühe keelega kitarr, millel sai ka viisi mängida. Iseseisvalt õppis mängima klaverit ja bajaani. 1937. aastal sai ta õppida viiekuulistel koori- ja orkestrijuhitide kursustel, kus valmistati ette isetegevuskollektiivide juhte. 1942. aasta talvel tuli pere Eestisse.

1946 astus Robert 26-aastasena konservatooriumisse, kui

seal kuulutati välja täiendav vastuvõtt, ja lõpetas 1953. 1950. aastal alustas ta metsasarvemängijana Estonia teatri orkestris, kus töötas seitse aastat. Järgnes 12 aastat ERSO-s, kus ta oli metsasarverühma kontsertmeister. 1958–1998 oli Kasemägi Otsa-nimelise muusikakooli õpetaja ja osakonnajuhataja. Tema käe all on õppinud paljud tänased mängijad ja Kasemägi nimetatakse isegi Eesti metsasarvemängijate koolkonna kujundajaks. Märjamaa muusikakoolis töötas ta kooli algusest 1988. aastal kuni 1. septembrini 2009. Ta on juhatanud ka Märjamaa puhkpilliorkestrit. Oma panuse eest kohalikku ellu nimetati Robert Kasemägi 2009. aastal Märjamaa valla aukodanikuks.

Fotomeenutus eelmise aasta peolt.

Foto: PIRET LINNAMÄGI

Memme-taadi suvepidu tuleb ka sellel aastal

Mariliis Vest

Sellel laupäeval võib Rapla Tammemäel näha tantsu keerutamas ja laulmas lõbusaid memmesid ja taatisid, kes on kohale tulnud, et tähistada iga-aastast memme-taadi suvepidu.

Möödunud kevadel, kui lõbusad eakad Kehtnas jalga kepsutasid ning viisijuppe üles võtsid, teatati, et järgmine memme-taadi pidu tuleb alles 2015. aastal Raplas. Tänavuse peo üldkorraldaja Anne Paluoja sõnul oli see kõigile lauljatele, tantsijatele ja juhendajatele hämming ja pettumus, et miks selline pikk traditsioon nüüd järsku katki jäetakse.

Siiski, vaatamata sellisele otsusele, idanes peo mõte Anne Paluoja ja Kohila tantsuõpetaja Ulvi Mägi peas jõudsalt. „Ulvi ütles, et kui Rapla sel aastal pidu ei tee, siis võtab Kohila ette ja teeb ise ära. Siis hakkas mul peas tiksuma mõte, et kuidas Rapla ei saa tehtud, aga Kohila saab?“ rääkis Anne Paluoja, kes otsustas korraldamistöö ise ära teha.

Põhiline mure, mille üle korraldajad pead vaevasid, oli, kust leida raha. Esimest aastat ei anta välja peo toetuseks projektiraha, mille tõttu tuleb Anne Paluoja sõnul pidu natuke tagasihoidlikum kui eelnevatel kordadel. Näiteks peavad ressursside puudumise tõt-

tu sel aastal osalejad võtma ise kaasa toidumootori ja veepudeli, sest suuremat toetustamist ei tule. Ainukesed rahastajad olid tänava kultuurkapital, kes eraldas raha võimenduse tarvis, ning Rapla valla kultuurinõukogu.

Praeguse seisuga osaleb peol 234 tantsijat ja 158 lauljat, keda juhendavad 16 tantsuõpetajat ja 11 dirigenti ning saadab 25-liikmeline kapell. 29. korda toimuva peo teema on „Aastaring“, mis sümboliseerib erinevaid aastaaegasid ning memmede-taatide iga-aastaseid töid. Samuti seda, millele eakad mõtleavad, miks nad laulavad ja tantsivad.

See, miks sellist pidu on vaja pidada, on Anne Paluoja sõnul väga õrn teema. „Võib-olla aasta pärast ei ole mõnda enam meie seas ja see on nende viimane võimalus saada inimestega kokku, laulda, tantsida ja ka seltsielu elada. See pidu on meile endale, me ise olemegi needsamad memmed-taadid ja me üksteisele esinemegi,“ rääkis ta.

Kogu tantsu- ja lauluvägi hakkab laupäeval kell 15 Lastepargi nurgast rongkäiguna sammuma. Marsitakse läbi Rapla ning sihtkohaks on Tammemägi, kus pidu ka kohe alguse saab. Iga memme-taadi pidu algab lipu heiskamise ja lauluga „Eesti lipp“.

Kronoloogiaplaad, mis külade kaupa edasi käis, on nüüdseks täis graveeritud ning vahetus eelmisel aastal raamatu vastu. Sel aastal täidab raamatut Rapla ning annab pärast peo lõppu edasi Kohilale, kus toimub järgmise aasta pidu.

Kohila lapsed näitlevad NUKU teatris

Mariliis Vest

Augustikuus saab Tallinnas näha NUKU teatri suvist vabaõhulavastust „Kapten Granti lapsed“, kus osaleb üle 50 näitleja. Kaks noort näitlejat on pärit Kohilast.

Lavastaja Vahur Kellari põnevas etenduses Kapten Granti lastest mängivad Kohila lap-

sed Lisa Marie Silbaum ja Märten Männiste peaosasid. Lisa Marie on kapten Granti tütre Mary osas ning Märten mängib poeg Robertit.

Lavastus on tõesti suur ettevõtmine, etenduses on kokku 150 rolli koos hobuse ja 100-aastase jäälõhkujaga. Ainulaadne on ka mängupaik, sest etendust mängitakse Lenusadama kail ja jäälõhkujat Suur Tõll pardal.

Lisa Marie ja Märten tunnistavad mõlemad, et näitlemine pole nende jaoks midagi sellist, mida nad peaksid hirmsasti

õppima, vaid pigem täiesti loomulik asjade käik. Ka närvikõdi ei ole kummalgi, pigem tunnevad end laval mugavalt ja vabalt. Mõlemad tunnistavad, et lugesid Jules Verne'i romaani „Kapten Granti lapsed“ läbi enne rollikatseid, et tegelaskujudest paremat aimu saada.

Lisa Marie ja Märten kinnitasid, et suure kollektiiviga töötamine sobib neile, seni on kõik olnud lahe ja lõbus ning kõik, kes etendusega seotud, on abivalmid ja toetavad. Isegi selle üle ei olnud nad kurvad,

et peavad terve suve tegelema teatritööga, vaid leiavad, et see on väga hea ja vinge võimalus ja suvised tuleb veel, kus niisama aega veeta.

„Ma ei lähe ju sunnitööle, vaid tegelen meelepärase asjaga heas ja professionaalses seltskonnas,“ ütles Märten.

Ka õppetööd ei sega teatritöö kuidagi. „Koolitööd näitlemine ei sega, pigem teeb see kõik mind positiivsemaks ja rõõmsamaks,“ arvas Lisa Marie.

Lavastust mängitakse 9.–31. augustini Tallinnas.

Juristi nõuanne

Ka kaugtöö puhul tuleb kinni pidada kokkulepitud tööajast

Lugeja küsib: Kas kaugtöö korral on töötaja töö- ja puhkeaja arvestamine kohustuslik?

Vastab Põhja inspektsooni tööinspektor-jurist Kaia Taal: Töölepingu seaduse (TLS) § 6 lg 4 sätestab, et kui tööandja ja töötaja lepivad kokku, et töötaja teeb tööd, mida tavapäraselt tehakse tööandja ettevõttes, väljaspool töö tegemise kohta, sealhulgas töötaja elukohas (kaugtöö), peab tööandja teatama töötajale, et töökohustusi täidetakse kaugtööna. Kokkulepet eeldatakse kirjalikus vormis.

Kuigi kokkulepitud töötamise koht erineb kaugtöö puhul tavapärasest, allub siiski ka kaugtöövormi korral töötaja tööandja juhtimisele ja kontrollile ning tööandja on kohustatud TLS § 28 lg 2 p 4 alusel pidama tööajaarvestust. Sealhulgas peab tööandja ka kaugtöö puhul arvestama töötaja töö- ja puhkeajaga ning töötaja peab kinni pidama kokkulepitud tööajast, puhkepausidest ja -ajast.

VABAD TÖÖKOHAD Raplamaal seisuga 27.05. 2014

TÖÖPAKKUMISE NIMETUS	TÖÖKOHTI	ASUKOHT
baaridaam (puhk. asendaja)	2	Valtu küla
transporttööline	1	Kohila alev
õmbleja	1	Alu alevik
halumasina operaator-abitööline	2	Juula küla
metsa väljaveo traktorist	1	Raplamaa
puidupingi operaator	2	Purila küla
veoautode pesija	1	Rapla linn
majahoidja	1	Käru alevik
IT spetsialist	1	Kaerepere alevik
raamatupidaja	1	Kaerepere alevik
klienditeenindaja	1	Kaerepere alevik
raamatupidaja	1	Kaerepere alevik
klienditeenindaja	2	Märjamaa alev
ehitustööline	3	Märjamaa alev
rataslaaduri juht	1	Purila küla
klienditeenindaja	1	Jädivere küla
tootmistöötaja	1	Kivi-Vigala küla
saaliteenindaja	2	Jõeküla küla
kokk	1	Jõeküla küla
koristaja (puhkuseasendaja)	1	Kohila alev
koristaja	1	Järvakandi alev
müüja kohvikus	1	Rapla linn
kokk	4	Rapla linn
tisler	1	Rapla linn
müüja (puhkuseasendaja)	2	Kohila alev
müüja (puhkuseasendaja)	2	Rapla linn
finantsjuht	1	Kohila alev
kokk	1	Rapla linn
kaubavastuvõtja-transporditööline	1	Kohila alev
seadistaja	1	Rapla linn
klienditeenindaja	1	Kaerepere alevik

Suve eel räägi lapsele elektriohtudest

Kaarel Kutti,
Elektrilevi kommunikatsiooni spetsialist

Kõige rohkem elektriohtnetusi juhtub igal aastal suvekuudel. Seetõttu on suve algus õige hetk ka lapsele elektriohte meelde tuletada ja õiget käitumist õpetada.

Vastavalt tehnilise järelevalve ameti statistikale toimus mullu kokku 45 elektriohtnetusest 22 ajavahemikul juunist augustini. Ehkki põhjuseks on peamiselt elektriseadmete kasutamise hoogustumine, on suvi ka äikeseaeg ning periood, mil lapsed lähevad maale ja liiguvad tavalisest rohkem väljas. Seega tasub kindlasti meelde tuletada ka elektrivõrguga seotud

ohte.

“Kahjuks juhtus viimane tõsisem õnnetus vähem kui kuu aega tagasi, mil teismeline ronis alajaama katusele. Lastele tuleks maast madalast kindlasti selgitada, et elektriohumärgiga varustatud kohtadest ja mahakukkunud liinidest tuleb kauge kaarega mööda käia,” selgitas Elektrilevi varahalduse strateegilise planeerimise osakonna juhataja Raivo Rebane.

Räägi lapsele elektriohtudest järgmist:

- Hoia eemale kohtadest, mis on märgistatud elektriohu märgiga.
- Ära mängi elektriliinide juures.
- Ära torgi elektriseadmeid, pistikupesasid ega juhtmeid.
- Ära kasuta elektriseadmeid märgade kätega ega vee läheduses.
- Tulekahju korral ära kustuta mingil juhul voolu all olevat elektriseadet veega.
- Õues toimunud elektriohtnetuse korral ära lähene voolu all olevale kannatanule, vaid helista 112.
- Maha kukkunud elektriliinist hoia nii kaugele kui võimalik.
- Kukkunud juhtmetest eemaldu vähemalt 20 sammu (8 meetrit) kaugusele jalgu maapinnal lohistades neid teineteisest eemaldamata või hüppa rahulikult eemale ühel jalal või kaht jalga koos hoides. Mingil juhul ei tohi liinist eemale kõndida või joosta, sest nii võib tekkida sammupinge.
- Lahtistest alajaamade või elektrikappide udest anna teada täiskasvanule.

Hinnavõrdlus

Kama-rabarberitort – meenutusi lapsepõlvest

Mariliis Vest

Kes meist ei oleks lapse- na ringi joostes aiamaalt rabarberivarre krabanud, selle suhkru sisse kastnud ja siis suhu pistnud. Kindlasti on nüüdseks nii mõnelgi meist see mõnus hapukas-magus maitse meelest läinud. Sellegipoolest pole vaja muretseda, sest siit teile retsept, mis ühel ajal tuletab meelde nii lapsepõlve kui ka jätkab valimistejärgset rahvuslikku meeleolu.

Retsept on muide võetud Raplast pärit Mari-Liis Illovi toidublogist.

Vaja läheb: 10 rabarberivart, 2 dl suhkrut, 300 g Digestive küpsiseid, 100 g võid, 200 ml vahukoort, 400 g maitsestatamata jogurtit, 400 g maitsestatamata kohupiimamatoru, 4 spl kama, terve sidruni koor ja poolikust mahl, 8

	Kamajahu Tartu Mill 400 g	Maitsestatamata jogurt Tere Natu- ral 2,5% 380 g	Sidrun Hispaania II klass 1 kg	Digestive täistera küpsised LU 400 g w
Rapla Konsum	1,40	0,89	1,79	1,80
Rapla Karman	1,46	-	-	1,70
Selver	1,40	-	2,99	1,79
Ristiku pood	1,27	-	-	-
Rapla wSäästumarket	1,00*/ 1,39	1,09	-	-
Mahlamäe A ja O	1,40	-	1,79	-
Maxima	1,39	0,99	1,29*/1,79	1,57
Grossi Toidukaubad	1,39	1,08	1,78	-
* soodushind Hinnad seisuga 27.05.2014				

lehte želatiini, 100 g kamašokolaadi.

Tee nii: Purusta küpsised, sega sulavõiga ja suru 26 cm läbimõõduga lahtikäiva koo-

givormi põhja. Keeda tükel- datud rabarbereid suhkruga 10 minutit. Vahusta koor. Sega omavahel kohupiim, maitsestatamata jogurt, jahutatud rabarberimoos, sidrunikoor

ja -mahl, kama, suhkur ja vahustatud koor. Lisa sulatatud želatiin.

Vala segu tordipõhjale, lase külmkapis tarretuda. Riivi peale kamašokolaad.

OÜ KÜLMALINE

SÕIDUAUTODE
kliimaseadmete kontroll
31. mai (M)ELU MESSIL
TASUTA
ASUME KARMANI PARKLAS

www.kulmaline.ee
Tel 533 01 720

Äntu Mõis müüb kolmapäeval, 4. juunil Lohmann Brown vabapidamisel kasvavaid ja augustis mune- ma hakkavaid noorkanu järgmistes Raplamaa bus- sipeatustes:

7.30 Käru, 7.45 Lelle, 8.15 Kehtna, 8.30 Kaerepere, 8.45 Rapla turg, 9.15 Inglise, 9.30 Lau, 9.45 Karitsa, 10. Kaiu, 10.15 Kuimetsa, 10.30 Juuru, 10.45 Purila, 11 Lohu, 11.15 Kohila, 11.45 Hageri, 12 Kodila, 12.15 Alu, 12.30 Ohukotsu, 13 Varbola, 13.15 Vaimõisa, 13.45 Märjamaa kiriku plats, 14.15 Kuusiku, 14.30 Raikküla, 15 Jär- vakandi, 15.15 Lokuta, 15.30 Eidape- re.

Info 327 0206; ringil 5664 3113

1. juunil Raplas Põllu 6 alates kella 12-st

LASTE PÄEVAK

Hobusega sõit, näomaalingud, mängud ja suupisted.
Oodatud kõik Rapla Adventkoguduse maja õuele.

Ostame metsamaterjali, raieõigust ja metsakinnistuid.

Tel 514 8238, 523 7944, 503 8777
e-mail: eesti@mitsagroup.com

Metsä

Metsäliitto Eesti AS on nüüd Metsä Forest Eesti AS

Raplamaa lapsed kogusid 29 tonni vanapaberit

Piret Linnamägi

Väätsa Prügila korraldas juba 18. korda vanapaberiaktsiooni, milles osalevad Järva-, Viljandi- ja Raplamaa koolide ja lasteaedade lapsed. 20. mail kutsuti kõik 35 osalenud kooli ja lasteaeda pidulikule vastuvõtule Türi Veskisillale.

Foto: PIRET LINNAMÄGI

Varbola kooli vanapaberi kogumisel oli tublim esimese klassi õpilane Gertti Udurand (paremalt esimene) tema kõrval Gregor Sutri ja Pärl Maria Pärissoo Türil.

lide esindused vanapaberi kogumise läbiviimist. Mitmel olid valminud vahvad videod. Noori tervitasid Kristo Keevend keskkonnaametist ja Kersti Viilup Järva maavalitsusest. Kõik vanapaberit toonud tublimad lapsed said kingituseks spetsiaalselt selleks kampaaniaks tehtud T-särgid ja meeneid. Ühe rahapreemia sai loosi tulemusel ka Kärü põhikool.

Kärü põhikooli direktor Reelika Lippur rääkis, et nad olid väga õnnelikud, et loosiõnn neile naeratas. Auhinna kasutamist ei ole nad veel lõplikult otsustanud, kuid tõenäoliselt kasutavad nad saadud preemiasumma sügisel

ühistegevuseks, millest oleks rõõmu kogu kooliperele. Vanapaberi kogumisest võtsid osa nii õpilased, lapsevanemad kui ka õpetajad. Kokku oli 25 tublit vanapaberi tootjat.

“Mõeldes järgmisele vanapaberi kogumisele, oleme juba nüüd alustanud kasutatud paberi kogumist. Koolimajas on olemas kastid, kuhu saab kasutatud paberit panna, mis saadetakse ära järgmise kogumiskampaania ajal,” rääkis Reelika Lippur.

Kabala lasteaia-põhikooli majandusala juhataja Tiia Sõber sõnas, et nemad on vanapaberi kogumise kampaanias osalenud 2008. aastast ja selleaastane kogus, 5600

kg oli rekord. Nende kooli tublimateks paberitootjateks olid Mariliis Siniallik 492 kg ja Keiti Ekart 284 kg.

Valtu koolis kogus vanapaberit 15 last. Oma annetuse vanapaberi kogumisel tegi ka Valtu rahvaraamatukogu, kes andis kooli heaks 600 kg paberit. Suurima koguse, 1 tonni tõi Gerda Saks ja Mardo Ilves 700 kg. Märkimist väärib Jaanika Veskimäe, kes kae otsas, kasutades küll õpilasliini, tõi kooli 40 kg paberit.

Ka Varbola lasteaia-algkooli 21 õpilast olid agarad vanapaberitootjad. Kõige enam, 734 kg, viis kooli vanapaberit esimeses klassis õppiv Gertti Udurand.

Pühapäevakoolilapsed lõpetasid hooaja

Piret Linnamägi

Eelmisel pühapäeval oli Paldiskis Lääne-Harju praostkonna lastepäev, millest võtsid osa Harju- ja Raplamaa lapsed. Rapla EELK Maarja-Magdaleena seitse pühapäevakoolilast koos viie täiskasvanud saatjaga said meeleoluka päeva osaliseks.

Varahommikul koguneti EELK Paldiski Nikolai kiriku juurde, kus päeva alustati alguspalvega, mida teenis õpetaja Merle Prass-Siim. Lapsi oli tervitama tulnud endine Juuru vallavanem, praegune Paldiski linnapea Tiit Peedu. Seejärel tehti ekskursioon Amandus Adamsoni ateljeemuuseumi, kus saadi teada Paldiskist pärit eesti kujuri, akadeemiku ja eesti rahvusliku kunsti looja elust ja loomingust. Kujuri üks

tuntumaid töid on Russalka monument.

Riina Kangro ja Liis Sergi kae all said lapsed seejärel valmistada savist ingliskujulisi kellukesi.

Pärast kosutavat lõunasööki läks suureks maastikumänguks. Praostkonna lapsed jagunesid värvide järgi viide rühma ning võõrustajate, Paldiski laste rühm oli omaette. Täiskasvanutest rühmajuhid said linnakaardi, mille abil punktist punkti ringi liiguti. Lubati kasutada kõrvalist abi, seda ka tehti ning orienteerumisel olid abiks kohalikud elanikud. Esimesena jõudis lõpp-punkti Rapla ja Hageri liitrühm.

Õhtupoolisel jumalateenistusel oli põhirõhk lastel: lapsed ise lugesid ette päeva piiblisalmid, palve, osalesid jutluses ja laulsid lastelaule. Kirikupalve lugemisel osalesid ka Rapla lapsed Merit Piirimees ja Melissa Kaldaru. Pärast teenistust olid lapsed meeldivalt üllatunud, kui igale lapsele anti mälestuseks kaasa alles hommikul tehtud ühispilt.

Koduteel tehti peatus kaitseväge kasarmute juures, kus

on mälestusmärk langenud rahusõduritele. Hülssidest valmistatud mälestusmärgi kinkisid Eesti rahusõduritele inglased ja see on sõdurite poolt Afganistanist kaasa toodud.

Rapla EELK Maarja-Magdaleena koguduse liikme ja laste rühmajuhhi Karmen Kaukveri sõnul korraldatakse sellist ühisüritust juba kolmandat korda. “Idee sellist lastepäeva teha tuli ligi neli aastat tagasi, kui toonane Lääne-Harju praostkonna lastetöö sekretär Pirjo Roots oli algatanud lastetöölaagrite regulaarsed nõupidamised. Ühel hetkel tundus iseenesest mõistetavana, et pühapäevakoolide õpetajad on nüüd tuttavad ja oleks vahva, kui lapsed ka omavahel tutvuskid, saaksid omavahel mängida ja näeksid ühtlasi teisi praostkonna kirikuid.

Esimeseks kohtumiskohaks oligi Rapla ja ürituse korraldajad olid Rapla koguduse liikmed. Kuna tagasiside oli väga positiivne, otsustati algatatud ühist üritust jätkata ning nüüdseks ongi see traditsiooniliseks saanud,” rääkis

Kaukver.

Lastepäeva eestvedajad olid Paldiski Nikolai koguduse pühapäevakooli õpetajad Pille-Riin Pärnala-Roots ja Küllike Valk.

Lääne-Harju praostkonda kuuluvad Hageri, Harju-Madise, Keila, Nissi, Paldiski, Rannamõisa, Rapla, Risti, Saku ja Järvakandi kogudused. Seekord polnud ainsana kohal Järvakandi esindust. Lastepäeval osales kokku 115 last ja täiskasvanut. Eelmisel aastal oli võõrustaja Nissi kogukond.

Kuu eelviimasel laupäeval panid Rapla luterliku ja vabakoguduse pühapäevakool ühiselt punkti tänavusele hooajale, matkates koos õpetajate ja vanematega Keava mägedes.

Pärast matka osaleti jumalateenistusel Kehtna Peetri kirikus, mis juba kuu aja pärast tähistab pidulikult oma 160. aastapäeva ja oreli 100. aastapäeva. Peeti ühine piknik ja jagati tunnustusi. Lõpumatkal ja teenistusel osales 35 last ja täiskasvanut. Uuesti alustavad pühapäevakoolid tegevust septembris.

HARIDUS- JA
TEADUSMINISTEERIUM

Haridus- ja Teadusministeerium kutsub üles tunnustama parimaid haridustöötajaid ja hariduse toetajaid.

Mai lõpuni on kõigil võimalik portaali „Eestimaa õpib ja tänab“ www.eestimaaopib.ee kaudu esitada tunnustamiseks suurepäraseid kandidaate kümnes kategoorias:

lasteaiaõpetaja | klassiõpetaja | põhikooliõpetaja | gümnaasiumiõpetaja | klassijuhataja | kutseõppeasutuse õpetaja | õppeasutuse juht | üldhariduse sõber | kutsehariduse sõber | aasta tegu hariduses.

Kogu ettevõtmine tipneb õpetajate päeva eel, **4. oktoobril** toimuva Aasta Õpetaja galaga, millest teeb otseülekande Eesti Televisioon. Lisainfo: 735 0245, gala@hm.ee

- **Ostame METSAKINNISTUID, ka raiutud ja hüpoteegiga**
- **Ostame PÖLLUMAAD**
- **Küsi hinda! Teeme pakkumise!**

Lai 10, 80010 Pärnu
Tel 447 7900, 528 5263
Faks 447 7903, metsagrupp@hot.ee

M-Partner HR kliendiettevõtteks on O-I Production Estonia AS. Iga päev jõuavad tuhanded maailma-kuulsad tooted O-I klaaspudelitesse ja -purkidesse pakendatuna miljonite tarbijateni kogu maailmas. Turuliidrina Euroopas, Põhja- ja Lõuna-Ameerikas ning Aasia Vaikse ookeani piirkonnas annab O-I oma klientidele võimaluse viia nende tooted tarbijateni *parimat maitset, puhtust, visuaalset veetlust või väärtust pakkuvas pakendis. 1903. a asutatud O-I on enam kui 100 tegutsemisaasta jooksul laiinenud 21 riiki ja tal on rohkem kui 80 tehast üle maailma. Ettevõtte töötab üle 24 000 inimese. Euroopas on ettevõtte 37 tehast 10 riigis ning ligemale 9000 pühendunud töötajat. 1995. a ostis O-I Järvakandi Klaasitehase Eestis. Lisainfo www.o-i.com.*

LOGISTIKAJUHT

Logistikajuhi peamine tööülesanne on logistikaosakonna 10-liikmelise kollektiivi töö koordineerimine ja laoprotsesside õigeaegse, korrektse ja optimaalse toimimise tagamine. Logistikajuht koordineerib muu hulgas ka inventuuride läbiviimist Järvakandi, Tallinna ja Soome ladudes ning otsib, peab läbirääkimisi ja haldab logistikateenuste koostööpartnereid.

Nõudmised kandidaadile:

- varasem töökogemus logistika valdkonnas, soovitatavalt tootmisettevõttes
- inimete juhtimise kogemus
- väga hea suhtlemis- ja meeskonnatööoskus
- hea planeerimis- ja organiseerimisoskus
- eesti keele oskus väga heal tasemel nii kõnes kui kirjas, inglise keele oskus vähemalt heal suhtlustasemel

Ettevõtte pakub:

- huvitavat tööd stabiilses kontserniettevõttes
- häid töötingimusi Järvakandis asuvas tehases
- konkurentsivõimelist põhipalka

Kandideerimiseks palume saata CV märgusõnaga „Logistikajuht“ aadressile annika@mpartner.ee hiljemalt **3. juuniks 2014**

Lisainfo tel 5681 3314, värbamiskonsultant Annika Oidjärv

7. juunil kella 9-15

KIRBUTURG

Saagu Valgus Mahlamäe 10 tagahoovis

SV kaupluses kogu kaup

Osavõtt TASUTA

SV

-50%

Koolisport

TV 10 olümpiastardi viimane etapp oli Kohilas

Laine Rokk

Koolinoorte võistluse “TV 10 olümpiastarti” neljas etapp korraldati 14. mail Kohilas. Osales 7 kooli ja 55 koolinoort. TV 10 OS sari toimub kahele vanuseklassile, kokku on neli etappi ja mitmevõistlus. Neljandal etapil on kõigile kavas kolm ala. Võistkondlikku arvestusse lähevad iga etapi iga ala parema võistleja punktid.

Vanem grupp (2000-2001)
Triin Satsi, Valtu PK, pallivise 48.78
Anet Maripuu, Kohila G, kettaheide 27.06
Kathleen Mägi , Kohila G, 600 m 1.57,3
Sten Siitam, Rapla ÜG, pallivise 57.01
Kert Alfjorov, Kohila G, kettaheide 29.55
Kermo Kalda, Kohila G, 1000 m 3.20,8

Noorem grupp (2002 ja hiljem sündinud)
Marite Suurmäe, Kohila G, kaugushüpe 4.16
Kristina Laidemäe, Rapla ÜG, pallivise 33.77
Sandra Tiidrus, Kohila G, 600 m 2.06,1
Erich-Raimond Stepanjuga, Rapla VG, pallivise 50.58
Kaspar Grauen, Kehtna PK, kettaheide 25.32; 1000 m 3.28,2

Võistkondlikus punktiarvestuses oli nelja etapi kokkuvõttes gümnaasiumitest parim Rapla ÜG (15 714 p) ja põhikoolidest Kehtna PK (13 806 p). TV 10 OS neljanda etapi vabariiklik finaali on 31. mail Rakvere staadionil.

Koolisport

Kergejõustikus selgitati parimaid neljas piirkonnas

Laine Rokk

Kergejõustiku võistlused algklassidele toimusid piirkonniti neljal maikuu päeval. Igal võistlejal oli võimalus osaleda neljal alal: 60 m jooks, kaugushüpe, pallivise ja pikk jooks. Kuna piirkondades on alade läbiviimise tingimused väga erinevad, ei ole tulemused võrreldavad. Neljas piirkonnas osales kokku 18 kooli ja 212 koolinoort. Ei osalenud Kodila ja Hagudi.

Piirkondade paremad (esikoha tulemused)
Kohila piirkond (13. mail Kohilas, osales 4 kooli)
2003.-2004. a sündinud
Brit Maripuu, Kohila G, 60 m 9,7
Katrina Lõhmus, Kohila G, kaugus 3.50
Keiti Kruusmann, Kohila G, pall 34.38
Sandra Tiidrus, Kohila G, 400 m 1.19,6
Martin Vetkal, Kohila G, 60 m 9,1; kaugus 3.82;

500 m 1.44,2
Jürgen Treinberg, Juuru G, pall 41.75
2005.-2006. a sündinud
Miia-Mari Piirmets, Kohila G, 60 m 10,6 (I-II); pall 20.86; 300 m 1.03,9
Kea Kristiin Laanmets, Kohila G, 60 m 10,6 (I-II)
Liisi Karen, Juuru G, kaugus 2.99
Rasmus Piisang, Kohila G, 60 m 9,3; kaugus 3.19; 400 m 1.15,4
Robert Tulk, Juuru G, pall 29.75

Rapla piirkond (19. mail Raplas, osales 4 kooli)
2003.-2004. a sündinud
Kaisa Paeorg, Rapla VG, 60 m 9,6
Angeelika Rüütalu, Rapla ÜG, kaugus 3.57
Ragne Rahuoja, Rapla ÜG, pall 35.84
Marliis Siniallik, Kabala PK, 400 m 1.18,0
Rasmus Truu, Rapla ÜG, 60 m 9,2
Martin Penter, Rapla VG, kaugus 3.36
Rando Düüna, Rapla ÜG, pall 42.40
Hardi Voomets, Kabala PK, 500 m 1.40,3

EMT rullituuri esimene etapp oli Raplas

Siim Jõgis

Pühapäeval, 25. mail korraldati Raplas rulluisuvõistlus Rapla-rull, mis oli üleriigilise EMT rullituuri esimene etapp. Rulluisumaratoni võitis Marten Liiv, kes läbis 45,8 kilomeetrit ajaga 1:13.42,129.

Finišisse jõudis Liiv käsikäes oma meeskonnakaaslase Kert Keskpäigaga, kes kaotas kõigest mõne kümnendikuga. Kõik, kes finišit nägid, teavad, et meeskonnakaaslased ületasid lõpujoone mitte konkureerides, vaid sõbralikult kõrvuti. Mõlemad esindavad Albe Team/Bont'i meeskonda. Kolmandana ületas lõpujoone Kaspar Kaljuvee, kelle aeg oli 1:15.11,807. Naiste rulluisumaratoni võitis Saskia Alusalu tulemusega

Meeste maratoni pikkus oli 45,8 kilomeetrit.

Foto: SIIM SOLMAN

1:23.33,317. Napilt kaotas talle Evgenia Radionik, kes lõpetas võistluse kolm sajandikku hiljem. Tihe rebimine oli ka kolmanda ja neljanda koha peale. Olles sõitnud sisuliselt terve võistluse võrdset, edestas Diana Kaareste oma võistkonnakaaslast Enel Kõrva kõigest viie kümnendikuga ning sai kolmanda koha. Tema aeg oli 1:27.49,502. Lisaks võisteldi ka poolmaratonis (15,8 kilomeetrit), mille võitis meeste arvestuses Karlis Vancovics ajaga 27.27,977. Naistest oli kiireim Kristiine Kalev ajaga 27.46,298. Võistluste start ja finiš olid Maxima poe juures.

Rapla JK Atli alistas Saku Sportingu

Siim Jõgis

Eesti jalgpalli meistrivõistluste kolmanda liiga põhjatsoonis peeti seitsmenda vooru kohtumisi ning Rapla JK Atli sai hooaja kolmanda võidu, alistades Saku Sportingu 3:2. Kohtumine toimus 24. mail Rapla ühiskümnaasiumi staadionil. Mängu 22. minutil viis Tanel Oeselg kodumeeskonna 1:0 juhtima. Neli minutit enne esimese poolaja lõppu jõudsid vastased viigini, kui täpne oli Silver Sõber. Juba minut hiljem läks Atli taas juhtima. Värava autor oli Teet Kallaste. Atli üheväravalisel eduseisul

Kolmanda liiga põhjatsooni tabel

	Mängud	Võit	Viik	Kaotus	Väravad	Punktid
1 Tallinna FC Charma	7	5	1	1	21:7	16
2 Tallinna FC Castovanni Eagles	7	4	3	0	14:6	15
3 Tallinna JK Piraaja	7	4	2	1	19:9	14
4 Nõmme Kalju FC III	7	4	1	2	22:11	13
5 JK Retro	7	4	0	3	35:11	12
6 JK Tallinna Kalev III	7	3	1	3	22:19	10
7 Saku Sportingu	7	3	1	3	15:16	10
8 Viimsi FC Igiliikur	7	3	0	4	15:26	9
9 Rapla JK Atli	7	3	0	4	15:17	9
10 Tallinna FC Hell Hunt	7	2	0	5	5:24	6
11 Tallinna FC Olympic Olybet	7	1	3	3	11:14	6
12 Kristiine JK	7	0	0	7	7:41	0

mindu ka vaheajale. Teise poolaja alguses viigistasid vastased taas ning tabamuse autor oli 51. minutil Andres Märso. Viigiseis püsis 79. minutini. Siis lõi Atli poolelt värava Priit Põldmaa ning kohtumine lõppeski kodumeeskonna 3:2 võiduga. Eesti jalgpalliliidu kodulehekülje andmetel oli sellel mängul 40 pealtvaatajat.

Kevin-Viktor Beresnev, Järvakandi G, 60 m 9,4; 400 m 1.21,5
Märten Kuk, Kehtna PK, kaugus 3.27
Allan Zubov, Kehtna PK, pall 37.00

Märjamaa piirkond (21. mail Märjamaal, osales 5 kooli)
2003.-2004. a sündinud
Leana Maria Liivapalu, Märjamaa G, 60 m 10,1
Heily Tiitus, K-Vigala PK, kaugus 3.72; pall 28.10; 400 m 1.21,6
Rait Elfenbein, Varbola LA-AK, 60 m 9,4; Steven Zagurski, Märjamaa G, kaugus 4.10; pall 40.80
Hans Erik Metsis, Märjamaa G, 500 m 1.39,1
2005.-2006. a sündinud
Reana Abel, Märjamaa G, 60 m 11,0; pall 23.60
Marit Burmeister, K-Vigala PK, kaugus 3.20
Elisabeth Pikani, Märjamaa G, 300 m 1.05,0
Joosep Kuusler, Varbola LA-AK, 60 m 10,2; kaugus 3.18; 400 m 1.27,3
Rasmus Noppel, V-Vigala PK, pall 31.60

2005.-2006. a sündinud
Nora Riisenberg, Rapla VG, 60 m 9,9; Gerte Visnu, Rapla VG, kaugus 3.68; pall 23.16; 300 m 1.03,6
Manfred Marko Trump, Rapla ÜG, 60 m 10,5; Ranel Rahuoja, Rapla ÜG, kaugus 2.94
Märten Olli, Rapla ÜG, pall 29.94
Renar Asi, Rapla VG, 400 m 1.25,2

Järvakandi piirkond (20. mail Kehtnas, osales 5 kooli)
2003.-2004. a sündinud
Elise Kreuz, Valtu PK, 60 m 9,6; 400 m 1.21,5
Tuuli Soomets, Kehtna PK, kaugus 3.55
Keelika Ruddi, Kärü PK, pall 28.30
Egon-Marten Anto, Järvakandi G, 60 m 9,4; pall 36.10; 500 m 1.46,1
Aldo Pärn, Järvakandi G, kaugus 3.59
2005.-2006. a sündinud
Hanna-Liisa Õispuu, Kehtna PK, 60 m 9,8; 300 m 1.00,0
Helina Vaikla, Kehtna PK, kaugus 2.91; pall 24.20

Kuulutame välja jalgpalli MM-i ennustusmängu

Raplamaa Sõnumid

Juba kahe nädala pärast algavad Brasiilias jalgpalli maailmameistrivõistlused. Sel puhul korraldab Raplamaa Sõnumid kõigile huvilistele ennustusvõistluse.

Alagrupiturniiril toimub 48 kohtumist. Ennustajal tuleb ära arvata iga kohtumise võitja ning lõpptulemus. Kui see õnnestub, tähendab see kolme punkti. Kui ennustajal õnnestub ära arvata mängu võitja (või viik), aga tulemus on vale, annab see ühe punkti. Seega on iga mängu pealt võimalik teenida kolm, üks

või null punkti.

Pärast alagrupiturniiri lõpu teeme vahekokkuvõtte, aga ennustusvõistlus sellega läbi ei ole. Lisaks saavad ennustajad öelda, kes tuleb nende arvates maailmameistriks ning kes mängijatest lööb kõige rohkem väravaid. Mõlema ennustusega on võimalik võita viis punkti. Kui ennustaja ütleb, et tiitli võidab Hispaania ning tõesti hispaanlased võidavad, siis see tähendab viite lisapunkti. Kui ennustaja ütleb, et kõige rohkem väravaid lööb Lionel Messi ja nii tõesti läheb, siis ka see tähendab viite lisapunkti.

Kokku on võimalik teenida 154 punkti.

Ennustused võib tuua otse toimetusse või saata postiga aadressile Raplamaa Sõnumid, Viljandi mnt 6, Rapla 79514. Samuti võib vastused saata elektronkirjaga aadressile ennustus@sonumid.ee. Ennustuse juurde tuleb märkida ennustaja nimi ning telefoninumber, et saaks võitjatega ühendust võtta. Ennustusi võtame vastu 12. juuni tööpäeva lõpuni.

Auhinnad on välja pannud erinevad toredad Rapla ettevõtted.

Fixus Sport Rapla – 40 €

kinkekaart, Saarioinen Eesti - viis kartuli-vorstisalatit 3 kg karbis, Dageron - 2 kinkekaarti (10 € tk) ja autokosmeetika, Club Cinema – baarikrediit 35 €, Magaziin – 30 € kinkekaart, Rapla Tenniseklubi – 5 „Eesti tennis 100“ raamatut ja 1 tund tennise treeningut, Kehtna Lihatoostus – 5 grillkomplekti, Rapla Tarbijate Ühistu - grilltoodete komplekt ja raamat “110 aastat rahvuslikku ühiskaubandust Eestis”, Rapla jalgpallikool – 2 Raplamaa JK fännisärki, 2 Raplamaa JK fännimütsi, Pizza Kiosk - 1 Rapla pizza.

Vutitrall tõi lasteaialapsed kokku jalgpalli mängima

Raplamaa jalgpallikool

Järjekorras teine Raplamaa lasteaedade vaheline lõbus jalgpalliturniir Vutitrall tõi 20. mail Kehtnasse kokku kuus võistkonda.

Esindatud olid Kohila Sip-sik, Prillimäe Põnnipere, Märjamaa/Orgita ühendvõistkond, Kehtna Siller. Rapla lasteaed Päkapi oli esindatud koguni kahe võistkonnaga.

Kaunis ilm ning ristiku- ja võilillevärviline jalgpalliväl-

jak löid ideaalsed tingimused jalgpalli mängimiseks. Kuna tegu on eelkõige lastesõbraliku üritusega, ei mängitud välja turniirikohti, vaid kõik võistkonnad said ülesande lüüa vastastele nii palju väravaid kui võimalik. Ette rutates olgu öeldud, et kõik lasteaiaid said selle ülesandega ka suurepäraselt hakkama.

Lisaks mängijatele oli mitu lasteaeda kaasanud ka rühma-kaaslasti, kes oma ergutushüüetega panid väljaku rõkkama ning naeru- ja rõõmukiljed

saatsid kogu jalgpalliturniiri. Samuti kehtasid paljud rühmaõpetajad mängude jooksul ehedateks jalgpallitreeneriteks, kes innukalt elasid kaasa oma rühma lastele ning jagasid vahvalt korraldusi.

Pärast seda, kui oli peetud 15 jalgpallikohtumist, mille jooksul näitasid lapsed üles innukat mängimist ja tegutsemislusti, lüües ühtekokku 52 väravat, kuulutati turniiri peakohtunik Kaido Mägi turniiri lõppenuks.

Uhkel lõputseremoonial

said kõik tublid jalgpallurid kaela kauni medali ning samuti sai iga osalenud lasteaed kaasa karika. Kõige tähtsam, mis lapsed kaasa viisid, oli loomulikult rõõmus ja ääretult lõbus emotsioon, ja seda kõike jalgpall pakkus!

Ürituse korraldas Raplamaa jalgpallikool oma treenerite Taavi Tüvisi, Egon Rinaldo, Ando Meerbach ja Kaido Mägiga. Järgmisel aastal kohutakse Kohilas.

Laupäeval selgusid Rapla maakonna meistrid võrkpallis

Siim Jõgis

Kohila spordihoones toimunud finaalmängudes saavutas naiste arvestuses esikoha Kohila võrkpalliklubi II naiskond. Teise koha saavutas Märjamaa spordiklubi ning kolmanda koha võitles välja Kärus spordiklubi naiskond.

Meeskondadest oli parim ATO spordiklubi meeskond, teiseks tuli Märjamaa spordiklubi ja kolmandaks Juuru meeskond.

Laupäeval kohtusid omavahel meeste arvestuses kolm tugevamat võistkonda ning mängisid igaüks omavahel läbi. Naiste arvestuses mängis neli võistkonda. Alagrupiturniir peeti juba varem ning finaalmängudele pääses vaid iga alagrupi võitja. Meeste arvestuses mängiti laupäeval välja ka kohad neljas kuni kuues.

II RAPLA SELVERI SUURJOOKS PÜHAPÄEVAL, 1. JUUNIL 2014

10 km jooks • 5 km jooks • 5 km kepikõnd • lastejooksud

Ajakava:

09.00 Võistluskeskuse avamine

11.00 Selveri tibu lastejooksud

11.45 Soojendusvõimlemine

12.00 10 km ajavõtuga jooks

12.10 5 km ajavõtuga jooks/kepinkõnd

13.00 Kontsert ja autasustamine

Start ja finiš Rapla Selveri ees parklas

Ole kohal! Jookseme koos!

Kohal jooksu patroonid
Getter Jaani ja
Ott-Sander Palm
ning Raplamaa missid!
Esineb ansambel Spido.

Registreeru www.raplaselverijooks.ee
või jooksu päeval võistluskeskuses!

Kirjuta iga paari taha ennustatav lõpptulemus ja toimetage kupongi Raplamaa Sõnumite toimetusse Rapla, Viljandi mnt 6 hiljemalt 12. juuniks

Brasiilia – Horvaatia	 :
Mehhiko – Kamerun	 :
Hispaania – Holland	 :
Tšiili – Austraalia	 :
Kolumbia – Kreeka	 :
Uruguay – Costa Rica	 :
Inglismaa – Itaalia	 :
Elevandiluurannik – Jaapan	 :
Šveits – Ecuador	 :
Prantsusmaa – Honduras	 :
Argentina – Bosnia Hertsegov.	 :
Saksamaa – Portugal	 :
Iraan – Nigeeria	 :
Ghana – Ameerika Ühendriigid	 :
Belgia – Alžeeria	 :
Brasiilia – Mehiko	 :
Venemaa – Lõuna-Korea	 :
Austraalia – Holland	 :
Hispaania – Tšiili	 :
Kamerun – Horvaatia	 :
Kolumbia – Elevandiluurannik	 :
Uruguay – Inglismaa	 :
Jaapan – Kreeka	 :
Itaalia – Costa Rica	 :
Šveits – Prantsusmaa	 :
Honduras – Ecuador	 :
Argentina – Iraan	 :
Saksamaa – Ghana	 :
Nigeeria – Bosnia ja Hertsegov.	 :
Belgia – Venemaa	 :
Lõuna-Korea – Alžeeria	 :
USA – Portugal	 :
Holland – Tšiili	 :
Austraalia – Hispaania	 :
Kamerun – Brasiilia	 :
Horvaatia – Mehiko	 :
Itaalia – Uruguay	 :
Costa Rica – Inglismaa	 :
Jaapan – Kolumbia	 :
Kreeka – Elevandiluurannik	 :
Nigeeria – Argentina	 :
Bosnia ja Hertsegoviina – Iraan	 :
Honduras – Šveits	 :
Ecuador – Prantsusmaa	 :
Portugal – Ghana	 :
USA – Saksamaa	 :
Lõuna-Korea – Belgia	 :
Alžeeria – Venemaa	 :

Maailmameistriks tuleb:
Enim väravaid löönud mängija:

NIMI:

TEL:

Alfa Romeo 166, 156 1,6; 2,0...-99,-00	Mitsubishi L 400 2,5TD.....-99
Audi A6 2.4; 2.5TDI.....-98,-00	Mitsubishi Outlander 2.0T.....-06
Audi A6 2.6 Avant.....-97	Mitsubishi Pajero 2.5TD.....-87
Audi A6 4.2 Quattro.....-99	Mitsubishi Pajero 2.8TD.....-96
Audi A8L 4.2.....-06	Mitsub. Pal. 2.5TD; 3.2 DID.....-00,-03
Audi A8 4.2 Quattro.....-94,-95,-03	Mitsubishi Pajero 3.5 V6.....-94,-02
Audi 80.....-80,-95	Mitsubishi Pinin 1.8 GDI.....-01
Audi 100 2.3; 2.8 Quattro.....-92	Nissan Almera 1.5.....-04
Audi A4 1.8; 2.8; 1.9TD.....-95,-97	Nissan Almera 1.5dCi.....-04
Audi S4 2.2 T.....-93	Nissan Cabstar 2.5D.....-88
Audi TT 1.8T.....-99	Nissan Maxima 3.0.....-89,-93
BMW 318; 320; 325 coupe.....-94,-96	Nissan Maxima QX 2.0; 3.0.....-97
BMW 318 TD.....-97	Nissan Navara 2.5 TD.....-02
BMW 316; 318; 325.....-98,-01	Nissan Note 1.6.....-07
BMW 520; 525TD; 535; 524TD.....-89,-93	Nissan 200 SX 1.8 Turbo.....-92
BMW 525xi E60.....-05	Nissan 240 SX 2.4.....-90
BMW 528; 525 TDS.....-97,-98	Nissan Patrol 2.8 TD.....-99
BMW 535TD E61.....-04	Nissan Patrol 3.0 TDI.....-00
BMW 735 E38.....-96	Nissan Patrol 3.3.....-85
BMW 735; 740D E65.....-03,-04	Nissan Pathfinder 3.5.....-00
BMW X5 3.0 TD.....-06	Nissan Primera 1.6; 2.0; 2.0D.....-90,-95
Case 5150A, (diisel), 4x4traktor.....-97	Nissan Primera 1.6; 1.8.....-01
Chevrolet Blazer 4.3.....-96	Nissan Primera 2.0.....-04
Chevrolet Matiz.....-10	Nissan Serena.....-95,-99
Chevy Astro 4.3.....-89	Nissan Sunny.....-85,-95
Chevrolet Cavalier 2.2.....-99	Nissan Terrano 2.4; 3.0.....-88,-90
Chrysler Gr Voy. 3.3; 2.5TD.....-93,-98	Nissan Terrano 2.7TD.....-96,-00
Chrysler Voyager 2.4.....-97	Nissan Vanette Cargo.....-99
Chrysler Neon 2.0.....-00	Nissan X-Trail 2.2 dci.....-05,-06
Citroen C3 1.4TD.....-07	Opel Astra 1.2; 1.4.....-01
Citroen C4 1.6.....-07	Opel Astra; 1.4; 1.6; 1.7D.....-92,-97
Citroen Xsara 1.6; 1.9TD.....-98	Opel Astra 1.6.....-07
Citroen Xantia 1.8; 2.0.....-96,-00	Opel Calibra.....-90,-91
Citroen ZX 1.4 3 ust.....-97	Opel Corsa 1.2.....-96
Citroen Jumper 2.5TD.....-96	Opel Combo 1.4; 1.7D.....-96
Dacia Sandero 1.6.....-08	Opel Front. 2.0; 2.2; 2.3TD.....-94,-97
Dacia Logan 1.4.....-06,-08	Opel Kadett 1.2; 1.8.....-91
Daewoo Lanos-FSO 1.5.....-00,-01	Opel Monterey 3.1TD.....-94
Daewoo Musso 2.3 TD.....-99	Opel Omega.....-87,-94
Daewoo Tiko.....-95	Opel OmegaB 2.0.....-95,-97
Daihatsu Applause 1.6.....-90,-97	Opel Senator 2.5; 3.0 aut.....-85,-89
Dodge Ram 1500 3.7.....-05	Opel Tigra 1.6.....-96
Dodge Stratus 2.0; 2.5.....-96	Opel Vectra.....-89,-98
Fiat Bravo(a) 1.2; 1.4; 1.6.....-96,-98	Opel Vectra 1.9TD.....-05
Fiat Doblo 1.2.....-05	Peugeot 206 1.4.....-00,-02
Fiat Ducato 2.0; 2.5 D.....-87	Peugeot 106 205, 306.....-84,-95,-96
Fiat Ducato 2.8 TD.....-02	Peugeot 305, 309, 405, 605.....-82,-90
Fiat Marea 1.6.....-97	Peugeot 307 1.6.....-01,-05
Fiat Marea Weekend 1.6.....-97	Peugeot 406 2.0.....-98
Fiat Panda 1.2.....-05	Peugeot 407 SW 2.0.....-06
Fiat Punto 1.2.....-00	Peugeot 407 2.7TD Coupe.....-06
Fiat Punto 55, 65, 75.....-94,-96	Peugeot Expert 2.0 HDi.....-03
Fiat Scudo 1.9 TD.....-98	Peugeot Expert 2.0 HDi.....-07
Ford Bronco 2.9.....-88	Peugeot Boxer 2.5; 2.8 HDi.....-96,-05
Ford Transit Connect 1.8TD.....-04	Peugeot Partner 1.4.....-02,-05
Ford Escort 1.3; 1.6; 1.8D.....-81,-98	Pontiac Bonneville 3.8.....-93
Ford Escort Express 1.8D.....-98	Range Rover 3.5 V8.....-83
Ford Explorer 4.0.....-92	Renault Clio 1.2.....-04
Ford Fiesta 1.25; 1.4; 1.8D.....-91,-98	Renault Laguna 2.0.....-95
Ford F-150 5.4.....-06	Renault Laguna 2.0iDe car.....-02
Ford Focus 1.8TD.....-00,-03	Renault Kangoo 1.5dCi; 1.6 4X4.....-03
Ford Focus 1.8TD.....-07	Renault Thalia 1.4.....-06
Ford Galaxie 1.9TDi.....-97	Rover 214, 827, 825.....-85,-89,-98
Ford Mondeo.....-93,-00	Saab 9000 2.3.....-88,-92
Ford Mondeo Caravan.....-93,-98	Saab 9-3 1.8T.....-05
Ford Probe 2.5.....-94	Seat Ibiza 1.4.....-01
Ford Ranger 2.5.....-00,-02,-05	Seat Toledo 1.8.....-92,-97
Ford Ranger 2.5.....-07	Seat Leon 1.9TD.....-05
Ford Transit.....-89,-92,-95	Ssangyong Corranda 2.2D.....-87
Ford Ka.....-98	Ssangyong Musso 2.9.....-97
Honda Accord.....-84,-87,-90	Ssangyong Rexton 2.9.....-04
Honda Accord 2.0; 2.0TD.....-95,-97	Skoda Fabia 1.2.....-07,-08
Honda Accord 2.0; 2.4.....-03,-07	Skoda Felicia 1.3.....-97
Honda Accord 2.0.....-00	Skoda Felicia Pick Up.....-98
Honda Civic.....-82,-85,-89,-93,-97	Suzuki Gr. Vit. 2.0; 2.5; 2.0HDI.....-01,-05
Honda Civic 1.6.....-01	Suzuki Baleno 1.6; 1.8.....-96,-00
Honda Civic.....-07	Suzuki Baleno 1.6 4x4.....-02
Honda CR-V 2.0.....(aut. -97)-06,-07	Suzuki SX 4 1.6.....-07
Honda Jazz 1.3; 1.4.....-03	Skoda Octavia 1.9 TD.....-00
Honda Prelude.....-86,-89	Suzuki Swift 1.3.....-92,-97
Hyundai Accent 1.3; 1.6.....-96,-98	Suzuki Jimny 1.3.....-98,-95
Hyundai Accent 1.6.....-05	Subaru E12.....-93
Hyundai Galloper 2.5 TD.....-96,-98	Subaru Forester.....-01
Hyundai Getz 1.4.....-06	Subaru Legacy 1.8; 2.2.....-90,-94
Hyundai H-1 2.5TD.....-98,-03	Subaru Legacy 2.0; 2.5.....-95,-98
Hyundai S Coupe.....-91	Subaru Legacy 2.5.....-08
Hyundai Coupe 2.0.....-97	Subaru Leone 1.8 Turbo.....-90
Hyundai Sonata 2.0.....-96,-97	Subaru Impreza 2.0.....-96,-97
Hyundai Lantra.....-92,-96	Toyota Avens 1.6; 1.8; 2.0D4d.....-01/02
Hyundai Trajet 2.7.....-00	Toyota Avenis 1.6; 1.8.....-03,-05
Infinity J30.....-93	Toyota Aygo 1.0.....-06
Isuzu Trooper 2.0; 2.6; 2.8TD.....-86,-93	Toyota Celica 1.8.....-96,-00
Iveco TD 35-12.....-94	Toyota Paseo 1.5.....-96
Iveco Turbo Daily 59/12.....-97	Toyota Picnic 2.0.....-97
Jeep Cherokee 2.5; 4.0.....-87,-94	Toyota Previa 2.4.....-93,-97,-01
Jeep Grand Cher. 2.7CRD.....-02,-04	Toyota Camry 2.2; 3.0.....-88,-93,-95
Jeep Grand Cherokee 4.7.....-00	Toyota Carina E.....-92,-95,-97
Jeep Grand Cherokee 5.2.....-93,-97	Toyota Carina II 1.6 DOHC.....-91
Jeep Commander 3.0 CRD.....-08	Toyota Corolla.....-92,-97
Kia Besta 2.2D.....-96	Toyota Corolla.....-87,-91
Kia Sephia 1.5; 1.8.....-97	Toyota Corolla.....-98
Kia Sportage 2.0.....-96,-99,-08	Toyota Hiace 2.4D.....-93,-94
Kia Sorento 2.5 CRDi; 3.5.....-03,-06	T.Hiace 2.5; 2.4D; 2.5D4d.....-97,-00,-05
Kia Sorento 2.5 CRDi.....-07	Toyota Hilux 2.4.....-86,-98
Kia Pride 1.3.....-98	Toyota Hilux 2.5D4d.....-07,-09
Kia Pregio 2.7 D.....-00	Toyota Land Cr. 60/61 4.0D.....-83,-87
Kia Clarus 2.0.....-97,-98	Toyota Land Cruiser 100 4.2D.....-98
Lada 112.....-02	Toyota Land Cr. 100 4.2TD.....-00,-05
Land Rover Discovery 3 2.7.....-07	Toyota Land Cruiser 80 4.2D.....-97
Land Rover Range Rover 4.6.....-01	Toyota Land Cruiser 95 3.0D4D.....-01
Lexus LS 400.....-91,-97	Toyota Land Cruiser 95 3.4.....-97
Lexus GS 300.....-94,-99	Toyota Land Cruiser 95 3.0TD.....-97
Lexus RX 400 H 3.3.....-05	Toyota Land Cruiser 120 3.0TD.....-04
Lincoln Towncar 4.6.....-97,-00	Toyota RAV 4 2.0.....-95,-96
Magirus Jupiter 178 D 15AL.....-79	Toyota RAV 4 2.0; 2.0 D4d.....-03,-05
Mazda 2.....-06	Toyota RAV 4 2.2D.....-07
Mazda 323, 1.6; 2.0.....-82,-97	Toyota Yaris Verso 1.4.....-04
Mazda 626 1.8; 2.0TD.....-98,-01	Toyota 4 Runner 3.0B.....-91
Mazda 626 coupe.....-87,-90	Valmet 702 4.2 tagavedu.....-77
Mazda B 2500 2.5.....-05,-06	VW Caddy 1.4; 1.6.....-97
Mazda MX3 1.6; 1.8.....-94	VW Golf I, II.....-80,-91
MB 123, 124, 190, 508, 709, 1217.....-90,-93	VW Golf III.....-92,-97
MB 124 2.2; 3.0 Coupe.....-90,-93	VW Golf IV 1.4; 1.6.....-98,-02
MB 207 2.4D.....-86	VW Jetta.....-85,-91
MB 210 2.3; 2.8; 3.2; 2.2D; 3.0D.....-96,-99	VW New Beetle 1.9TD.....-00
MB 202 1.8; 2.0; 2.2D; 2.8.....-94,-99	VW Passat.....-88,-02
MB C 200 W203 2.2 CDI.....-06	VW Bora 1.6.....-99
MB G 280.....-79	VW Polo 1.4.....-00
MB ML 430.....-01	VW Transporter 1.9; 2.4.....-94
MB CL 600.....-03	VW Sharan 1.9TDI.....-97,-01
MB CLK 430.....-98	Volvo 240, 440, 480, 740.....-85,-89
MB S 500 W 140.....-91	Volvo 460 1.7.....-95
MB S 350 W 220.....-03	Volvo S 60 2.4; 2.4D.....-01,-02
MB S 500 W 220.....-99,-02	Volvo S 60 T5 2.3T.....-03
MB S 600 W 140 sec.....-95	Volvo S80 T6 2.8.....-01
MB Sprinter 2.3D; 2.9TD.....-97	Volvo S/V 40 1.8; 2.0.....-97,-99
MB Vito 2.3D.....-97	Volvo S 80 2.5TDi.....-99
Mitsubishi Eclipse 2.4.....-00	Volvo FL614.....-88
Mitsubishi Galant.....-88,-94,-96	Volvo 850.....-92,-97
M. Galant 2.0; 2.0TD; 2.4 GDI.....-97,-99	Volvo 850 T5.....-95
Mitsubishi Lancer.....-91,-95,-97	Volvo 940 2.3; 2.4TD.....-92,-97
Mitsubishi L 200 2.5TD.....-99	Yamaha Diversion.....-92
Mitsubishi L 200 2.5TD.....-07	VAZ 2101, 2103, 2105, 2108.....-93,-02
Mitsubishi L 300 2.0.....-90	21093.....-93,-02

PRILLIMÄE AUTOLAMMUTUS

www.autolammutus.ee
info@autolammutus.ee

Tallinn - Viijandi mnt 25. km vasakule
tel 51 51 221 48 97 292

E-R 9-18 L.P. suletud

Tallinn - Viijandi mnt 25. km vasakule
tel 51 51 221 48 97 292

Tallinn - Viijandi mnt 25. km vasakule
tel 51 51 221 48 97 292

MÜÜA VENE TRAKTORITE KASUTATUD VARUOSI. Tel 508 1673

TÖÖPAKKUMISED

Puidust liistude ja lengide tootmisega tegelev ettevõtte VINDOR OÜ Raplamaal Keavas pakub tööd olmeruumide ja välisterritooriumi **KORISTAJALE**.
Töötasu 500 € bruto. Tööaeg E-R 6.00-14.45
Info: 5615 0718, e-mail: info@vindor.ee

Rapla Hooldekodu otsib **KOKKA**.
rhk.hooldus@gmail.com
Tel 5341 1705

Transpordifirma otsib rahvusvahelise töökogemusega **AUTOJUHTI** peamiselt Saksamaa suuna vedudele. Lisainfo telefonil 518 2908.

Pakkuda lisatööd C-kat loaga **AUTOJUHILE** mõned päevad kuus. Tel 5628 3682

MTÜ ELUPUU Kehtna Hooldekodu pakub suvekuudeks tööd **KOKA** asendajale. Täpsem info 5301 5141 või direktor.elupuu@gmail.com

MM&RP OÜ autoremonditöökoda Loo 14 Raplas otsib oma kollektiivi **MEHHAANIKUT**. Tel 517 7584

www.metsaamet.ee

Teenused erametsaomanikule:
■ Metsakinnistute ost.
■ Raieõiguse ost.
■ Metsa ülestöötamine ja vedu.
■ Metsamajandamise kavade koostamine TASUTA.

Teave e-post: info@metsaamet.ee, tel 5615 0680, Karl Lister

Ostame kasvavat metsa, metsakinnistuid ja metsamaterjali. Metsa ülestöötamine ja transport. Metsa istutamine.

hansamets
Info telefonil 506 0777
www.hansamets.ee

Metsakinnistute ja raide ost (sobivad ka osaliselt raiutud ja hüpoteegiga koormatud metsakinnistud). Aitame metsakavade koostamisel ja paberite vormistamisel.

Tel 525 9788, harry@grundar.ee
faks 443 0376, Tehnika 15, Paikuse

MÜÜAKSE

Arli Puukool müüb viljapuid, põõsaid, mustika-, vaarika-, viinapu-, maasika frigotaimi ja teisi püsikuid: R, 30.05 Raikkülas (kaupl.) kl 9; Valgus 9.45; Märjamaal (vana turg) 10.30-11.30; Alus 12; Juurus 12.45; Kaius 13.30; Kuimetsas 14.15 ja L, 31.05 Rapla laadal. Tel 518 8465

maja Märjamaal Niidupargi 5.
Tel 5553 9222

lõhutud tooreid lehtpuid, hind al 30 €; lõhutud metsakuivi küttepuid, hind al 35 €. Mõõdud tellija soovil, tarne al 10 rm, transport hinnas. Tel 502 4895

turba- ja puidubriketti. Vedu.
Tel 5359 2794

Rapla küttekontoris lõhutud, saetud lepa küttepuid 30, 40, 50, 60 cm, ka võrkkotis. Vedu. Tel 516 6305

saunaahjusid, kaminaid, pliite. Soodsalt. Tel 505 4355

Küttepuid müük, alati hea hinnaga. Küsi hinda! Tel 600 5323, 5550 5574 Holmes&Meyers

tooreid küttepuid 25–100 cm, laotud autokastis. Tel 5373 7294

kuivi pakitud kütteklotse ja kami- napuid, pelleteid ning puidu- ja turbabriketti alusel. Vedu tasuta. Kontakt 433 3130, 523 8503

lõhutud küttepuid. Tel 5683 0454

soodsalt talu sealiha ja suitsutooteid kojutoomisega. Tel 507 0150

killustikku soodsalt Orgita II pae- karjääris Märjamaa vallas. Tel 5635 6256; info@limestone.eu

soodsa hinnaga talusealiha. Info tel 505 9151, 5354 3002

toidukartulit "Laura" ja "Afra". Tel 521 2016

küülikud. Tel 518 2187

3-toaline korter Raplas Ööbiku tn. Tel 514 2152

ridaelamuboks Märjamaal. Koos osalise sisustusega. Tel 524 3676

lõhutud küttepuid kojutoomisega. Lepp 34 €, kuiv okaspuu 35 €, kask 39 €. Tel 509 9598

rammusat kõdumulda ja poolkõ- dusoõnnikut. Tel 5330 5174

2-toaline korter Raikkülas otse omanikult. Hind 6750 €. Tel 5388 5412

maakodu Möisamaa külas. Tel 5672 1982

remonti vajav maja Märjamaal. Hind kokkuleppel. Tel 482 2399, 5646 1473

põranda-, sise- ja välisvoodrilau- du, saematerjali. Vedu TASUTA! Tel 5593 6326

küttepindasid. Pikkus vastavalt kliendi soovile, koos transpordi- ga. Tel 501 2069

Lada 2102 uued klaasid, ristlii- gend, pidurivoolikud jms. Golf II-III velgedel M-S rehvid. Samas kollektsionääridele fotoaparaadid objektiividega, kellad jms. Tel 5666 9280

kangasteljed, 2 vokki, pesema- ta korrutatud villast lõnga. Tel 5867 7911 või 485 7486

nõukaaegseid postkaarte loodu- sest, tuntud inimestest jms. Hind kokkuleppel. Tel 487 7894

mesilassülemid. Rapla maakond. Tel 5196 3947

TEENUS

OÜ KÜLMALINE

Sõidukite konditsioneeride täitmine, konditsioneerid ja soojustpumbad, kodumasinat remont. Tel 533+0 1720
www.kulmaline.ee

Reoveemahutite, septikute müük ja paigaldus **www.reovesi.ee**
Tel 5306 5322

Katuse, fassaadi ja üldehitus- tööd. Tel 5352 9476
www.artellehitus.ee

Torstike paigaldus ja pinnase- tööd. Pakun ehituse omanikujäre- levalve teenust. Küsi lisa. Tel 512 1790

Bussiteenus (8 kuni 80 in). Tel 5330 7447,
antsraismaa@hotmail.ee

KAARDID ENNUSTAVAD 24 H. Tel 900 1727, h. 1,09 €/min

Ohtlike ja suurte puude langeta- mine. Tel 517 5783

Veo- (4 t), tõste- (2,3 t) ja bob-cat teenus. Tel 527 1344, 509 4884

Ohtlike puude langetamine. Tel 5663 2968; 5340 2068

Raamatupidamine, aruanded. Tel 505 9669, **info@holopoint.ee**

Vanade eterniitkatuste reno- veerimine. Tel 5629 8738 **info@palmergrupp.ee**

Teostame katuste ehitus- ja re- monditöid. Info tel 5391 5528

Multilifti veo- ja tösteteenus, mini- laaduriteenus. Tel 5818 9969

Aitan müüa Teie kinnisvara (korter, maja, suvila). Kiire ja pro- fessionaalne tehing. Soodsaim vahendustasu! Tel 5682 7044, Arvin Varad OÜ

Korstnapühkija-pottsepp **info@potipoi.ee** Tel 5807 2581

Pottsepatöid. Tel 524 2179

ANNAN ÜÜRILE

1 toal krt Raplas. Tel 5373 6142

Kuulutused ja reklaam
www.sonumid.ee

Mälestame **HELVE KAUSI** ja avaldame südamlikku kaastunnet lähedastele.

Klassikaaslased ja klassijuhataja Kodila kooli päevilt

*Päev looja läinud ja
tühjaks kodukamber
jäänud...*

Avaldame sügavat
kaastunnet Irinale perega
kalli abikaasa, isa ja
vanaisa

AIVAR TOOME

ootamatu surma puhul.

Perekonnad Paas ja Kiin

Mälestame head sõpra

VAHUR RUBERGI

ja avaldame sügavat
kaastunnet isale ja vennale
perega.

Kadi, Argo, Kai, Jaanus

Unustamatut lapsepõlve
mängukaaslast

LEMBIT LUGIMAT

mälestavad Aavo, Ain ja
Monika.

Sügav kaastunne Hellele
abikaasa
RAIVO RIIDEBACHI
surma puhul.

Töökaaslased
raudteejaamast

*Kõikjal jälgi
su töödest ja tegudest,
mida loonud sa aastate
reas.
Elad edasi meeltes ja
mõtetes,
oled alati meie seas...*

Mälestame kallist venda

RAIVO RIIDEBACHI

ning avaldame kaastunnet
abikaasale ja tütre perele.
Õed Eevi, Maimu ja
Aino perelega

Kallist ema, vanaema ja
vanavanaema

HELVE KAUSI

leinavad tütreid ja
tüträtütart perelega.

Mälestame abivalmis
ja rõõmsameelset
naabrimeest
LEMBIT LUGIMAT
ning avaldame kaastunnet
lähedastele ja omastele.
Heldur ja Pilvi perega

*Tuul puude ladvus
tasa kiigub,
me vaikselt leinas
langetame pea.
Sind leinama jääb
kodumaja,
igatsema koduõu...*

Südamlik kaastunne Irinale
perega

AIVAR TOOME

kaotuse puhul.

Helje perega

*Su jalga ei astu enam
armsaid koduradu,
ei ava käsi koduvärvavat...
Me siidames Sa ikka elad,
jääd mõtteis meie keskele...*

Südamlik kaastunne Irinale
perega

AIVAR TOOME

kaotuse puhul.

Toomas perega

Südamlik kaastunne Loorale
abikaasa

GENNADI VAIGANDI

surma puhul.

Käru koolipere

Avaldame kaastunnet
Piret Salmistele ja Kristel
Põhjalale
ISA ja VANAISA
surma puhul.

Töökaaslased
Kehtna Põhikoolist

Avaldame kaastunnet
Kätlinile

ISA

surma puhul.

Töökaaslased
Rudotex OÜst

Sügav kaastunne Marge
Kontkarile armsa venna

AIVARI

surma puhul.

Ene, Reet, Janika

RMW AS avaldab sügavat
kaastunnet Raivo Toomele
venna

AIVAR TOOME

kaotuse puhul.

Avaldan kaastunnet
Priidule ja tema
lähedastele
LEMBIT LUGIMA
surma puhul.

Mati

*Kaseokstes leinasahin,
tasane kui tuuleke.
Südameis nüüd vaikne
valu,
isa suikund unele...*

Kallis Ene perega!
Siiras kaastunne teile

LEMBIT LUGIMA

kaotuse puhul.

Ilma, Ülle, Erik

Avaldame kaastunnet
Priit Lugimale

ISA

kaotuse puhul.

Route 15 MC

Siiras kaastunne kalli venna,
abikaasa, isa, vanaisa ja
vanavanaisa
LEMBIT LUGIMA
kaotuse puhul.

Kadaka rahvas

Meie kaastunne sulle,
Priit, kalli isa

LEMBIT LUGIMA

surma puhul.

Tubren OÜ kollektiiv

Südamlik kaastunne
Salmele, Enele, Piretile ja
Priidule perelega kalli
LEMBIT LUGIMA
surma puhul.

Kallist venda mälestab
õde poja perega

Südamlik kaastunne
Ilme Toomele ja lastele
perelega poja ja venna
AIVAR TOOME
kaotuse puhul.

Jalase küla rahvas

Südamlik kaastunne
Ilmele ja Irinale koos
lastega kalli
AIVAR TOOME
kaotuse puhul.

Helju ja Veiko

*Elu on laul,
nii habras ta viis,
heliseb hetk ja
katkeb siis...*

Südamlik kaastunne
Margele kalli

VENNA

kaotuse puhul.

Anne, Maret ja Krista
perelega

*Elu andis muret, vaeva,
elu andis rõõmu ka.
Saatus juhtis nõnda laeva,
et kõik pidi lõppema...*

Siiras kaastunne Ene
perele isa, äia, vanaisa ja
vanavanaisa

LEMBIT LUGIMA

kaotuse puhul.

Sirje, Helle, Eve, Janek

*Elu tuli küll kustub,
kuid kauaks jäävad
hõõguma
mälestuste söed...*

Südamlik kaastunne
Salmele abikaasa, Enele,
Piretile ja Priidule perelega
abikaasa, isa, vanaisa ja äia

LEMBIT LUGIMA

surma puhul.

Laine, Volli ja Reet
perelega

AIVI TAMMELAAN
(sünd. Palk)

Mälestame ning avaldame
kaastunnet omastele.

TPI 1962. aastal
lõpetanud rühmakaaslased

Avaldame kaastunnet
Anne Vikatile
EMA
surma puhul.

Kehtna Mõisa OÜ

*Ajajõgi voolab,
lõpeb leinatee.
Sinu hingesoojus
kaua mees veel...*

Kallid Katrin ja Liis!
Siiras kaastunne

EMA ja VANAEMA

kaotuse puhul.

Kirsika ja Merli perega

Avaldame kaastunnet
Ivarile venna

AIVAR TOOME

surma puhul.

AS Rapla Vesi

Südamlik kaastunne
Annikale ja Katrinile
armsa ema

HELVE KAUSI

surma puhul.

Mälestavad vanaema,
Ester, Airi ja Aivar

Mälestame oma küla
meest

HELJAR KAPSTAST.
Südamlik kaastunne
lastele perelega.

Purila 15 majarahvas

Mälestame
EDGAR MURUMAAD.
Südamlik kaastunne
lähedastele.

Bornid, Mulin,
Kajaste, Mirma,
Lukki, Klein ja Nevski

Täname südamest kõiki,
kes meie kallist
HELJAR KAPSTAST
tema viimasel teekonnal
saatsid ja meile leinas
kaasa tundsid.
Poeg ja tütreid perelega

Mälestame naabrimeest

RAIVO RIIDEBACHI

ja avaldame kaastunnet
lähedastele.

Perekond Mändsalu

Mälestame kauaaegset
head sõpra
RAIVO RIIDEBACHI.
Avaldame kaastunnet
perekonnale ja
lähedastele.

Vello ja Madis

Südamlik kaastunne
Eevile ja Ainole
lähedastega kalli venna

RAIVO RIIDEBACHI

kaotuse puhul.

Töökaaslased AS-ist Raes

*Mis tulema peab -
see tuleb.
Kellel otsa saab aeg -
see läheb.
Minnes lambist ta võtab
tule ja taevasse süütab
tähe...*

Mälestame head
klassikaaslast

HELVET.

Südamlik kaastunne
omastele.

Klassikaaslased Rapla
Keskkoooli päevilt

Mälestame head
jahikaaslast
VAHUR RUBERGI
ja avaldame kaastunnet
Margusele perega venna
kaotuse puhul.

Linnuse Jahiselts

*On hinges värelemas tühjus
ja süda valust hell.
Sind igatseb ta,
trotsib mõistmast veel,
et läksid teed,
kust tagasi ei tulda...*

Teatame piiritus kurbuses,
et raske haigus viis meie kalli isa

JAAK ILOVERI
26. VII 1942 - 22. V 2014

Sügavas kurbuses tütar perega ja poeg

Hüvastijätmine 28. mail kell 12 Viimse Tee kabelis
Pärnus. Põrm tuhastatakse.

KINO

MÄRJAMAA KINO HELK
„Viimane Vegas“ (USA, alla 12aastastele keelatud)
28. mai kl 17, 19, 21
30. mai kl 17
„Lubadus“ (Prantsusmaa-Belgia)
30. mai kl 19, 21
„Kes iganes“ (Prantsusmaa)
1. juuni kl 18, 19.30, 21
„Michael Kohlhaas“ (Prantsusmaa-Saksamaa)
4. juuni kl 17, 19.05, 21.10

MUUSEUM

JÄRVAKANDI KLAASIMUUSEUM
Tehase Tarbeklaas peakunstniku Helga Kõrge klaastooted aastaist 1953-1992“
Püsiläljapanek „134 aastat Järvakandi klaasitööstust“
„Tindipotid ja -pudelid Järvakandi klaasimuuseumi kogudest“
Muuseum avatud K, N, R kl 11-18, L 11-15, tel 518 2610 ja 5390 4677.

SILLAOTSA TALUMUUSEUM
Näitus „Autogrammid. Raamatud. Inimesed“ (näituseküünis)
Püsinäitus „Märjamaa ja Vigala kihelkonna inimeste ning aja lugu“
Avatud E-R kl 10-17, L-P tellimisel
Näitus „Velise vallavalitsuste tegemised aastatel 1918-1944 Rahvusarhiivi materjalide põhjal“

MAHTRA TALURAHVAMUUSEUM
„12 tooli“. Näitus talutoolidest
Püsinäitus „Eesti talupoja elu 19. sajandil ja Mahtra sõda“
Avatud T-L kl 11-16

HAGERI MUUSEUM
Tsaariaegsetest koolitarvetest tänasesse päeva - näitus eri ajastute koolitarvetest
Hageri kihelkonnast kirjasõnas
Püsinäitus „Lõuna-Harjumaa talupojakultuuri tarbeesemeid 19. sajandi lõpust, 20. sajandi algusest“
Püsinäitus „Maa-apteek“, püsifotonäitus „Kihelkonnakeskus Hageri“
Avatud T, K, N kl 11-16
Arhiivipäringud saata eelnevalt aadressile hageri.muuseum@kohila.ee või virve.ounapuu@kohila.ee

NÄITUS

„Ei põlleta üle põranda ega tanuta üle tänava...“ Käsitöoesemeid Raplammaa Perenaiste Seltsi Pauliine muuseumi kogudest
Juhan Liiv - 150
Kehtna raamatukogu

Takukratid. Epp Haabsaare arhailise tikandiga sõbad ja puupühakud
Lelle raamatukogu (kuni 30. mai)

Päikesepüüdjad: Tarvo-Aro Meti klaasitööd
Vahur Abramsoni rongimudelite näitus
Kohila raamatukogu (kuni 30. juuni)

Liisimari Randjärve näitus „Hiina pildid“
Kohila Tornigalerii, avatud kiriku lahtiolekuaegadel või leppida kokku tel 5623 0741; 5648 3828

Tanu all - tekstiilikunstnik Ehalill Halliste gobelääninäitus
Kohila koolituskeskus, Tohisoo mõis

MTÜ Teenuse Naiste Ühenduse algatatud Teenuse piirkonna käsitööringi näitus
Hetked loodusest Ants Nisumaa silmade läbi Märjamaa muusika- ja kunstikooli õpilaste näitus (lastekogus)
Helina Männi keraamika (lastekogus)
Märjamaa gümnaasiumi 5.-9. kl õpilaste meisterdatud autode näitus „Ehita hüppav monster truck“. Autod osalesid Stokkeri meistrivõistlustel 2014 (lastekogus)
Märjamaa valla raamatukogu

Märjamaa muusika- ja kunstikooli õpilaste näitus
Märjamaa rahvamaja Ly galerii

Tarvo-Aro Meti „Päikeseliblikad“
Kabala raamatukogu

Eesti Akvarellistide Ühenduse näitus (saalis)
Taanlasest maailmamees Søren Kierkegaard (fuajees, mai lõpuni)
Väikeste asjade maailm: Ruum ja Disain studio keraamikaõpilaste näitus (lasteosakond)
Rapla keskraamatukogu

„Euneirofreenia“ - Mirjam Mölder-Mikfelti maalid
Rapla kultuurikeskuse Rütmani galerii

„Kõrgelt leitud. Eestimaa mustrid ja kujundid“ - Andres Tarto aerofotod
Rapla vallamaja II korrus

TEATER

„Kvartett“. Komöödiateater
Rapla kultuurikeskus, 30. mai kl 19

„Elu ja kuidas sellega toime tulla“. Rakvere teater
Järvakandi kultuurihall, 30. mai kl 19

„Eestlaste muistne lugu!“ Rändteater Vaba Vanker
Juuru rahvamaja peoplats, 1. juuni kl 15

KONTSERT

Rapla Laulustuudio kevadkontsert II
Rapla kultuurikeskus, 29. mai kl 18

Kehtna kunstide kooli III laulufestival „Kehtna kraaks“
Kehtna kunstide kool, 29. mai kl 18

MITMESUGUST

SA Rapla Maakonnahaigla ja SA Põhja-Eesti Regionaalhaigla ühiste kavatsuste protokoll allkirjastamine
Rapla haigla, 28. mai kl 15

Rapla valla sotsiaalhoolekande ja tervise valdkondlikku arengukava koostava komisjoni töö avalik tutvustus
Rapla kultuurikeskus, 28. mai kl 17

Külastusmäng „Unustatud mõisad“
Vana-Vigala mõis, 29. mai

Rapla maakonna memme-taadi suvepidu „Aastaring“
Rapla, Tammemäe, 31. mai kl 15

Raplamaa (M)elu Mess 2014/ Spido sõprade kevadpäev
Rapla kesklinn, 31. mai kl 10

„Ilukas 2014“
Rapla, Sadolini spordihoone, 31. mai kl 10

Veeda nädalavahetus koos perega: emadele-vanaemadele näitus „Uus ja vana käsitöötekstiil“, lastele kunstitöötuba „Printsessitund“
Sutlema mõis, märts-mai L-P kl 11-13, täpsem info tel 5648 3828

Lastekaitsepäev Sipas
Sipa mõis, 1. juuni kl 12

Lastekaitsepäeva perepäev „Järvakandi juured“ VI
Järvakandi kultuurihall, 1. juuni

Lastekaitsepäev. Batuut. Töötoad. Emade kohvik
Juuru rahvamaja peoplats, 1. juuni kl 13

Heategevuslik õhtusöök Kohila puudustkannatavate laste toimetuleku toetuseks. Esineb Birgit Õigemeel
Kohila mõisakool, 1. juuni kl 18

Luulelõuna
Rapla keskraamatukogu, 4. juuni kl 13

SPORT

Võrkpalli Micro Liiga (U10)

Kohila spordikompleks, 28. mai

Rapla maakonna koolinoorte kergejõustiku MV
Kohila spordikompleks, 28. mai kl 10

Eesti noorte MV jalgpallis: Raplammaa JK vs Pakri SK Alexela
Rapla ühisgümnaasiumi staadion, 30. mai kl 16

Eesti noorte MV jalgpallis: Raplammaa JK vs Saku Sporting
Kohila gümnaasiumi staadion, 31. mai kl 11

Eesti noorte MV jalgpallis: Raplammaa JK vs Tallinna SK Everest
Märjamaa ühisgümnaasiumi staadion, 31. mai kl 11

Evian Jalka suvelaager
Rapla ühisgümnaasiumi staadion, 31. mai kl 10

Eesti noorte MV jalgpallis: Raplammaa JK vs Läänemaa JK
Kohila staadion, 1. juuni kl 11

II Rapla Selveri Suurjooks
Rapla, 1. juuni

Kehtna Rattaralli
Kehtna tuletõrjestaadion, 1. juuni kl 17

TV 10 olümpiastardi mitmevõistlus
Kohila spordikompleks, 3. juuni kl 10

Raplamaa orienteerumispäevak
Kohila vald, Lümandu, 4. juuni kl 17

Pikamaajooksusari 2014, III etapp, 10 000 m
Kohila spordikompleks, 4. juuni kl 19

KOOLILÕPETAMINE

Märjamaa muusika- ja kunstikooli lõpuaktus
Märjamaa rahvamaja, 31. mai kl 13

Järvakandi parimate õppurite austamisõhtu
Järvakandi kultuurihall, 3. juuni

KIRIKUTEATED

EELK MAARJA-MAGDALEENA KIRIK
Taevaminemispüha jumalateenistus
29. mai kl 12

Armulauaga jumalateenistus, laulab Türi koguduse ansambel Janika Oja juhatusel
1. juuni kl 12

EELK JÄRVAKANDI PAULUSE KIRIK
Taevaminemispüha jumalateenistus, laulab Türi koguduse ansambel Janika Oja juhatusel
1. juuni kl 15

Ootame teateid sündmuste kohta iga nädala reedeks meiliaadressil kuulutused@sonumid.ee. Tel 489 2130. Järgmine "KUHU MINNA" ilmub 4. juuni lehes.

Luuletund Andres Ehini pingi juures muudab kuju

*Te parem kuulake kuis vaikus laulab
kui längus kiired puudutavad vett
Me kuulmekäikudes laul kajab kaua
ja pimedus on paljas meelepett...*
(A. Ehini luuletusest „Ars poetica“)

Juunikuu keskel peaksid Rapla keskraamatukogu õuel lõppema pingi ümbruse korrastustööd, mida teostab Laxnel OÜ. Projekti nende tööde tarvis tegi Rapla vallavalitsuse haljastusspetsialist Sirje Sule.
Suvekuudel koguneme iga kuu esimesel kolmapäeval kell 13 taas pingi juurde, aga läheme sealt edasi raamatukokku nn **teematundi**, mis

kestab kuni poolteist tundi.

4. juunil kell 13 on raamatukogu vestibüülis tekstiilikunstniku ja Eesti Kunstiakadeemia õppejõu **Elna Kaasiku** luulevaipade näitus. Loetakse M. Underi, A. Trapeezi e L. Lapini, H. Runneli, A. Langemetsa, I. Hirve, A. Ehini ja J. Paavle luulet, mis on olnud nende vaipade inspiratsiooniallikaks.

2. juulil esineb raamatukogu saalis **Ants Haljamaa**, kes viib läbi „Virtuaalse matka kalmuliste juurde eri mandritel ja maades“. Samas on soovi korral võimalik registreeruda

kultuuriloolistele jalutuskäikudele Tallinna kalmistutel, alustades Siselinna ja Metsakalmistust.

6. augustil esineb raamatukogu saalis füüsik, Tallinna Ülikooli keskkonnakorralduse õppesuuna lektor **Tiit Lukki**. Tema loengu teema on „Illusioonid hariduses“.

3. septembril peab raamatukogu saalis loengu Tallinna Ülikooli dotsent **Tiiu Kuurme** teemal „Väärtused ja nende vääristamine“. Olete oodatud!
Ly Ehini ja Rapla keskraamatukogu

NELJAPÄEV 29.05	REEDE 30.05	LAUPÄEV 31.05	PÜHAPÄEV 1.06	ESMASPÄEV 2.06	TEISIPÄEV 3.06	KOLMAPÄEV 4.06
ETV 06.55 Terevisioon 08.55 Draamasari Taevasina 09.40 Ilus maa. Süvahavva villavabrik 09.55 Terevisioon* 11.55 Pealtnägija* 12.40 Tõuse ja säral* 13.55 Vabariigi kodanikud (subtiitritega)* 14.45 Puutepunkt* 15.15 Draamasari Taevasina 16.00 Draamasari Holby City haigla. Ellujäämine (Inglise 1999) 17.00 Aktuaalne kaamera 17.10 Draamasari Önne 13 17.40 Minuscul (Prantsuse 2011) 17.45 Draamasari Kodused mehed 18.30 Aktuaalne kaamera 19.00 Ringvaade 20.05 Kahekõne 20.30 Ela sajaga (Eesti 2013) 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.30 Sport 21.40 Kapital 22.10 MI 22.35 Queen. Days of Our Lives (Queen – Days of Our Lives, Suurbritannia 2011) 23.40 Ringvaade* 00.40 Draamasari Kodused mehed 01.30 ERR uudised	06.55 Terevisioon 08.55 Draamasari Taevasina 09.40 Ilus maa. Vudila mängumaa 09.55 Terevisioon* 11.55 MI* 12.30 Kahekõne (subtiitritega)* 12.55 Foorum (subtiitritega)* 13.45 37 päeva. Üks suvekuu 14.40 Kapital* 15.15 Draamasari Taevasina 16.00 Draamasari Holby City haigla. Kangelast otsides 17.00 Aktuaalne kaamera 17.10 Draamasari Önne 13 17.40 Minuscul (Prantsuse 2011) 17.45 Draamasari Kodused mehed 18.30 Aktuaalne kaamera 19.00 Ringvaade 19.30 Mõistlik või mõttetu 20.00 Sündinud tant-sule. Kai Leete 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.30 Sport 21.40 Kapital 22.10 Mängufilm Hemingway ja Gellhorn (USA 2012) 22.50 Pealtnägija* 23.35 Draamasari Pärandus 00.35 Ringvaade* 01.05 Draamasari Kodused mehed 01.56 ERR uudised	07.30 Indiaanipoiss Yakari 07.40 Must ja valge koer 07.50 Indiaanipoiss Yakari 08.00 Väikese Muti seiklused 08.35 Suvelaulud Haapsalus 09.00 Puutepunkt 09.30 Mõistlik või mõttetu* 10.00 Maahommik 10.45 Pealtnägija (subtiitrit)* 11.30 Vaalasaarte Maria. Asitõend 12.15 Queen. Days of Our Lives 13.15 Tasuja 13.55 Kooliproov 14.25 Eesti Tennis 100 15.25 Teel jalgpalli MM 2014 finaalturniirile 15.55 Tartu JK Tammeka - Narva JK Trans 100 15.25 Teel jalgpalli MM 2014 finaalturniirile 15.45 Hercule Poirot 17.20 Downton Abbey 18.00 Saada söber Euroopasse 18.30 Aktuaalne kaamera 18.40 Elu vägi. Jaapan 19.10 Odessa legendid 20.00 Reet Linna. Elame veel! 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.20 Sport. Sport 21.35 Downton Abbey 22.45 Hercule Poirot 00.20 Tartu muusikapäevad 30. Blacky ja HND 00.51 ERR uudised	07.30 Konn ja sõbrad 07.35 Tinga Tinga lood 07.50 Pimmi ja Pamm seiklused 07.55 Mis mõttes? 08.00 Ariol 08.05 Mis mõttes? 08.10 Fiksikud 08.15 Indiaanipoiss Yakari 08.25 Onneseen 08.40 Lastetuba 09.00 Önne 13 09.55 Jamie Oliveri 30 minuti road 10.20 Elu vägi. Jaapan 11.10 Hemingway ja Gellhorn 12.20 Tuhkatriinu 14.20 Koolitants 2014 15.20 Teel jalgpalli MM finaalturniirile 15.45 Hercule Poirot 17.20 Downton Abbey 18.00 Saada söber Euroopasse 18.40 Kutsuge ämmaemand! 19.35 Odessa deflinid 20.30 Hyacinth Bucket 20.30 Eest-i lood 21.00 AK. Nädal. Ilm 21.40 Sport. Sport 21.58 Puudutuse aeg. Sille Sikkmann 22.00 Sild 23.00 Kaks takti ette: suurimad staarid 23.30 Täna öhtul Koit Toome 00.32 ERR uudised	06.55 Terevisioon 08.55 Taevasina 09.40 Ilus maa. Audru linetantsu festival 09.55 Terevisioon 11.55 Maahommik 12.40 Kapital 13.10 Jamie Oliveri 30 minuti road. Kreem- ja maisihautis suitsutursaga 13.35 Vaalasaarte Maria. Asitõend 14.25 Draamasari Kutsuge ämmaemand! 15.15 Draamasari Taevasina 16.05 Holby City haigla. Noorusarmast 17.05 Mõistlik või mõttetu 17.35 Meie inimesed. Tiit ja Kertu 18.00 Önne 13 18.30 AK 18.45 Reisile minuga. Montenegro 19.15 ENSV. Kodurott 19.45 Draamasari Kodused mehed 20.30 Sokid ja skandaalid. Baltoscandal 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.30 Sport 21.35 Ringvaade 22.15 Titanic, 1/2 23.45 Saada söber Euroopasse 00.15 Draamasari Kodused mehed 01.05 ERR uudised	06.55 Terevisioon 08.55 Draamasari Taevasina 09.40 Ilus maa. Varbla huumuseusid 09.55 Terevisioon* 11.55 Ringvaade* 12.35 ENSV. Kodurott 13.05 Saada söber Euroopasse 13.35 3 hitti. 1980ndad. Rökk 13.45 Titanic, 1/2 15.15 Draamasari Taevasina 16.05 Draamasari Holby City haigla. Teadmata sihtkoht 17.05 Mõistlik või mõttetu 17.35 Meie inimesed. Jaanika 18.00 Draamasari Önne 13 18.30 Aktuaalne kaamera 18.45 Reisile minuga. Albaania 19.15 ENSV. “Pravda” ja õigus 19.45 Draamasari Kodused mehed 20.30 Iga päev on esmaspäev 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.30 Sport 21.35 Ringvaade 22.15 Draamasari Pärandus 23.15 Komöödiasari Hyacinth Bucket 23.45 Draamasari Kodused mehed 00.36 ERR uudised	06.55 Terevisioon 08.55 Taevasina 09.40 Ilus maa. Luunja ratsaspordibaas 09.55 Terevisioon* 11.55 Ringvaade* 12.35 Pidu on, pidu jääb... Kukerpillid 12.55 Puudutuse aeg. Sille Sikkmann* 13.00 Riigikogu infotund 14.00 ENSV 14.30 Maahommik* 15.15 Taevasina 16.05 Holby City haigla. Sõpru võib valida 17.05 Mõistlik või mõttetu 17.35 Meie inimesed. Sebastian 18.00 Önne 13 18.30 Aktuaalne kaamera 18.44 Kalev Kesküla. Kõne lipupäeval 18.45 Reisile minuga. Korfu linn 19.15 ENSV. Pihtas-põhjas! 19.45 Kodused mehed 20.25 Sinine ja must ja valge 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.30 Sport 21.35 Ringvaade 22.15 37 päeva. Üks nädal juulis 23.10 Julian Assange, seks ja valed 23.55 Kodused mehed 00.44 ERR uudised

ETV 2

07.10 Eddie ja karupätsu **07.20** Sõprade linn **07.30** Lammas Shaun **07.35** SimsalaGrimm **08.00** Miriami tuulelohe **08.15** Lastetuba. Timmu ujumislaager* **08.30** Vahva mees, kes pilli teeb **08.55** Minuscul **09.00** Ringvaade* **10.05** Igavesti sinu **11.04** ERR uudised **17.15** Smallville. Saak **18.00** Hei, põialpoiss! **18.20** Miriami tuulelohe **18.30** Lastetuba. Päike **18.45** Mukk ja Tšavapa **18.55** Sõprade linn **19.05** Indiaanipoiss Yakari **19.20** Aktuaalne kaamera (viipekeeles) **19.30** Aktuaalne kaamera (vene keeles) **20.00** Vana aja asjad. Rahvasport **20.15** Jalgpalli Balti turniiri mäng: Läti-Eesti **22.30** Eesti lipp ümber Islandi **23.00** Eesti TOP **7 23.45** Linnutiivul ümber maakera **00.35** Lähetus **01.11** ERR uudised

07.10 Indiaanipoiss Yakari **07.20** Mukk ja Tšavapa **07.30** Sõprade linn **07.45** Hei, põialpoiss! **08.05** Ariol **08.15** Lastetuba. Päike* **08.30** Kloostrite kutse **09.00** Ringvaade* **10.05** Smallville. Saak **10.47** ERR uudised **15.55** Vanapoiss ja kooliplika **17.30** Näite mäng. Moliere **18.00** Rula ja Ratas **18.30** Lastetuba. Kõige paremad sõbrad **18.50** Mukk ja Tšavapa **19.00** Must ja valge koer **19.05** Indiaanipoiss Yakari. Lendavad sissetungijad **19.20** Aktuaalne kaamera (viipekeeles) **19.30** Aktuaalne kaamera (vene keeles) **20.00** Facebooki vääratused **20.55** Keelua ja kuningas. Kaks laeva ja vetelpäästja **21.50** Alo elu **22.35** AD 1790. Saatuse pime käsi **23.35** Iyhikas Puhastus **23.55** Iyhikas Slava **00.05** Eesti TOP **7*** **00.55** ERR uudised

09.00 Koolitants 2014 **09.30** Rula ja Ratas **10.00** SimsalaGrimm. Lumivalgeke **10.25** Mukk ja Tšavapa **10.35** Tinga Tinga lood **10.45** Völukarusell **11.00** Kirjandusministeerium* **11.30** MI* **12.00** Vanapoiss ja kooliplika **13.35** Keskonnakuu. Teekond maakera kõige turvalisemasse paika **14.30** Emakala surm **14.55** Tähe-laev. Jassi Zahharov **16.10** Siin ja praegu. Lembit Peterson **17.00** Muumide ohtlik jaanipäev **18.10** Lauluvanker **18.50** Sellised lood **19.05** Fiksikud **19.10** Mis mõttes? Uenenägu **19.20** Aktuaalne kaamera (viipekeeles) **19.30** Aktuaalne kaamera (vene keeles) **19.45** Keskonnakuu. Laul metsast **21.25** Dialogos **21.30** Teatri-öhtu Pärast viimast ööd **22.30** Mis juhtuks, kui...? **22.55** Maa-ilma kino Jahimehed **2 01.05** ERR uudised

09.00 Muumide ohtlik jaanipäev **10.10** Väike printsess **10.25** Üks lugu **11.00** Linnutiivul ümber maakera **11.50** Minuscul **12.00** Eesti lipp ümber Islandi **12.30** Lähetus **13.00** TEDx Tartu **13.20** Tagatargemad **13.45** Facebooki vääratused **14.40** Mulle meeldib pildistada **15.10** On meie keskel suvi **15.25** Energiate avastamas **15.55** Jüri Krjukov **16.35** Teeveejahutaja **17.00** Entel-tenteli lõppkontsert **17.30** Emili söber **18.35** Suvelaulud Haapsalus **19.00** Völukarusell **19.10** Näh **19.20** AK (viipek) **19.30** AK (v k) **19.45** Teemaöhtu. Navi **19.50** 10 küsimust Reet Linnale **20.30** Ei ole üksi ükski maa **20.35** Reet Linna. Elame veel!* **21.35** Lau-öhtu Reet Linna **22.00** Estradi-mosaik **22.55** Öhtutäht **00.05** Vikerviise Arved Haugilt **00.59** ERR uudised

07.30 Näh **07.35** Tinga Tinga lood **07.50** Pingviin Jasper **07.55** Indiaanipoiss Yakari **08.20** SimsalaGrimm **08.45** Lastetuba **09.00** Ringvaade **09.35** Tagatargemad **10.05** Ellujäämise kunst **10.30** Jaan Tätte **11.15** Linnastunud **12.40** Eesti muusikavideod **13.09** ERR uudised **17.30** Kloostrite kutse **18.00** Okas-pead **18.25** Pingviin Jasper **18.30** Arva ära, kui palju ma sind armastan **18.40** Professor Saarma seiklused **18.45** Mesilane Maia **18.55** Kiisu Kiisu seiklused **19.05** Loomaia tee 64 **19.20** AK (viipekeeles) **19.30** AK (vene keeles) **19.45** Ruhn karu Vene vetes **20.15** Kaev. Veehääled Etioopiast **21.10** Kadunud maastik - eest-tirootslaste lugu **22.10** SEB **3.0** Tartu Rattaralli **22.40** Wikmani poisid **23.10** Eesti teatri laulud **01.10** ERR uudised

07.30 Kiisu Kiisu seiklused **07.40** Loomaia tee 64 **07.50** Professor Saarma seiklused **07.55** Mesilane Maia **08.05** Okaspead **08.30** Arva ära, kui palju ma sind armastan **08.40** Pingviin Jasper **08.45** Lastetuba **09.00** Näite mäng **09.30** Emakala surm **10.00** Alo elu **10.40** Kaev. Veehääled Etioopiast **11.39** ERR uudised **18.00** Geronimo Stiltoni lood **18.25** Väikese Muti seiklused **18.30** Arva ära, kui palju ma sind armastan **18.45** Mesilane Maia **18.55** Kiisu Kiisu enneolematud seiklused **19.05** Loomaia tee 64 **19.20** Aktuaalne kaamera (viipek) **19.30** Aktuaalne kaamera (vene keeles) **19.45** Pealtnägija **20.35** Eesti lipp ümber Islandi **21.00** Kood **22.00** Teaduspalavik **22.30** Keskonnakuu. Laul metsast **00.10** Keelua ja kuningas **01.02** ERR uudised

07.30 Kiisu Kiisu seiklused **07.40** Loomaia tee 64 **07.50** Mesilane Maia **08.05** Geronimo Stiltoni lood **08.40** Professor Saarma seiklused **08.45** Lastetuba **09.00** Entel-tenteli lõppkontsert **09.30** Püramiid tipus **10.00** Kood **11.00** Klassika koos Klasiga **11.45** Klassikatähed 2013 **13.07** ERR uudised **17.00** Eesti muusikavideod **17.30** Töötuba **18.00** SimsalaGrimm **18.25** Väikese Muti seiklused **18.35** Beni ja Holly kuningriik **18.45** Eddie ja karupätsu **18.55** Kiisu Kiisu seiklused **19.05** Sõprade linn **19.20** AK (viipek) **19.30** AK (vene keeles) **19.45** Tubane suvi **20.15** Kroonprintsess ja kuningriik **21.10** Mis juhtuks, kui...? **21.35** Poiss jalgrattaga **23.00** Ruhn karu Vene vetes **23.30** Eesti muusikavideod **00.05** Ansambel Radar **00.55** ERR uudised

KANAL 2

06.00 Punased roosid **06.55** Zig ja Sharko **07.20** Imeline vólukunst **07.50** Kass Oggy ja kurjad prussakad **08.00** Reporter **09.00** Süütu süüdlane **10.00** Manhattani tuhkatriinu **11.00** Kodus ja võõrsil **11.30** Pilvede all **12.30** Heeringas Veenuse õlal **13.00** Suur lotokolmapäev - Rooside sõda **14.00** Lindprii. Puurivõitlus **14.55** Punased roosid **16.00** Küladetektiivid **17.00** Manhattani tuhkatriinu **18.00** Süütu süüdlane. Uudis Mustafa surmast vapustab kõiki **19.00** Reporter **20.00** Parim enne. Suur pidu **20.30** Laula mu laulu - kaunimad hetked **22.00** Hr ja pr Smith **00.20** Chuck **01.15** Elav märklaud*. Vihavaenlane **02.00** C-Komando **02.25** Hooaeg **03.00** Reporter **03.50** Aiasaade **04.15** Kodusaade **04.40** Lemmikretseptid **05.15** Küladetektiivid

06.00 Punased roosid **06.55** Zig ja Sharko **07.20** Imeline vólukunst **07.50** Kass Oggy ja kurjad prussakad **08.00** Reporter* **09.00** Süütu süüdlane **10.00** Manhattani tuhkatriinu **11.00** Kodus ja võõrsil **11.30** Laula mu laulu - kaunimad hetked **13.00** Kodutunne. Hooaja viimane **14.00** Lindprii. Puurivõitlus **14.55** Punased roosid **16.00** Küladetektiivid. Pime armastus **17.00** Manhattani tuhkatriinu **18.00** Süütu süüdlane. Erdoan hakkab vanglas ülestunnistust kirjutama. Kerim viib Mustafa viimase kirja Fatmagülile **19.00** Reporter **20.00** Galileo **21.30** Nädalalõpp Kanal 2ga **23.00** Valged tibid **01.05** Hr ja pr Smith **03.00** Reporter* **03.50** Chuck*. Chuck vs tõuge **04.30** Küladetektiivid. Pime armastus **05.15** Saladused. Meestenäljas Marianne

05.45 Kokakool. Täna valmistatakse veiseliharogasid **07.25** Reporter* **08.20** Zig ja Sharko **08.45** Top Shop **09.00** Aiasaade **09.30** Kodusaade **10.00** Lemmikretseptid **10.45** Hooaeg **11.30** Rooli võim **12.00** Subboteja **13.00** Viimane võmm*. Täht linna kohal **14.00** Nädalalõpp Kanal 2ga **15.30** Tuhat ja üks ööd **17.05** Mesinädalad Sitsiilias **19.00** Reporter+ **19.35** Mägede varjud. Meekrid ja Tauno on sunnitud mägedesse õõbima jääma. Imbil hakkab Gruusiat kõrini saama. Uus päev toob aga paljudele muredele lahendused. Kahar paneb oma elu kaalule **20.35** Benny Hill **21.35** Kaks nädalat armumiseks **23.35** Magus kätemaks **01.35** Valged tibid **03.20** NCIS Los Angeles*. Lahkumisplaan **04.05** Reporter+* **04.35** Mesinädalad Sitsiilias

06.05 Rooli võim **06.30** Mägeded varjud **07.15** Hea Toidu Festival **08.05** Looney Tunes **08.30** Kodutunne **09.30** Sõber koer **10.00** Pärdikud ja rõõvliid **10.10** Papagoi Keshu uued seiklused **10.40** Heeringas Veenuse õlal **11.10** Laula mu laulu - kaunimad hetked **12.40** Parim enne **13.10** Naabriplika. Leppimine Eesti meedi **14.10** Pilvede all **15.10** Rosamunde Pilcher - Armastuse võlujõud **17.05** Utta Danella - Must peegel **19.00** Reporter+ **19.35** Sajandi armastus. Validel hakkab äkitselt halb. Hactice süüdistab ema vaeuustes Hürremit **21.30** Hotell Grand. Alicia laseb end Garrido mõrva eest vahistada. Alfredo kavatseb tühistada abielu Sofaga **23.10** Medaljon **00.55** Kadunud **02.30** Kaks nädalat armumiseks **04.10** Reporter+ **04.40** Galileo

06.00 Punased roosid **06.55** Zig ja Sharko **07.20** Imeline vólukunst **07.50** Kass Oggy ja kurjad prussakad **08.00** Reporter* **09.00** Süütu süüdlane **10.00** Manhattani tuhkatriinu **11.00** Kodus ja võõrsil **11.30** Sajandi armastus **13.30** C-Komando **14.00** Lindprii. Peni asitõendid **14.55** Punased roosid **16.00** Küladetektiivid. Tulilind **17.00** Manhattani tuhkatriinu **18.00** Süütu süüdlane **20.00** Suuereporter **21.00** Peitusemeistrid **21.30** Saladused. Ema Ingliks. Veider võõras **22.30** Mentalist. Körperoos **23.30** Kaks ja pool meest. Bazinga! **00.00** Nikita. Enesehävitus **00.55** Vahelevõtja. Suur pauk **01.40** Rizzoli ja Isles. Vaata, tee, õpeta **02.30** Hawthorne **03.15** Parim enne. Suur pidu **03.40** Suuereporter **04.30** Utta Danella - Must peegel*

06.00 Punased roosid **06.50** Manhattani tuhkatriinu **07.40** Joonissari Imeline vólukunst **08.05** Suuereporter **09.10** Süütu süüdlane **11.05** Kodus ja võõrsil **11.35** Rosamunde Pilcher - Kaksikute tähtkuju **13.30** Krimi **14.00** Lindprii. Valged lippaiaid **14.55** Punased roosid **16.00** Küladetektiivid **17.00** Manhattani tuhkatriinu **18.00** Süütu süüdlane **20.00** Suuereporter **20.30** Suur lotokolmapäev - Rooside sõda **21.30** Pilvede all. Marleen on taas hädas. Mari naudib tänu Mammule üha enam emarolli. Kertu peab tegema raske otsuse **22.30** C-Komando **23.00** Elav märklaud. Lindpriid **00.00** Memphis detektiiv **00.55** Seadusesilm. Riverbrook **01.45** Vampiiripäevikud **02.25** Mentalist **03.10** Krimi **03.35** Suuereporter **04.05** Rooli võim **04.30** Medaljon

TV3

06.15 Pucca **06.40** Nõiad **07.05** Käsna-Kalle Kantpüks **07.30** Madagaskari pingviinid **08.00** Armastuse pisarad **09.00** Kirgeline torm **10.05** Vaprad ja ilusad **10.35** Top Shop **10.55** Võimalik vaid Venemaal **11.25** Viimane tõeline mees **12.25** Anna otsib meest **13.25** Juurdlust viivad läbi sensitiivid **14.25** Seitsmes taevast **15.25** Vaprad ja ilusad **15.55** Armastuse pisarad **16.55** Kirgeline torm **18.00** Suletud uste taga: Säästuma **19.00** Seitsmesed uudised **20.00** Kodumäng **20.30** Kätemaksukontor **21.30** Selgelnägiijate tuleproov **23.00** Kergete elu **00.00** Grey anatoomia **01.00** Euroopa Pokkeriturnee **02.05** Ärkvel **02.55** Võimalik vaid Venemaal **03.25** Selgelnägiijate tuleproov **04.35** Seitsmesed uudised **05.25** Võimalik vaid Venemaal **05.50** Kodumäng

06.15 Pucca **06.40** Nõiad **07.05** Käsna-Kalle Kantpüks **07.30** Madagaskari pingviinid **08.00** Armastuse pisarad **09.00** Kirgeline torm **10.05** Vaprad ja ilusad **10.35** Top Shop **10.55** Reisijaht **11.25** Viru veri ei värise! Baruto **11.55** Kätemaksukontor: Tulnukad ja miljonärid **12.55** Selgelnägiijate tuleproov **14.25** Seitsmes taevast: Pahad poisid, mis plaanite **15.25** Vaprad ja ilusad **15.55** Armastuse pisarad **16.55** Kirgeline torm **18.00** Suletud uste taga: Poega peetakse käperdajaks **19.00** Seitsmesed uudised **20.00** Me armastame Eestit **21.30** Kariibi mere piraadid: võõrastel vetel **00.20** Hawaii 5-0 **01.15** Äpi-komöödia **02.50** Kolmedok: Mina, Jaagup **03.35** Võimalik vaid Venemaal **04.00** Viru veri ei värise! Baruto **04.25** Reisijaht **04.50** Seitsmesed uudised

05.40 Kirgeline torm **07.25** Kung fu panda **07.45** Winxid **08.10** Aladdin **08.35** Multifilm Kuidas taltsutada lohet **09.00** Simpsonid **10.00** Heimari kokaklubi **10.30** Kodumäng **11.00** Nurgakivi **11.30** Nais-tesaade **12.00** Kätemaksukontor: Tulnukad ja miljonärid **13.05** Kolmedok: Eestlased Austraalias: orjatoöl ja paradis **14.05** Anna otsib meest **15.05** Midsomeri mõrvad: Hiiliv veidrik. Röövel hoiab Midsomerit hirmu all **17.10** Ühe armastuse lugu. Pinari esimest kunstinäitust saadab suur edu **19.00** Seitsmesed uudised. Nädalalõpp **19.30** Jäaaeg **3 21.25** Padjaklubi: Pesahetmine **22.25** Armastus ja teised hädad **00.15** Taevane kuningriik **03.00** Midsomeri mõrvad: Hiiliv veidrik **04.45** Nurgakivi **05.10** Seitsmesed uudised. Nädalalõpp

05.40 Kirgeline torm **07.25** Kung fu panda **07.45** Winxid **08.10** Aladdin: Üksik lummee **08.35** Kuidas taltsutada lohet **09.00** Simpsonid: Carli saaga **10.00** Mängufilm Jäaaeg **3 11.55** Me armastame Eestit **13.30** Kolmedok: Jutustus tõelisest Jörbergist **14.30** Stop! **15.00** Midsomeri mõrvad: Suur ja hea. Badger's Drifti küla elanikud arvavad, et õpetaja Connie Bishopi jutud õigest sissetungijast on ta elava fantaasia vili

Kontakt: 515 5575, 517 4060
E-mail: rtforestou@gmail.com

- Kasvava metsa ja raieõiguse ost
- Metsakinnistute ost
- Metsamaterjali ost
- Kasvava võsa ost
- Metsamaterjali transport
- Raiateenus
- Teeäärte ja maaparandussüsteemide puhastamine võsast

www.rtforest.ee

Tartumaa põllumeeste liit korraldab 3. juunil algusega kl 10 Veterinaarameti saalis Kuusiku tee 6 tasuta **INFOPÄEVA „Kitsekasvatus“**.

Lektor on EMÜ dotsent Peep Piirsalu.

Teemad: piimakitsede söötmise korraldus ja söötade toiteväärtus; kitsede piimajõudluse tõstmise võimalused; kitsede karjatamise korraldus ja tarastamine; mahekitsekasvatus. Soovitav eelregistreerimine ttl@kodu.ee või tel 736 6955.

AS Via 3L on 2001. aastal tegevust alustanud logistikateenuseid pakkuv ettevõte. Meie klientideks on peamiselt toidu- ja esmatarbekaupade tootjad, maaletootjad, hulgi- ja jaemüüjad, kes vajavad kaupade jaotusega seotud logistikateenuseid.

AS VIA 3L OTSIB OMA MEESKONDA

LAOHOIDJAT,

kelle peamiseks tööülesanneteks on:

- tagastatud kauba sorteerimine
- tagastatud kauba koguste kontroll ja võrdlemine saatedokumentidega
- tagastatud kauba nõuetekohane pakkimine
- tagastatud kauba lattu paigutamine.

KOMPLEKTEERIJAT,

kelle peamiseks tööülesanneteks on:

- kaupade komplekteerimine vastavalt komplekteerimislehele
- kauba konteinerist mahalaadimine ja paigutamine laos.

Sobiv kandidaat on oma töös kohusetundlik ja täpne, on hea eesti keele oskusega vähemalt suhtlustasandil, on valmis töötama vahetustes ning omab head füüsilist vormi (käitsi raskuste tõstmise). Kasuks tuleb eelnev töökogemus laos kaupade käsitlemisel.

Ettevõtte pakub püsivat töösuhet, tasuta bussitransporti logistikakeskusesse ja tagasi, vahetustega tööd ning kaasaegselt töö- ja olmetingimusi logistikakeskuses Lagedi lähisel Karla külas. Kõigil huvilistel palume saata oma CV e-posti aadressile personal@via3l.ee. Lisainfo saamiseks helistage telefonil 680 2300 ning külastage AS Via 3L kodulehekülge www.via3l.ee

TÄNAVAKIVIDE müük ja paigaldus, KOPATÖÖD.

Tel 5656 1918, www.kividepaigaldus.eu

MAGUS ELU

Kommipoodi Jäätisele!
Tuntud ja uued maitseid
Võta üks või mitu palli

OLEME AVATUD: E-R 10-18, L 10-15
Raplas Tallinna mnt 23, tel: 6661550

ainult maikuus
AKENDELE
-60%

aknalauad TASUTA !!!

TELLIMUSTE ESITAMINE
489 7306

PÕLLUMAJANDUSUURINGUTE KESKUS
AGRICULTURAL RESEARCH CENTRE

Kuusiku katsekeskus Raplamaal
(endine Kuusiku katsebaas)
kutsub kõiki endiseid töötajaid
12. juunil 2014 Kuusikule
tähistama 90 aasta möödumist
katsetegevuse alustamisest Kuusikul.

Päevakava:

- 10-12 katsete tutvustamine Jammimäel koostöös BalticAgroga
- 12-13 lõuna Kuusiku põllumajanduspargis
- 13-15 juubeliüritused jätkuvad Kuusikul (mesila ja viithall)

OSALEMISEST PALUME TEADA ANDA 6. juuniks 2014
telefonil 524 9756 või
e-postil viktor.lepik@pmk.agri.ee.

pmk.agri.ee

ARUTECH
parimad aknad

Asutatud 1999^a.

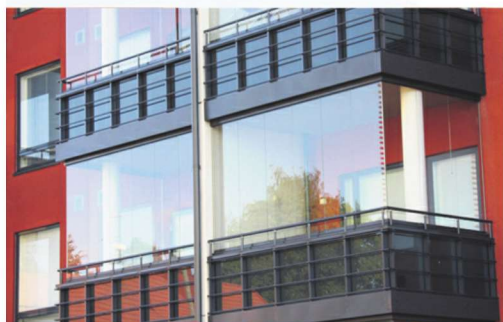
Maikuus
AKNAD
-60%

Iga teise akna
paigaldus **TASUTA**,
iga järgnev
poole hinnaga!

Contignus
Järeilmaks

VÄLISVIIMISTLUS
(metallnurga-
liistuga) **-50%**

Arutech Parimad Aknad rakendab
nüüd akende tootmisel süsteemi
Gealan S 9000. Sellel kaasaja
kõige soojemal süsteemil (profiilil)
U-väärtus on 0,72 W/m2K) on
mitmeid eeliseid ja hea hind.

Üle Eesti 1516 **www.arutech.ee**

Avatud: E-R 8.30 -17.00
Lõuna 13.00 -13.30

Kontakt: Rapla, Tallinna mnt. 23
tel 5551 3058, 677 7055

Rahvusvaheline kvaliteedijuhtimise sertifikaat ISO 9001:2008 ja keskkonnasertifikaat ISO 14001:2004

AS Gadox proteesimeistri
Guido Amuri vastuvõtt
Rapla perearstikeskuses
Lasteaia 12
29. MAIL kella 10-12

Müüme ortopeedilisi
jalatseid lastele
Kaasa võtta: abivahendi
kaart, arsti saatekirja, pass,
pensionitunnistus

AS Gadox, Türi 10c, Tallinn,
tel 650 1322
• info@gadox.ee •
www.gadox.ee

PRIIMO METS

OÜ Priimo Mets ostab:

- metsakinnistuid,
- kasvavat metsa,
- kasepakku, okaspuu palki,
- paberipuitu, küttepuid,
- võsa hakkeks.
- haavapaberipuitu 28 €/tm

Pakub:

- saematerjali,
- metsaveoteenust.

Tel. 506 9966; 489 0696
E-post priimo.mets@priimo.ee

Märjamaa Vallavalitsus teatab

Märjamaa alevis Pargi 16 kinnistu **DETAILPLANEERINGU ESKIISI** avalik väljapanek on **29. maist 11. juunini tööpäeviti kl 8 – 17** Märjamaa vallavalitsuse fuajees (Tehnika tn 11, Märjamaa alev) ja Märjamaa valla kodulehel: <http://www.marjamaa.ee/> Detailplaneeringu eskiisi ja eesmärkide tutvustamise **avalik arutelu 11. juunil kell 16** Märjamaa Vallavalitsuse ruumis nr 6 (Tehnika tn 11, 78304 Märjamaa alev).

Kohapärimus Juuru kihelkonnas

Tiiu Luht

Pärandiaasta 2013 on seljataga. Samas on virgutav ja meeldetuletav, et pärimus kestab - kõik, mis on enne olnud, ootab kihiti lahtikaevamist.

Laupäeva algus Juuru Mikhli kiriku aias puude vilus laseb aimata, et keskpäeva lõõsk tulemata ei jää, aga esialgu on hommikune värskus paitav. Siinne kihelkonnakirik on sajandeid vana, praegune kivist pühakoda püstitatud aastail 1893–1895. Kuue rõngasristiga muruplatsi võiksime nimetada ka kirikaiaks, just nii kutsuti kalmistuid kirikute juures, mis enne keisrinna Katariina II keelavat ukaasi oli matusepaigana lubatud.

Selline „looduslik arhitektuur“ ja linnulaul ehtsa muusikalise algallikana on teemakohaseks taustaks ringreisile Juuru kihelkonnas pärimusmaastikul. Mida näha ja kuulda saame, seda tutvustab päeva juht Jüri Metssalu Eesti Rahvaluule Arhiivist. Kohalike juurtega ajaloolane räägib, kuidas tema pärimushuvi on saanud alguse just esivanemate kodukohast Juurust. Sellest ka legendide kogumine ja kiindumus uurimistöösse.

Pärimus on meie regilaulud, tantsud, käsitööd jm, kohapärimus on seotud maastikuvormidega. Paljud paigad on Metssalu ise läbi käinud ja kõigis kihelkonnas külates jutukesi kirja pannud.

Rännakut alustame meiegi. Meie sõiduk kannab täna nime „Pärimusbuss“. Mänitukaga kõrgem koht Juuru mõisa poole viiva tee ääres on rahvajuttude järgi kunagine linnus, hilisemal ajal tehtud seal jaanituld ja kohapealne kolhoos saanud Linnuse nime just selle paiga järgi.

Mõisahooned aga on korastamata. Mõisapargi taga asub soomägi. Sealsamas heinakuhja otsas olevat koha leidnud uss nagu kõis ja selle järgi hakatud kõrgemat kohta nimetama Kõismäeks. See on näide nime sünnist. Ja tee ääres on niisuguseid kohti pidevalt.

Juuru-Maidla piirkonda jääb Praaga tee. Seda kaudu veetud viinavabrikust härgadele praaka. Purila pool asub

Päeva juht Jüri Metssalu Eesti Rahvaluule Arhiivist tutvustab kohaletulnuile päevakava Juuru Mikhli kiriku aias.

Foto: JAAK KADARIK

Pohlaka talu – seal pärast Põhjasõda kodunenud poola rahvusest sõduri järgi. Lohk bussipeatuse ja metsa vahel on aga pärimuslik matusekoht, sealt leidis ühe jutuvestja isa savi kaevates inimluid.

Elusamad allikad

Näpsu talu juures teeme peatuse. Kahlame põlvini rohus ja jõuame Purila küla veerikastest allikatest kõige tähtsama, Näpsu allika juurde, mis olnud muiste asula veevõtukoht. Pärimuse järgi kadunud härjad ja kuuehobusetõld siia nagu vits vette - nii võimas olnud ta. Kristallselge vesi niriseb ja voolab tasa. Rüüpame ja kastame end ja võtame pudelega kaasa. See on tervendaja, sest puhta vee vägi muutub industrialiseerivas maailmas aina suurema väärtusega tervendajaks.

Kummaline jutt on levinud Näpsu talu tulekahjust. Rahvas tulnud leeki nähes ligi ja appi. Läänud sisse - perenaine teinud köögis süüa, ei teadnud mingist tulest midagi. Ka tuleorjused on Näpsu talu kustutama kutsutud, kuid talu kohal olnud valgus liikunud nende eest ära Juuru poole. Räägitud on ka sellest, et see imelik valgus läinud Kolgu rabasse, tuntud UFO-paika.

Kuulus on Vatlaallikas Purila ja Seli mõisa piiril, mille magistraalkraav õnneks ellu jätnud. See olnud ka nõjavaimude koht ja ravitoimeline vesi väga hea silma-, kõhu- ja rinnarohi. Allikatel nagu sellel raviallikal olnud peale veekoha ka piirimärgi funktsioon.

Rahast ja muust

Varandusejutud käivad pärimusega ikka kaasas. Purilas saanud Miku talu vanamees unes vihjeid kivi alla peidetud varandusest. Selle leidmiseks oli kolm tingimust, aga ta ei suutnud neid täita ja jäänud ilma. Ega need rahapajajutud õhust võetud olegi – ajakirjandusest vilksatab aeg-ajalt läbi, et keegi on jälle kuskil muistsele aardele sattunud.

Purila mõisa ees võisime ette kujutada, kuidas kuulus Rummu Jüri, kellel mõisates liikumiskeeld ja keda jälgiti, sealt uhkelt läbi sõitis. Naiseriites.

Piirimärgiks ei olnud ainult allikad, vaid ka muud maastikuelemendid. Juuru kihelkonna piir läheb läbi Rõa küla, kus on Piiriauk. Seal käidud paistetust ja koeranaela ravimas (haiget kohta pestud süteveega). Kui veel vaskkopikas raatsitud ohverdada,

läinud haigus inimese kallalt ära. Kõrvalised pole tohtinud tohterdustööd pealt näha.

Seli-Pirgu teeristil hakanud 1939. aastal ühel metsavahil kõrval käima mees, kelle üks pool punane, teine sinine. Lükkanud siis pika varrega seene pikali ja olnud äkki kadunud.

Jõuame veel Keila jões vaadata näkikohta, kus vesi ümber saarekese liigub, ja siis läheme Pirgu poole. Juuru kihelkonnas olnud kena komme sildade peal tantsida. Väärrib taas elustamist. Pirgu külas Mardi talus on meil kavakohaselt piknik. Ette oli öeldud, et on ilus korras talu ja lahke pererahvas. Nii oligi. Laotasime vaibad murule ja kaasavõetud toidud sinna peale. Peremees lõi rännulistele mahlakat arbuusi, perenaine näitas lambaid ja lambalõnga. Jüri luges kohalegende, mida tal näis olevat lõputult. Samas, kohad muutuvad, pärimuslood muutuvad ja palju on veel uurimata. Seepärast palus ta, et kui keegi midagi teab, andku märku.

Ees on veel mitu samasugust rännupäeva. Sest Juuru kihelkonnas on veel palju külasid ja pärimuspaiku.

TOO MEILE VÄHEMALT
0,5 TONNI
VANAMETALLI JA VÕIDA

40"
FULL HD LED
TELEVIISOR

LOHUTUSAUHINNAKS
TAHVELARVUTI ja
50€-ne EHITUSPOE KINKEKAART

PILT ON ILLUSTRATIIVNE

KAMPAANIA KESTAB: 01.APRILL - 30.JUUNI 2014

ISSN 2228-1886

RAPLAMAASõnumid

Rapla 79511, Viljandi mnt 6, tel 489 2133, 5567 3260 Tellimise, reklaam ja kuulutused 489 2130, 5551 1084 faks 489 2135, e-post: info@sonumid.ee, kodulehekülg: www.sonumid.ee

Peatoimetaja: Tõnis Tõnisson.
Tegevtoimetaja: Inge Põlma (489 2244)
Ajakirjanikud: Vivika Veski (489 2132), Stina Riisalu (489 2137), Siim Jõgis (489 2139), Katri Reinsalu (489 2246), Haldi Ellam, suvreporter Mariliis Vest

Tehnilise toimetuse juhataja: Siim Solman (489 2138). **Fototoimetaja:** Jaak Kadarik (489 2138). **Kujundaja:** Ulvi Blande (489 2138). **Keeletoimetaja:** Liivi Jegorov (489 2138) **Reklaamitoimetuse juht:** Ulvi Salumäe (489 2130). **Reklaamijuht:** Kadri Paju (489 2131) **Raamatupidaja:** Juulija Rüsse (489 2136, 489 2133)

Toimetusel on õigus kirju ja kaastöid nende selguse huvides toimetada ning lühendada. Kaastöid ei tagastata ega retsenseerita. Honoreeritakse tellitud kaastöid. Raplamaa Sõnumeid on võimalik tellida Eesti Posti sidejaoskondadest, raamatukogudest, toimetuse reklaamiosakonnast ja internetis Raplamaa Sõnumite koduleheküljel.

Toimetust võtab vastu ka telefonitsi esitatud tellimusi. Kuulutuste ja reklaami vastuvõtt tööpäeviti 8.30 - 17 Viljandi mnt 6, Rapla. Tel 489 2130, faks 489 2135. **Trükk AS Printall** Kaebuste korral ajalehele sisu kohta võite pöörduda Pressinõukogusse: pn@eall.ee või tel 646 3363